

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1964

ΑΡΙΘ. 8

ΤΟ ΕΑΡ ΤΗΣ ΓΗΣ

Δύο είναι αἱ περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου ἀντιλήψεις. Ἡ μία, ὅτι ὁ φυσικὸς αὐτὸς κόσμος, ὅπως ὑποπίπτει ἀμέσως εἰς τὰς αἰσθήσεις μας, ἀποτελεῖ τὴν μόνην πραγματικότητα· καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐγκόσμιος ἀποκλειστικῶς ὑπαρξίς.

Καὶ ἡ ἄλλη, ὅτι ὅσα βλέπομεν καὶ ὅσα μᾶς περιβάλλουν, εἶναι ἀπλῶς φαινόμενα καὶ σύμβολα ἑνὸς ἄλλου κόσμου ἀνωτέρου, αἰωνίου καὶ θείου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ ὄντως Ὄν ποῦ κρύπτεται—εἰς βάθος—ἐπισθεν αὐτῶν. Καὶ ὅτι ἡ αὐθεντικὴ ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐρριζωμένη πέραν ἀπὸ τὸν κόσμον μας αὐτόν, εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπιστρέφει τὸ πνεῦμά του.

★

Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων ἀπόψεων—τῶν ὑλιστῶν δηλαδὴ καὶ τῶν ἰδεαλιστῶν—ὑφίσταται ἀπὸ αἰῶνων μακρῶν. Καὶ πρῶτος ὁ Πλάτων διεκήρυξεν ἀποφασιστικῶς, ὅτι ὁ πραγματικὸς κόσμος εἶναι ὁ κόσμος τῶν Ἰδεῶν καὶ ὁ ἀποκεχυρμένος κόσμος τοῦ Πνεύματος. Ἀπὸ τῆς γεννήσεως

δὲ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ νέου Ἀδάμ καὶ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ ἰδεαλιστικὴ ἀποψὶς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου ἔτυχε σαφοῦς ἀναγνωρίσεως. Καὶ ἐδραία εἶναι ἡ πίστις εἰς τὰς Χριστιανικὰς συνειδήσεις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχὴν ἀθάνατον· ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸν προέρχεται καὶ εἰς αὐτὸν ἐπιστρέφει· καὶ ὅτι ἡ μεταμόρφωσις καὶ ἡ θέωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θὰ σημάνη τὸ τέλος τῶν αἰῶνων καὶ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς.

★

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἀνοδικὴ πορεία τῆς ἐγκοσμίου ζωῆς πρὸς τὴν Ἀνάστασιν καὶ πρὸς τὴν θέωσίν της, καὶ ὁ ἐσχατολογικὸς προσανατολισμὸς πρὸς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἶναι θεμελιώδης καὶ προσιδιάζει εἰς τὸν χαρακτῆρα τῆς Ὁρθοδοξίας. Καὶ δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ εἶναι Πλατωνικοὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ πνεύματός των. Ὁ ἐμπειρικὸς κόσμος ἀναπαύεται ἐν τῷ Θεῷ. Καὶ ἕνας κόσμος οὐράνιος νοητῶν οὐσιῶν ἐνώνει τὸν Δημιουργὸν καὶ τὴν Δημιουργίαν.

Ἀντιθέτως ὁ Καθολικισμὸς ἐμφανίζεται

(Ἀπὸ Εὐαγγέλιον Ἱ. Μονῆς Σινᾶ)

ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΠΩΝ ΤΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΠΟΥΛΚΑΡΙΟΥ

ΓΝΩΜΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΣΧΙΝΑΣ

Οἱ πολιτευόμενοι, ἐν παλαιότεροις χρόνοις, ἦσαν συνετοὶ ἄνδρες καὶ εὐσεβεῖς. Εἰργάζοντο πάντοτε ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους, ἐμπορούμενοι τῶν ἀληθῶν καὶ χρ/κῶν ἀρχῶν διὰ τῶν ὁποίων εὐημεροῦν τὰ Ἔθνη καὶ προάγονται. Τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ Μιχαὴλ Γ. Σχινᾶς, πληρεξούσιος Πυλίας τῆς Μεσσηνίας, χρηματίας καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐκ/κῶν καὶ τῆς Παιδείας κατὰ τὸ 1833 καὶ κατόπιν κατὰ τὸ 1844. Ὁ Μιχαὴλ Σχινᾶς ἐξέδιδεν, ἐπὶ τινὰ χρόνον, τὸν «Θεατὴν», ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδημοσιεύοντο πολλὰ μελέται περὶ πολλῶν καὶ δὴ τῶν Ἐκ/κῶν πραγμάτων. Ἦτο θαυμαστὴς τοῦ σοφοῦ κληρικοῦ Κωνσταντίνου Οἰκο-

νόμου ἐξ Οἰκονόμων πρὸς ὃν ἔγραφεν ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἀθήνας διὰ τὸν «Θεατὴν» τῆς ὥραιας ἐρμηνείας τοῦ Ἀ΄ ψαλμοῦ τῷ 1847: «Ἄλλ' ἤλθες τέλος καὶ πάλιν γλυκερὸν φῶς, καὶ διὰ τῆς προσφάτου ἐπιστολῆς σου μὲ ἀνεπτέρωσας καὶ διὰ τῶν θείων σου συγγραφῶν τὸν «Θεατὴν» ἐπλούτισας».

Ὁ σοφὸς οὗτος καὶ ὡς Ὑπουργὸς καὶ πληρεξούσιος ὁμίλησε πολλάκις περὶ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ πολλῆς εὐσεβείας καὶ σοφίας καὶ συνέσεως. Κατὰ τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τοῦ 1863 ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν Ἐκ/κῶν καὶ ὁμοφώνως ἐδόθη ἡ συγκατάθεσις τοῦ σώματος περὶ τούτου, ἀλλ' ἡ συνεδρίασις τῆς 10 Ἰουνίου, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ ὁμιλήσῃ, κατηναλώθη

στηριζόμενος ἐπὶ τῆς Ἀριστοτελικῆς μᾶλλον ἀντιλήψεως ὡς πρὸς τὴν σχέσιν μορφῆς καὶ ὕλης, τοῦ δυνάμει καὶ τῆς ἐνεργείας. Καὶ ἀποκλίνων περισσότερον εἰς τὴν νομικὴν μορφήν πιστεύει, ὅτι ἡ χριστιανοποίησις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ—ἡ ὁποία δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους θὰ συντελεσθῇ εἰς τὸ τέλος τῶν καιρῶν—πραγματοποιεῖται ἐντὸς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μέσα εἰς τὴν πολιτιστικὴν τῆς ἀνθρῶν καὶ ὀργανῶν, ἡ ὁποία ὄντως ἀπέβη θαυμαστή.

*

Ἐντεῦθεν κέντρον τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας καὶ πίστεώς μας εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἐβεβαιώθη ἡ θεία ὑπόστασις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐσφραγίσθη ἀνεξιτήλως ἡ «θεία εἰκὼν» του καὶ ἡ αἰωνία πνευματικὴ του φύσις. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους πᾶν τὸ φυσικὸν ἀναπαύεται καὶ εἶναι ἐρριζωμένον εἰς τὸ ὑπερφυσικόν. Θεία ἐνεργεῖα διαπερᾶ τὸν κόσμον καὶ τὸν καθιστᾷ θεῖον. Καὶ πιστεύομεν, ὅτι ἐνδύομενοι τὴν νέαν φύσιν καὶ κατατασσόμενοι εἰς τὴν νέαν γενεάν ἡ ὁποία προῆλθεν ἀπὸ τὸν Χριστόν, θριαμβεύομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τοῦ θανάτου καὶ σωζόμεθα.

*

Ἐντεῦθεν ἡ θεία του Ἀνάστασις καὶ ἡ

ἐορτὴ τοῦ Ἀγίου Πάσχα εἶναι δι' ἡμᾶς «ἡ ἐορτὴ τῶν ἐορτῶν καὶ ἡ πανηγυρις τῶν πανηγυρέων». Καὶ δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν Ὁρθόδοξον Χριστιανὸν γλυκυτέρα μέθη, ἀπὸ ἐκείνην ποὺ κυριεῖται τὴν συνείδησίν του εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ γλυκυτάτου θριαμβευτικοῦ παιᾶνος «Χριστὸς Ἀνέστη...». Σκιρτοῦν τότε καὶ φωσφορίζουν αἱ καρδίαι, ὅπως τὰ ἄστρα ποὺ ἐκτελοῦν τὴν τροχίαν τῶν ἐπάνω εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Καὶ ὑψοῦντες πρὸς τὸ ἄνω Κυανοῦν τὰς Ἀναστασίμους λαμπάδας μας, ἀποκηρύττομεν «πᾶσαν μέριμναν» καὶ κάθε βαρβαρότητα. Καὶ περιπτυσσόμεθα ἀλλήλους καὶ τὸν κόσμον ὅλον ἐν Χριστιανικῇ ἀγάπῃ...

*

ὦ, θεία Ὁρθοδοξία! Εἶσαι τὸ ὑψηλότερον ἰδεῶδες διὰ τοῦ ὁποίου κατευθύνεται ἡ ζωὴ—διὰ τοῦ ἐκουσίου Σταυροῦ ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ—πρὸς τὴν Ἀνάστασιν. Εἶσαι ἡ ἀληθὴς νύμφη τοῦ Χριστοῦ ἢ μὴ ἔχουσα σπῖλον καὶ ρυτίδα». Εἶσαι τὸ ἔαρ τῆς Γῆς. Καὶ ἡ βασιλικὴ τοῦ Εὐαγγελίου ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας τὰ πάντα ἐξαγιαζονται: «ἡ φύσις τῶν ὄντων τρανοῦται καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατακοσμοῦνται». Καὶ ἡ Ἑλλάς Ὁρθοδοξοῦσα, θὰ ζῆ αἰωνίως. Καὶ θ' ἀποβαίνη ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ διὰ πάντα χωλαίνοντα καὶ ἀνάπηρον στοχασμόν!

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

εἰς ἄλλα ζητήματα. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 5 Ἰουλίου ἐζήτησε νὰ ταχθῆ ἡ 8 Ἰουλίου διὰ νὰ διμλήσῃ, ἀλλὰ ἔνεκα ἄλλων ἐπειγόντων ζητημάτων δὲν ἐγένετο δεκτὴ ἡ πρότασις. Τὴν ἀγόρευσιν ὅμως ταύτην ἐδημοσίευσε, «πειθόμενος εἰς προτροπὰς φίλων», ὁ πληρεξούσιος Πυλίας Μ. Σχινᾶς ἐξ ἧς ἀναφέρομεν συντόμως τὰς ὠραίας θρησκευτικὰς καὶ ἐθνικοεκκλησιαστικὰς ἀρχὰς καὶ γνώμας του.

«Ἡ θρησκεία μας εἶνε, φίλοι, ἡ μήτηρ καὶ τροφὸς καὶ διδάσκαλός μας· εἶνε ὁ εὐεργέτης, ἡ παρηγορία, ἡ ζωὴ, ὁ Θεὸς μας ἐπὶ τῆς γῆς· εἶνε ἡ δόξα μας καὶ τὸ καύχημα μας», ἀλλ' ἡ ἀληθὴς θρησκεία εἶνε ἡ Ὁρθόδοξία διὰ τῆς ὁποίας ἐδοξάσθη τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ ἐσώθη ἐν τοῖς χρόνοις τῆς δουλείας. «Ὅσον ὁ χριστιανισμός, λέγει, ὑπερέχει τῶν ἄλλων θρησκειῶν, τὸσον ἡ ὀρθόδοξος, ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ὑπερέχει τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν κατὰ τε τὴν ἀκρίβειαν τοῦ δόγματος καὶ τὸ ἀκριφνὲς τῶν διδασμάτων καὶ τῆς λατρείας, συνδυαζομένη μετὰ τῆς σοφωτάτης καὶ ἐνδοξατώτατης πασῶν τοῦ κόσμου γλωσσῶν, τῆς Ἑλληνικῆς».

Περὶ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐν τῇ ἀγορεύσει ταύτῃ λέγει ὁ εὐσεβὴς καὶ σοφὸς πληρεξούσιος διδάγματα ὠραία καὶ σοφὰ ἐξ ὧν ἀναγράφομεν τάδε: «Ἠκούσθη, λέγει, τέλος ἐξ Ἀνατολῶν κατὰ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἡ παρουσία τοῦ προφητευθέντος Σωτῆρος, Ἀνατολὴ ἀνατολῶν ἔλαμψε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἀνατολικὸν καὶ θεόσοφον, καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς Ἀνατολῆς ἐκτεινόμενον, πρῶτον τῶν ἄλλων ἔλκεται, κατὰ τὰς προφητείας, πρὸς τὸν ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἀνατέλλοντα Λόγον, καὶ πρῶτον διὰ τῆς γλώσσης αὐτοῦ κηρύττει αὐτὸν καὶ χριστιανίζει τὴν Οἰκουμένην. ...». «Ἑλληνικὴ ἐθνότης καὶ εὐσέβεια, γλῶσσα καὶ θρησκεία, ἑλληνικὴ πολιτεία καὶ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, πίστις καὶ πατρις κατὰ θεῖαν βουλὴν διατελοῦσιν ἐν ἀδιαρρήκτῳ συνδέσμῳ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν»..... «Ἄν οἱ Ἕλληνες θέλωσι νὰ μὴ παρεκλίνωσι τοῦ προορισμοῦ, δι' αὐτῶν ὁ θρησκευτικὸς ἀναφωτισμὸς τοῦ κόσμου γενήσεται, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ λήγων εἰς τὸν ἐν πνεύματι γενικὸν συναλισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος».

Ἐν τῇ ὠραίᾳ ταύτῃ ἀγορεύσει ὁ εὐσεβὴς πληρεξούσιος ὠμίλησε καὶ περὶ ἄλλων καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» πρὸς ἄλλα ἔθνη ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

«Σημειώσατε τὸν Μεσαίωνα τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν Μεσαίωνα τὸν Δυτικὸν καὶ μάθετε τὴν διαφορὰν καὶ μὴ πλανᾶσθε καὶ συγχέητε τὰς κρίσεις ἑκ τινῶν περιθρυλλομένων σοφισμάτων. Ὁ μὲν Λατινικὸς Μεσαίων ὑπῆρξε σκότος ἀμαθαινόντων λαῶν, καὶ φύραμα ἐθνῶν καὶ σύγχυσις γλωσσῶν, καὶ παποκρατία καὶ φεουδαρχία. Ὁ δὲ ἑλληνικὸς, θεραπεία Μου-

σῶν, περιφρούρησις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνότητος καὶ γλώσσης, Ἐκκλησία Ἀποστολική, οὔτε δεδουλωμένη, οὔτε δουλωτική, ἀλλ' ἐλευθέρα καὶ φίλη τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς παιδείας τοῦ Ἔθνους... «Ὁ ἑλληνικὸς Μεσαίων καὶ τὸ Ἔθνος σώζει καὶ τὴν Εὐρώπην, διὰ αὐτῆς δὲ καὶ τὸ σύμπαν εὐεργετεῖ».

Κατόπιν ἀναπτύσσει τὰς ὠφελείας τὰς ὁποίας ἔφερον ἡ Ἁγία Ἐκκλησία ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ ποίας φέρει εἰς τοὺς πιστοὺς Ἕλληνας. Ναί. Ἡ συζυγία «θρησκείας καὶ ἑλληνικῆς μουσῆς» εἶνε παντοδύναμος διότι μορφώνει τοὺς ἀνθρώπους καὶ πλάττει «ἡθὴ ἀπλοῖκά καὶ πατριαρχικά, νομοθετεῖ βίον λιτὸν καὶ εὐσχήμονα καὶ γόνιμον οἰκονομίαν». Διὰ τῆς τοιαύτης μορφώσεως «ἠδοποιήθη καὶ ἐκινήθη ἡ κατὰ τὸ 1821 μεγάλη τοῦ Ἔθνους ἐπανάστασις τῆς αὐτονομίας καὶ ἐλευθερίας, ὁ ἱερός, λέγει, ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος πόλεμος». Οὕτω μόνον «τὸ ἀχμαλώτον Ἔθνος ἴσχυσε νὰ συντηρηθῆ, νὰ ἐπινοήσῃ καὶ κινήσῃ μετὰ Θεοῦ τὸν σκληρότατον καὶ ἀνιστότατον ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα ἀνευ στρατιωτικῆς συγκροτήσεως καὶ πρὸ πολλοῦ λησμονημένον, νὰ ἐγερθῆ, νὰ πάθῃ καὶ καταστῆ λάλημα, ἐπαίνεμα καὶ συμπάθεια τῶν Ἐθνῶν».

Βεβαίως εἰς τὸν ἱερόν τοῦτον ἀγῶνα ἠγωνίσθησαν πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ δὴ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὶ καὶ οἱ προύχοντες καί, ὡς λέγει, «σταυροφοροῦσι τὴν ὑπὲρ πίστεως, καὶ πατρίδος συνωμοσίαν πρῶταί τε ἡ γενναιοκάρδιοι τοῦ Ἔθνους κορυφαί, Πατρίρχαι, Ἀρχιερεῖς, Ἀρχοντες, διδάσκαλοι, ἔμποροι». Τίς δὲν θαυμάζει τὰς θυσίας τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας; Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ λησμονήσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν, «νὰ ὀλιγορήσωμεν πίστιν οὕτω μεγαλοπράγμονα, Ἐκκλησίαν τὸσον ζωηρόρον καὶ εὐεργετικὴν, ἐξ ἧς ἐπλάσθησαν οἱ οὐρανόφρονες πρωταγωνισταὶ καὶ πρωτομάρτυρες τῆς ἡμετέρας ἐλευθερίας».

Τοιαύτας ὠραίας καὶ σοφὰς διδασκαλίας περιέχει ἡ ἀγόρευσις τοῦ πληρεξουσίου Πυλίας. Τοιαύτας λαμπρὰς καὶ ἀληθῶς ὠφελίμους καὶ σωτηρίους ἀρχὰς ἐπρέσβευον καὶ ἐκήρυττον οἱ παλαιότεροι πολιτικοὶ ἄνδρες ἐν ἀντιθέσει πρὸς πολλοὺς νεωτέρους καινοτόμους καὶ ἐπιπολαίους, διακηρύττοντας ἐνίστατε ἀνοήτους καὶ ἀντεθνικὰς διδασκαλίας. Οἱ ἀγωνισθέντες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ θυσιασθέντες ἐνεπνέοντο καὶ εἶχον ἀρχὰς ἀληθεῖς καὶ πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ οἱ κατόπιν πολιτευόμενοι.

Ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀποβῆ γνωστὸς ὁ λησμονηθεὶς πολιτικὸς ἀνὴρ Μιχαὴλ Γ. Σχινᾶς, καὶ νὰ γνωρισθῶν αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ αἵτινες εἶνε ἀρχαὶ τῆς ἀληθείας καὶ σωτηρίας τοῦ Ἔθνους.

Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΙΠΟΣ (†)

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΟΥ

8. Ο ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ ΕΝ Τῆ Κ. ΔΙΑΘΗΚῆ

Εἰς τὴν Κ. Διαθήκην ἡ τοιαύτη ἀντίληψις τῆς μεταβατικότητος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἔχει ἀκόμη βαθύτερον νόημα. Ὁ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ χριστιανὸς δὲν ἔχει μένουσαν πόλιν (2 Κορ. 5, 15). Εἶναι ξένος καὶ πάροικος, οὐχὶ διότι ἡ γῆ ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν μόνον, ἀλλὰ κυρίως διότι ἐν τῇ πραγματικότητι οὗτος ἀνήκει εἰς τὴν οὐράνιον πατρίδα. Ἐκεῖ δὲν εἶναι πλέον ἐνοικίος, οὐδὲ ξένος, ἀλλὰ συμπολίτης τῶν Ἀγίων (Ἐφ. 2,19· Κολ. 1,21). Ἐφ' ὅσον ὅμως ἀκόμη δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν ἐπουράνιον κατάστασιν αὐτὴν, ἡ ζωὴ του εἶναι ζωὴ ἐνός ξένου (Α' Πέτρ. 2, 11) κατὰ τοῦτο συγγενεῶν μὲ τὴν ζωὴν τῶν Πατριάρχων (Ἐβρ. 11, 13). Ὅπως ὅλοι οἱ δίκαιοι, οὕτω καὶ αὐτοὶ πλανώμενοι καὶ μετοικοῦντες ἀπέβλεπον πρὸς μίαν κρείττονα πατρίδα.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀκόμη περισσότερον υπογραμμίζει τὴν διαφορὰν μεταξύ τοῦ παρόντος κόσμου εἰς τὸν ὁποῖον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ζήσωμεν καὶ τῆς νέας ζωῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἤδη εἰσήλθομεν. Ὁ πιστὸς γεννηθεὶς ἀνωθεν (Ἰωάν. 3,7) δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ εἶναι ξένος ἐναντι τοῦ παρόντος κόσμου. Διότι μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ κόσμου οὐδεὶς συμβιβασμὸς δύναται νὰ υπάρξῃ. Ὁ κόσμος ἐμπνέεται ἐκ τοῦ πονηροῦ καὶ ὁ χριστιανὸς ἀναποφεύκτως δεόν νὰ συμπεριφέρεται ὡς «ξένος». Μὴ ὦν λοιπὸν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου γνωρίζει, ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς, πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ πηγαίνει, τελικῶς. Ἀκολουθεῖ καὶ ἀντιγράφει τὸν Χριστὸν ὅστις «ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν», δηλαδὴ ἔστησε προσωρινῶς μίαν ταξιδιωτικὴν σκηνὴν (Ἰωάν. 1,14). Ἐπιστρέψας εἰς τὸν Πατέρα ἐτοιμάζει διὰ τοὺς ἰδιούς του ἀναλόγους θέσεις, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ εὐρισκωνται ἐκεῖ ὅπου εἶναι Αὐτὸς ὁ πρωτότοκος ἀδελφός μας (Ἰω. 12,26).

Ὁ Κύριος νέους ὀρίζοντας ἀποκαλύπτει. Αμυβάνει ἀπεριφράστως θέσιν εἰς τὸ ὄξυ κοινωνικὸν τοῦτο πρόβλημα τῶν ἡμερῶν του. Μὲ τὴν περικοπὴν αὐτὴν οὐχὶ μόνον ἀναφέρεται εἰς τὸ ἱερὸν καθῆκον τῆς στοιχειώδους φιλοξενίας καὶ τῆς ἀνθρωπιστικῆς συμπάθειας, ἐφαρμοζομένης ἤδη εἰς εὐρεῖαν κλίμακα μεταξύ τῶν Ἑβραίων (Ἐξ, 23/9, 22/21, Ἰερ. 7/6, Δευτ. 10/18), ἀλλὰ ζητεῖ μίαν ριζικὴν ἀλλαγὴν στάσεως καὶ αἰσθημάτων ἐναντι τῶν ξένων. Εἰσάγει τὴν κατάργησιν πάσης ἐθνικῆς διακρίσεως καὶ διαφορᾶς τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ὥστε εἰς ἕκαστον ἀνθρώπον νὰ βλέπωμεν ἓνα ἄλλον ἑαυτὸν μας, ἓνα ἕτερον Χριστόν, *Christus prolongatus*.

Κατὰ ταῦτα, τὰ πρὸς τοὺς συγχρόνους πιστοὺς μας κύρια πρὸς ἀνάπτυξιν θέματα δεόν νὰ εἶναι:

1. Ὁ πλησίον εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ.

Βοηθῶ τὸν μετανάστην εἰς τὰς δυσκολίας του, διότι εἰς αὐτὸν διαβλέπω τὴν εἰκόνα τοῦ μὴ βλεπο-

μένου Θεοῦ. Δὲν εἶναι ὁ «ξένος» ξένος εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀπλοῦς τυχοδιώκτης, τελείως ἄγνωστός μου. Οὔτε ἡ συμπαράστασίς μου θὰ πρέπει νὰ κριθῆ ὡς ἐλεημοσύνη, ὡς οἶκτος, συνήθης βιολογικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐνέργεια. Ἀπευθύνομαι διὰ τοῦ ὑλικοῦ τρόπου εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦ ξένου ἀδελφοῦ μου κόσμον. Ἀνωτέρων κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν διακονίαν, τὴν ὑλικὴν ἢ κοινωνικὴν συνδρομὴν μου. Ἐξαυλῶνω καὶ θεοποιῶ τὴν ἔννοιαν τοῦ πλησίον.

2. Ἀλληλεγγύη τῶν μελῶν.

Οὐδαμοῦ ὁ Θεὸς κάμνει διάκρισιν μεταξύ πτωχοῦ καὶ πλουσίου. Ὅλους καταλογίζει ὡς ἰδιούς του. Μάλιστα ἀπλώνει τὴν ἀγάπην του περισσότερο πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς. Ὀνομάζεται «Θεὸς τῶν ἀπεγνωσμένων, τῶν ἐν ἀνάγκαις», «Θεὸς τῶν ἀβοηθήτων καὶ τῶν ἐν θλίψεσιν...». Λόγῳ ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς στενωπότητος σχέσεως πρὸς τὰ πλάσματά του, πᾶν τὸ γινόμενον ὑπὲρ αὐτῶν ἢ κατ' αὐτῶν τὸ οἰκειοποιεῖται, τὸ προσωποεῖται. Ἐπὶ παραδείγματι, προειδοποιεῖ ὁ Παντοκράτωρ τοὺς ἐχθρούς τοῦ Ἰσραὴλ, ἐνοῶν τὴν γείτονα ἀπειλητικὴν τότε Βαβυλῶνα: «Ὁ ἀπτόμενος ὑμῶν ὡς ὁ ἀπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὄφθαλμοῦ αὐτοῦ» (Ζαχ. 2,8). Τόσον, δηλαδὴ, εἶναι εὐαίσθητος, ὥστε νὰ ταράσσεται, ὅπως ταράσσεται τὸ μάτι ἐρεθιζόμενον.

Διαμαρτύρεται ὁ Θεὸς ἐναντι τοῦ διώκτου Σαοὺλ μὲ τὸ «Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις»; Διότι οὗτος, διώκων τοὺς πιστοὺς, εἰς τὴν πραγματικότητα ἦλθεν ἀντιμέτωπος μὲ αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν.

Ταυτόσημον ἀλληλεγγύην τοῦ Θεοῦ μὲ τοὺς ἀδικουμένους συναντῶμεν ἐν Ἰακ. 5,5, ὅπου ἡ ἀγανάκτησις καὶ ἡ ἰκέτις φωνὴ των φθάνει εἰς τὰ ὦτα τοῦ Κυρίου.

★

Εὐρισκόμεθα κατὰ ταῦτα ἐνώπιον δύο ἀκροτήτων εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Θεολογίας ἀλλὰ μὲ ἐμφανῆ ἀντίκτυπον εἰς τὴν κοινωνικὴν πράξιν. Πρόκειται περὶ μιᾶς ἀκρωτηριασμένης ἐξετάσεως ἐκκλησιολογικοῦ θέματος: Ἐκκλησία-Σῶμα. Ἐχομεν Χριστολογίαν χωρὶς ἐκκλησιολογίαν, ἢ ἐκκλησιολογίαν χωρὶς ἀνάλυσιν τῶν εὐθυνῶν τῶν συγκροτούντων μελῶν. Κεφαλὴ χωρὶς Σῶμα εἶναι τι τὸ ἀπαράδεκτον. Ἀλλὰ καὶ Σῶμα χωρὶς ἐσωτερικὴν συνοχὴν καὶ ὀργανικὴν ἐξάρτησιν τῶν μελῶν καταντᾷ παραποιημένη ἐκκλησιολογία, μία ἄμορφος Θεολογία.

Σύμπασα ἡ Πατερικὴ σοφία διδάσκει, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἀνθρώπον ἀλληλένδετον. Οὐδεὶς μόνος του εἶναι αὐτάρκης. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν πλησίον του ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς. Αἱ ἀνάγκαι μᾶς συνδέουν. Αὐτὴ ἡ οἰκονομικὴ καὶ ψυχικὴ ἀνισότης ἐπιβάλλει τὴν μεταδοτικότητά. Ὁ ἰσχυρὸς νὰ βοηθῆ τὸν ἀδύνατον. Ὁ πνευματικὸς νὰ καταρτίξῃ τὸν σαρκικόν.

Ἦ ἰλαρὸς τὸν ἄθυμον. Ἦ ἀλληλοβοήθεια αὐτῆ συνδέει τοὺς ἀνθρώπους, ὡς μέλη μιᾶς οἰκογενείας καὶ ξερριζώνει τὸν ἐγωϊσμόν μας.

★

Ἦ κυριότης τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὧν μαρτυρεῖ ὅτι ὑπάρχει μία ἐνότης εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἦ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ διατήρησις τῆς ἀγάπης ἀφ' ἑτέρου, εὐρίσκονται ἐν ἀλληλεξαρτήσῃ. Οἰονδήποτε ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐνότητος, διὰ φυλετικῶν διακρίσεων, τάσεων καὶ θέσεων, πλήγμα εἶναι ἀπαράδεκτον διότι προσβάλλει τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιόπρέπειαν, διότι ἀρνεῖται τὸν Θεὸν καὶ τὴν κυριότητά του ἐπὶ πάντων. Μαρτυρεῖ τὴν περιφρόνησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποτελεῖ προσβολὴν τῆς ἐνότητος τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας (Ρωμ. 10,12), ὅπως τὴν διέτύπωσεν ὁ ἀπ. Παῦλος ἀργότερον:

«Οὐκ ἔστιν διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος. Ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν».

Εἶναι περιφρόνησις πρὸς τὸν Χριστὸν ὁ ὁποῖος ταυτίζει ἐαυτὸν μὲ τὸν ξένον» (Ματθ. 25,35).

«Ἐπέινασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐπότισάτέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με... Ἐφ' ὅσον ἐποίησατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησατε...».

Ἦ ἄνθρωπος εἶναι τέκνον τοῦ Θεοῦ. Κάθε συνάνθρωπος ἐπομένως εἶναι ἀντίτυπον τοῦ ἀρχετύπου, ἀλλ' ἐπίσης ἀντίτυπον τῆς ἰδίας μας εἰκόνας, ἓνα μέλος μας. Ἐὰν θέλωμεν νὰ τιμῆσωμεν τὸν Θεόν, πρέπει νὰ τιμῆσωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πλησίον μας καὶ ἰδιαίτερος τοῦ ξένου. Εἰς κάθε ἀνθρώπον βλέπομεν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἦ στάσις αὐτῆ τῆς συμπαθείας μας ὑπαγορεύεται ἐξ ἄλλου καὶ ἀπὸ λόγους ἱστορικούς. Ὅταν εἰς τὴν ἐπωδὸν ἀνατρέχῃ εἰς τὸν παρελθόν καὶ δηλώνῃ: «ὑπῆρξατέ ποτε ξένοι ἐν γῆ Αἰγύπτου...», θέλει ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ πόσον τὰ παθήματα εἶναι κοινά. Ὁ καθείς μας ἐπέρασε ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς πτωχείας καὶ τῆς ξενητείας. Δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ κρίνωμεν τὰ ἰδιαίτερα κάθε ξένου καὶ τὸν γενεσιουργὸν λόγον. Ὅ,τι μᾶς ἐπιβάλλεται εἶναι νὰ ἀφήσωμεν τὴν ἀνάκρισιν καὶ νὰ σπεύσωμεν εἰς βοήθειαν. Ὁ καθείς εἰς τὴν οἰκογενειάν του ἔχει περιπτώσεις ἀποδημίας καὶ ξενητείας, ἐπομένως πᾶν τὸ ὁποῖον γίνεται πρὸς τὸν ξένον ὁ Θεὸς τὸ καταλογίζει δι' ἴδιον λογαριασμόν.

★

Ἦ ἀς χρησιμοποιήσωμεν ἐν προκειμένῳ ἓνα παράδειγμα. Ὅταν μετακομίζωμεν, προηγουμένως στέλλομεν τὰ ἐπιπλά μας διὰ νὰ προηγηθῶν ἡμῶν εἰς τὴν νέαν μας κατοικίαν. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὅταν θὰ φθάσωμεν θὰ τὰ εὐρωμεν. Προκειμένου να φθάσωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν ἡμέραν εἰς τὴν αἰώνιαν βασιλείαν, συμφέρει νὰ προωθήσωμεν, νὰ μεταφέρωμεν τὰ πλούτη μας ἐνωρίτερον παρὰ νὰ μᾶς συντροφεύουν. Ἦ μεταφορὰ αὐτῆ γίνεται ὅταν θέτωμεν τὰς ὑπη-

ρσίας μας εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐνδεῶν καὶ τῶν ξένων. Ὁ ἱ. Χρυσόστομος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀναπτύσσουν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πολλάκις οἱ ἐμπερίστατοι γίνονται δι' ἡμᾶς ἀφορμαὶ εὐεργεσίας, διότι μᾶς δίδουν τὰς δυνατότητας νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, νὰ πλατύνωμεν τὴν καρδίαν μας.

Ἦ Χριστὸς συχνὰ μᾶς παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τοῦ «ξένου», τοῦ «ἐθνικοῦ», ὡς παράδειγμα μιμήσεως. Οἱ Νινευῖται μὲ τὴν μετάνοιάν τους, ἡ Βασίλισσα τοῦ Σαββᾶ, Νεεμᾶν ὁ Σύριος, ἡ χήρα τῆς Σαρεπτά καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ λεπρὸς μὲ τὴν εὐγνωμοσύνην του. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ἀνακαλύπτομεν πόσον δύναται νὰ μᾶς ὠφελήσουν καὶ νὰ μᾶς ἀφυπνίσουν οἱ ξένοι. Τοὺς πρόσφυγας καὶ τοὺς ξένους πρέπει νὰ τοὺς βέπωμεν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀγάπης καὶ οὐχὶ ὡς ἐνοχλητικοὺς ἐπισκέπτας μὲ κριτήριον τὸν ἐγωϊσμόν. Ὁ Θεὸς μᾶς παραγγέλλει νὰ διευρύνωμεν τὴν ἀγάπην ὥστε νὰ ἐπεκτείνεται εἰς ὅλους.

Ἦ Ἄνεκαθεν ὁ ἄνθρωπος ἀποτυγχάνει εἰς τὴν ὀρθὴν τοποθέτησιν τῶν ὑλικῶν δώρων του καὶ ἐγκοσμίων ἐπιδιώξεων. Πλείστοι πειραματισμοὶ ὑπὸ οἰκονομικῶν συστημάτων, ἀπὸ τῆς κοινοκτημοσύνης μέχρι τῆς τελείας ἀκτημοσύνης ἀπέδειξαν τὸ ἐπικίνδυνον τῶν ὑπερβολῶν. Οὔτε φυγὴ ἀπὸ τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῆς παρουσίας ζωῆς συνιστᾶται, οὔτε τελεία περιφρόνησις τῶν ἐπιγειῶν ἀγαθῶν. Τὴν ἀξίαν ἢ ἀπαξίαν των θὰ ρυθμίση ἡ συσχέτισις καὶ ἡ ἐπίδρασις των εἰς τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς αἰωνιότητος. Ἦ ἀκατανίκητος δύναμις ἀποκλειστικῆς συσσωρεύσεως πλοῦτου, ὠθοῦσα καὶ κυριαρχοῦσα τόσον συνήθως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Μετανάστου, καταντᾷ τοσοῦτον ὀλισθηρὰ καὶ ἀμετρος, ὥστε ν' ἀποτελῇ συχνὰ τὸ μόνον ἰδεῶδες καὶ καθεστῶς τῆς ἀποδημίας του.

Ἦ Κ. Διαθήκη χωρὶς νὰ ὑποτιμᾷ τὴν λελογισμένην προσπάθειαν βελτιώσεως τοῦ ἐπιπέδου τῆς ζωῆς καὶ τὴν πρόνοιαν διὰ τὸ γῆρας, δὲν παρασιωπᾷ συγχρόνως καὶ τὸν ἐσχατολογικὸν παράγοντα εἰς τὴν ἐκτίμησιν. Εἴμεθα ξένοι, ξένη εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ ζωὴ μας μαζὺ μὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Διαχειρισταὶ καὶ οἰκονόμοι εἴμεθα αὐτῶν καὶ οὐδὲν πλεόν. Ἦ ἀμεσὸς συνέπεια τῆς βάσεως αὐτῆς εἶναι ἡ ρευστότης τῶν αἰσθητικῶν κριτηρίων καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου ν' ἀποκρυσταλλώσῃ ἀσχημάτιστα ἀξιώματα οἰκονομίας. Ταλαιπωρούμεθα μὲ τὴν ἀοριστίαν ἢ μὲ παλινδρομήσεις καὶ ἀνακυκλήσεις εἰς πεπαλαιωμένα συστήματα.

Ἦ Ἐνώπιον τῆς τοιαύτης ἀδυναμίας χρειάζεται ἡ ἐπικουρία μιᾶς προσταγῆς ἀνωθεν. Ἦ Ἄλλως ὁ ξένος θὰ προχωρῇ πλησίστιος πρὸς τὸ ἀγνωστον. Ἦ ξενητεία, ὁ πλοῦς πολλάκις γοητεύει, ἀκριβῶς διότι δὲν ὀδηγεῖ εἰς λιμένα προδιωρισμένον. Παρακινεῖ εἰς ἀστάθμιστα συνθήματα, εἰς βεβιασμένας καὶ ἀώρους ἀποφάσεις, εἰς ἀσύδοτα σκιρτήματα τῆς φαντασίας

ΘΕΩΡΙΑΙ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ UNAM SANCTAM

Β'.

Προκειμένου νά ἀντιμετωπισθῇ τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, δὲν πρέπει νά λησμονῶμεν, κατὰ τὸν αἰδεσιμολογιώτατον κ. Afanassieff, ὅτι ἐξαρτᾶται τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ καθορισμοῦ τῆς φύσεως τοῦ χωρισμοῦ τούτων. «Ἐάν δηλαδὴ βεβαιούμεν, ὅτι ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν διαίρεσιν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὰ δύο τμήματα παρέμειναν παρά ταῦτα Ἐκκλησίαι, τὸ ζήτημα τίθεται ὅλως διαφόρως παρά ἐὰν φρονῶμεν, ὅτι μετὰ τὴν διαίρεσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐν μόνον τμήμα ἔμεινεν Ἐκκλησία, τὸ δὲ ἕτερον ἔπαυσε νά εἶναι Ἐκκλησία.» Ἀλλὰ πῶς δύναται τις νά ὁμιλῇ ἐκκλησιολογικῶς περὶ διαίρεσεως τῆς Ἐκκλησίας; Δὲν εἶναι τοῦτο ἡ ἄρνησις τῆς πίστεώς μας εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν; Ἐξ ἄλλου ὅμως ἐὰν ἀναγνωρίσῃ τις τὴν ιδιότητα τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἀμφοτέρα τὰ ἐκ τῆς διαίρεσεως προελθόντα τμήματα, τότε μείοι τὴν σπουδαιότητα τῶν δογματικῶν διαφορῶν, ἔστω καὶ ἂν παραμένουν αὐτὰι ὀλόκληροι. Ἐάν ἀμφοτέρα τὰ τμήματα εἶναι ἡ Ἐκκλησία, τοῦτο σημαίνει, ὅτι καὶ εἰς τὰ δύο τμήματα τελεσιουργοῦνται τὰ μυστήρια καὶ ἡ σωτηρία εἶναι δυνατὴ εἰς ἀμφοτέρα ταῦτα» (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 439-440).

Καὶ δὲν παραλείπει μὲν ὁ αἰδεσιμολογιώτατος συνάδελφος νά ὁμιλήσῃ (ἐν. σελ. 441-443) περὶ τῆς ἀφορώσεως εἰς τοὺς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς διδασκαλίας τοῦ Κυπριανοῦ, καθ' ἣν κἂν ἔτι οὗτοι «χῦσονται τὸ αἷμα αὐτῶν κατὰ τοὺς διωγμούς, δὲν εἶναι μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ θυσία των εἶναι ἄγονος, ὅπως καὶ πᾶν ἐν αὐτοῖς εἶναι στείρον» (Ἐπιστ. 73,21,1) οὐδὲν δὲ μυστήριον δύναται νά τελειωθῇ εἰς τὰ τμήματα, ἅτινα ἀπεσπάρθησαν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι εἰς τὰς αἰρετικὰς καὶ σχισματικὰς κοινότητας, διότι «ἡ Ἐκκλησία δὲν ὑπάρ-

χει παρά τοῖς αἰρετικοῖς, ἐπειδὴ αὕτη εἶναι μία καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νά διαιρεθῇ εἰς μέρη, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ὑπάρχει παρά τοῖς αἰρετικοῖς» (Ἐπιστ. 74, 4,2). Οὐδὲ ἀρνεῖται ὁ σεβαστὸς συνάδελφος, ὅτι ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Κυπριανοῦ υἱοθετήθη τόσον ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου, ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας καὶ ὅτι ἀμφοτέραι αἱ θεολογίαι αὐταὶ πιστεύουν, ὅτι δὲν ὑπάρχει παρά μία ἀληθῆς Ἐκκλησία καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχουν δύο Ἐκκλησίαι. (Αὐτόθι σελ. 443). Πλήν ὅμως ὁ κ. Afanassieff δυσκολεῖται ν' ἀποδεχθῇ ἀκόμη καὶ τὴν ὑπὸ τῆς νεωτέρας θεολογικῆς γραμματείας ἐπενεχθεῖσαν ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον τροποποίησιν εἰς τὴν περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλίαν τοῦ Κυπριανοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν «πέραν τῶν ὀρίων τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀρχίζει ἐκκλησιαστικὸν τι κενόν, ὡς ὑπεστήριζεν ὁ Κυπριανός, ἀλλὰ μόνον ὑπαρξίς τις μειωμένη τῆς Ἐκκλησίας, vestigia τινὰ τῆς Ἐκκλησίας, χάρις εἰς τὰ ὁποία τὰ τμήματα τὰ κεχωρισμένα ἐκ τῆς μιάς Ἐκκλησίας ἐξακολουθοῦν νά ζοῦν ζωὴν τινὰ ἐκκλησιαστικὴν». Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη κατὰ τὸν συνάδελφον «ἐξ ἐπόψεως ἐκκλησιολογικῆς εἶναι τι ἀκατανόητον. Ἡ φύσις τῆς Ἐκκλησίας προϋποθέτει ἢ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει ἐν τῷ πληρώματι αὐτῆς ἢ ὅτι δὲν ὑπάρχει δὲν δύναται ὅμως νά ὑφίσταται ἐν μέρει μόνον ἡ Ἐκκλησία καὶ πολλῶ μᾶλλον vestigia, ἴχνη τῆς Ἐκκλησίας» (σελ. 443-444).

Μὴ νομίση τις ὅμως, ὅτι ὁ κ. συνάδελφος ἐμμένει εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυπριανοῦ. Κάθε ἄλλο. Προβάλλει ἰδίαν τινὰ θεωρίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν τόσον ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ὅσον καὶ ἡ ρωμαιοκαθολικὴ ἀποτελοῦν τὴν μίαν ἁγίαν Ἐκκλησίαν. Πρὶν ἢ ὅμως προχωρήσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θεωρίας του ταύτης, ἐκθέτει ἐπιχειρήματα τινὰ, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ νά ἀποδείξῃ, ὅτι

δι' ἀνυπάρκτους εὐτυχίας, λησμονῶν τί θά εἶναι τὸ εὔρημα.

Ἐπὶ στερεᾶς βάσεως καὶ στόχων σοβαρῶν καλεῖ τὸν ἐπιχειροῦντα τὰ κέρδη καὶ πλοῦτη ριψοκίνδυνον μετανάστην ὁ ἰ. Χρυσόστομος, ἀκριβῶς ἵνα προλάβῃ ἀπογοητεύσεις πικρὰς καὶ ναυᾶγια, ἐπισημαίνων τί εἴμεθα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ποῖα εἶναι ἡ φύσις τῶν ἐπιδιωκομένων ἀγαθῶν καὶ χρημάτων:

«Ἡ πρώτη ἀρετὴ καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ τὸ ξένον εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον καὶ μηδὲν ἔχειν κοινὸν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ἀλλ' ἀπηρτησθαι αὐτῶν ὡσπερ ξένων, καθάπερ οἱ μακάριοι μαθηταὶ ἐκεῖνοι, περὶ ὧν φησι Περὶ ἡλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείους δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ξένους

ἔλεγον εἶναι ἑαυτούς, ὁ δὲ Παῦλος καὶ πολλῶ τι πλέον εἶπεν. Οὐ γὰρ ξένον ἑαυτὸν ἀπλῶς εἶπεν, ἀλλὰ νεκρὸν εἶπε τῷ κόσμῳ, καὶ τὸν κόσμον ἑαυτῷ νεκρὸν (Γαλ. 6, 14). Ἄλλ' ἡμεῖς ὡς πολῖται καὶ σφόδρα ζῶντες ὡς πολῖται, οὕτω πάντα ἐνταῦθα πραγματευόμεθα καὶ ὅπερ ἦσαν τῷ κόσμῳ οἱ δίκαιοι, ξένοι καὶ νεκροί, τοῦτο ἡμεῖς ἐσμεν τῷ οὐρανῷ, ὅπερ δὲ ἦσαν ἐκεῖνοι τῷ οὐρανῷ. Ζῶντες καὶ πολιτευόμενοι, τοῦτο ἡμεῖς ἐσμεν τῷ κόσμῳ. Διὰ τοῦτο τεθνήκαμεν, ὅτι τὴν ὄντως ζωὴν ἠρνησάμεθα καὶ τὴν πρόσκαιρον ταύτην εἰλόμεθα».

(Ὁμιλία 24 πρὸς Ἑβραίους.
P.G. 63,65)

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μελὸς ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ἡ ἀφετηρία, ἐξ ἧς ἑκατέρω τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων ὀρμάται ἐμμένουσα εἰς τὸ ὅτι αὐτὴ καὶ μόνη κατέχει τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν καὶ διὰ τοῦτο αὐτὴ εἶναι ἡ μία ἀγία Ἐκκλησία, εἶναι ἀδύνατον νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἔνωσιν. Ὑπάρχει, ἐρωτᾷ, σημείον τι ἀντικειμενικὸν οἰονδήποτε, κατὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ, ποῖα ἐκ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία;» Καὶ εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὁ κ. συνάδελφος ἀπαντᾷ ἀποφαιτικῶς. «Αἱ δογματικαὶ διαφοραὶ, προσθέτει, αἱ ὑφιστάμεναι μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, δὲν ἐσχηματίσθησαν ἐν συνόλῳ παρὰ μετὰ τὸ σχίσμα. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐμμένει πάντοτε εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἣτις ὑπῆρξεν ἡ κοινὴ κληρονομία τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας πρὸ τοῦ χωρισμοῦ. Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲ τῶν ὀρθοδόξων τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ ἔχει τεραστίαν σπουδαιότητα, δὲν δύναται ὅμως νὰ παραστήσῃ σημεῖον ἀδιαμφισβήτητον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου θὰ ἠδύνατό τις νὰ στηριχθῆ, ὅπως ἀφανθῆ ὑπὲρ τῆς αὐθεντικότητος τῆς Ἐκκλησίας. Τῷ ὄντι, ἐὰν στηριχθῶμεν εἰς τὸ ἐπιχείρημα αὐτό, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὡς ἀληθεῖς Ἐκκλησίας τὰς νεστοριανικὰς καὶ μονοφυσιτικὰς κοινότητας, αἵτινες δὲν θέλουσι τὰ ἀναγνωρίσουν τὸ δόγμα τῆς Χαλκηδόνας. Ἐὰν δὲ προχωρήσωμεν περαιτέρω, ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ προελθούσαι ἐκ τῆς Μεταρρυθμίσεως, εἶναι ἀληθεῖς Ἐκκλησίαι, διότι βασίζονται ἐπὶ μόνῃ τῆς ἀγίας Γραφῆς. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ἀκριβῶς ἔπεται, ὅτι οὔτε τὸ ὅτι δογματικὴ τις ἀνάπτυξις στηρίζεται ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς Γραφῆς, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀπόδειξις οὔτε διὰ τὴν αὐθεντικότητα, οὔτε διὰ τὴν πλάνην. Διὰ νὰ εὐρωμεν ἐν τούτῳ ἀπόδειξιν, θὰ ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ δογματικὴ ἀνάπτυξις ἐσταμάτησε μετὰ τὴν 7ην Οἰκουμ. Σύνοδον. Ἄλλ' ἡ θέσις αὕτη δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῆ καὶ δὲν εἶναι δεκτὴ δι' ὀλόκληρον τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν». «Τὸ σπουδαῖον δὲν εἶναι ἡ δογματικὴ ἀνάπτυξις, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον τῆς ἀναπτύξεως ταύτης: Ἐν τίνι μέτρῳ βασίζεται τοῦτο ἐπὶ τῆς Γραφῆς, τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας; Τοῦτο ὅμως μᾶς ἐπαναφέρει εἰς ἀδιέξοδον, διότι καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη Ἐκκλησία ἀναφέρονται εἰς τὴν Γραφήν, εἰς τὴν Παράδοσιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων». (Αὐτόθ. σελ. 446—447).

Πρέπει νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἀπὸ συνάδελφον διδάσκοντα ὀρθόδοξον θεολογίαν καὶ ἱεουργοῦντα ἐν θυσιαστηρίοις ὀρθοδόξων δὲν ἀνέμενον ποτε τοιαύτας διακηρύξεις. Στερεῖται λοιπὸν ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ τῶν τεκμηρίων ἐκείνων καὶ τῶν θεοδότων σφραγίδων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύνατο παντὶ τῷ ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως προσερχομένῳ εἰς αὐτὴν νὰ καταστήσῃ κατάδηλον τὴν ἀγνότητα αὐτῆς; Καὶ ἐπὶ τοσοῦτον λοιπὸν κατίσχυσε αὐτῆς ἡ πλάνη, παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Νυμφίου τῆς, ὅτι «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς», ὥστε αὐτὴ, ἣτις ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου ἀνεκηρύχθη «στύ-

λος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας», νὰ συγκαλύπτεται ὑπὸ νέφος τι συγχύσεως, παρεμποδίζον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀπροκαταλήπτων ἐρευνητῶν νὰ ἀνεύρωσι τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν;

Τί λέγετε, κύριε συνάδελφε; Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ὁ θεματοφύλαξ τῆς διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως; Καὶ δὲν κρατεῖ αὕτη στερεῶς ἐξ ἀρχῆς ὅ,τι «ὁ Κύριος ἔδωκεν, οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυξαν καὶ οἱ πατέρες ἐφύλαξαν;», ἴνα κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον (πρὸς Σεραπίωνα I, 28) εἴπωμεν. Διατί δὲν στέκεσθε εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς αὐτό; Τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅ,τι ἤδη ὑπὸ τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας συνεχῶς καὶ ἀπανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐδιδάχθη ὅπως ἡ Γραφή ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνέκαθεν κατενοήθη καὶ ἡρμηνεύθη ὅ,τι ἐν τῇ καθόλου ἡράξει καὶ διδασκαλίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἀρχαίῳθεν ἐκράτησε καὶ ἐκηρύχθη ὅ,τι ἀνέκαθεν ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας ἐβιῶθη ὅ,τι ὑπὸ τῆς συμφωνίας τῶν Πατέρων ἐβεβαιώθη. Δὲν σὰς φθάνει αὐτὸ ὡς σημεῖον αὐθεντικῶν ἐπιμαρτυρῶν περὶ τοῦ ποῦ εἶναι ἡ μία, ἀγία καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία; Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est, id est vere catholicum. Τὸ εἶπεν ὁ ἀπὸ Λειρίνου Βικέντιος, ἐκ Δύσεως προερχόμενος. Ὅ,τι πάντοτε, ὅ,τι πανταχοῦ, ὅ,τι ὑπὸ πάντων ἐπιστεύθη, αὐτὸ εἶναι ἀληθῶς καθολικόν. Αὐτὸ χαρακτηρίζει τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Δι' αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς τὸ ὅτι ἐμμένομεν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι εἰς τὴν κοινὴν κληρονομίαν τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας ἐνέχει ὄχι μόνον διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμενικῶς τεραστίαν σπουδαιότητα.

Συνέχεσθε ὑπὸ δεινῆς προκαταλήψεως, κ. συνάδελφε, καὶ ἐν τῇ προσπάθειᾳ σας νὰ μειώσῃτε τὴν σημασίαν τῶν δογματικῶν διαφορῶν, αἵτινες μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποπειρᾶσθε νὰ ἀπαμβλύνῃτε τὴν σημασίαν τοῦ πραγματικοῦ τούτου καυχήματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, παρειαίγοντες τοὺς μονοφυσίτας καὶ τοὺς νεστοριανούς. Τί λέτε, αἰδεσιμολογιώτατε; Οἱ μονοφυσίται καὶ οἱ νεστοριανοὶ κατεκρίθησαν ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς Δύσεως. Λέων ὁ μέγας δὲν ἔγραψε τὴν περίφημον ἐκείνην ἐπιστολήν, ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη ὁ ὅρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου; Ἄλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου δὲν ἠγωνίσθη ἡ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία κατὰ τῶν Δοκητῶν καὶ δὲν εἶχεν ἤδη διακηρύξει αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης «πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ ἀντιχρίστου» (Α' Ἰωάν. δ', 3); Τί μοῦ παρουσιάζετε λοιπὸν τοὺς μονοφυσίτας καὶ τοὺς νεστοριανούς; Ἐὰν ἔχουν θέσιν τινὰ αὐτοὶ εἰς τὴν ἐπιχειρηματολογίαν σας, διατί τότε δὲν μοῦ προβάλλετε καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἀρειὸν καὶ τοὺς περὶ τὸν Μακεδόνιον καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ὑπὸ τῆς

Η ΜΙΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ *

Ἡ Μίμησις τοῦ Χριστοῦ σήμερα

Εἶναι νόμιμον καὶ κανονικὸν θρησκευτικὸν γε-
γονὸς ἡ μίμησις τοῦ Χριστοῦ τόσο ἐν τῇ Δύσει
ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἄς ἴδωμεν τώρα ποῖα
εἶναι ἡ ἔννοια τῆς μίμησεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς συμ-
παραστάσεώς Του εἰς τὰ προβλήματα καὶ τὰς
ἀγωνίας μας. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν εὐθύς ἀμέσως
ὅτι ὁποῖας λύσεις ἔδωκεν Ἐκεῖνος εἰς προβλήματα
ὡς αὐτὰ ποῦ μᾶς βασανίζουν εἶναι διὰ τὴν χρι-
στιανικὴν μας συνειδησιν αἱ μόναι λύσεις. Ἄς δια-
λέξωμεν μερικὰ ἀπὸ τὰ θεμελιώδη προβλήματα τοῦ
συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ ἄς ἴδωμεν πῶς ὁ Ἰη-
σοῦς ἔζησε τὰ προβλήματα αὐτὰ καὶ ποῖας λύσεις
εὗρηκε. Ὡς τοιαῦτα προβλήματα διὰ τὸν σημε-
ρινὸν ἀνθρώπον θεωροῦμεν: α) τὴν ἔλλειψιν τοῦ
αἰσθήματος τῆς ἀσφαλείας, β) τὸν καθορισμὸν τῆς
οὐσίας τῆς μορφώσεως καὶ γ) τὴν σύγκρουσιν με-
ταξὺ τῆς μικρᾶς ἐθνικῆς ἐνότητος, εἰς ἣν ἀνήκομεν,
πρὸς τὴν μεγάλην ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν. Ὁ Ἰη-
σοῦς ἔζησε καὶ τὰ τρία αὐτὰ προβλήματα μετὰ
τῆς αὐτῆς ἐντάσεως ποῦ τὰ ζῶμεν καὶ ἡμεῖς σήμε-
ρον. Εἰς τὴν σωτηριολογικὴν Του σπουδαιότητα
διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ἀνήκει
καὶ ἡ λύσις ποῦ ἔδωκεν εἰς τὰ προβλήματα αὐτὰ
διὰ τὸν Ἐαυτὸν Του καὶ τοὺς συγχρόνους Του.

α) Εἰς τὴν ἀναζήτησιν ἀσφαλείας
ἐντὸς τοῦ κόσμου.

Ἡ ἔλλειψις κάθε αἰσθήματος ἀσφαλείας εἶναι
ἓνα ἀπὸ τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώ-
που τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ ἀλλεπάλληλοι πόλεμοι,
αἱ ἐσωτερικαὶ ἀναστατώσεις, ἡ σοσιαλιστικὴ ἐπα-
νάστασις καὶ ἡ ἐθνικιστικὴ ἐξόρμησις τῆς Ἀσίας
καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ὑπεράνω δὲ ὅλων αὐτῶν ἡ δυ-
νατότης μιᾶς ὀλοκληρωτικῆς καταστροφῆς μετὰ
σύγχρονα μέσα, ἔχουν ἀφαιρέσει ἀπὸ τὸν ἀνθρώ-
πον κάθε βαιβαιότητα διὰ τὸ σήμερον καὶ τὸ

* Ὁ λόγος ἐξεφωνήθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Χ.Α.Ν. Θεσ-
σαλονίκης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ἑβδομάδος Προσευχῆς καὶ
Φιλίας (Νοέμβριος 1963).

Γ' Οἴκουμ. Συνόδου ἀναθεματισθέντας ὡς ἀποκη-
ρύξαντας τὴν ἀειπαρθενίαν τῆς Θεοτόκου;

Μοῦ λέγετε, ὅτι καὶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ προ-
βάλλουν τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν Παράδοσιν
καὶ τοὺς Πατέρας. Ἀπορῶ. Πάντοτε λοιπὸν καὶ
πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων ἐδιδάχθη καὶ τὸ πρω-
τεῖον τοῦ Πάπα καὶ τὸ ἀλάθητον αὐτοῦ καὶ ἡ προσ-
θήκη εἰς τὸ σύμβολον τοῦ Filique καὶ ἡ ἄσπι-
λος σύλληψις καὶ αἱ τόσαι μετὰ τὸ σχίσμα πα-
ρειαχθεῖσαι ὡς δόγματα νέα ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς
Ἐκκλησίας καινοφανεῖς διδασκαλίαι; Μοῦ λέγετε

αὔριον. Μαζὶ μετὰ ὅλους τοὺς κοινωνικοὺς θεσμοὺς
ἐκλονίσθησαν καὶ αἱ ἠθικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἀξίαι,
ἐπὶ τῶν ὁποίων θεμελιώνονται αἱ κοινωνικαὶ ἀξίαι.
Ἔτσι ὁ ἀνθρώπος ἀντιμετωπίζει περίτρομος τὸν
ἐπερχόμενον κατακλυσμὸν χωρὶς νὰ διαθέτῃ ἔστω
καὶ σανίδα διὰ νὰ κρατηθῇ ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Ἀπο-
τέλεσμα αὐτοῦ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀνασφαλείας,
τοῦ ἀνεκφράστου φόβου καὶ τρόμου, ποῦ ἔχει φω-
λιάσει ἐντὸς τῶν καρδιῶν τῶν σημερινῶν ἀνθρώ-
πων, εἶναι αἱ νευρικαὶ καὶ ψυχικαὶ διαταραχαί, αἱ
ὁποῖαι μάλιστα παρουσιάζονται εἰς ὑψηλότερον
ποσοστὸν εἰς τὰς χώρας μετὰ τὸ ἀνώτερον βιοτικὸν
ἐπίπεδον καὶ τὴν πλέον σύνθετον οἰκονομικὴν ζωὴν,
ὅπως αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι καὶ ἡ Σουηδία. Σχετι-
κὸν πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ πρόβλημα τῆς
Νεολαίας, ποῦ παρουσιάζεται ὀξύτερον σήμερον
εἰς ὅλας τὰς χώρας, ἰδιαίτερος εἰς τὰς πλέον προη-
γμένας. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸν ὅτι τὴν αὐτὴν
περίπου ἐποχὴν ποῦ ἡ βεντέττα τοῦ ρωσικοῦ
κινηματογράφου Τατιάνα Σαμοήλοβα εἰσήρχετο
εἰς ψυχιατρικὴν κλινικὴν, ἡ γνωστὴ στάρ τοῦ
Χόλλυγουντ Μέριλλυν Μονρόε ἐτερμάτιζε τὸν βίον
τῆς μετὰ μίαν καλὴν δόσιν ἀπὸ χάπια τοῦ ὕπνου.
Τὸ αἶσθημα τῆς ἀνασφαλείας, ὁ φόβος καὶ ὁ τρό-
μος, ὁ κλονισμὸς τῶν ἀξιών, ἔχουν δημιουργήσει
εἰς πάρα πολλοὺς ἀνθρώπους ἓνα αἶσθημα ἐγκα-
ταλείψεως, δειλίας, ἀδρανεῖας καὶ ἐν ἀπογνώσει
ἀναμονῆς τοῦ τέλους. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς κα-
ταστάσεως εἶναι ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας μας φρικτὰ
πράγματα γίνονται ἐντὸς τῶν πλαισίων εἴτε τῆς
μικρᾶς εἴτε τῆς μεγαλυτέρας κοινότητος ποῦ ἀνή-
κομεν, καὶ κανεὶς δὲν τολμᾷ νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν
του καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ. Παράδειγμα κλασικὸν
ἡ δολοφονία τοῦ εἰρηνικοῦ προέδρου J. Kennedy.
Ὅλοι βαδίζομεν ἀγκαλιασμένοι πρὸς τὸν θάνατον.
Ἐλλείπουν ἡ πεποιθήσις καὶ ἡ μαχητικότης ἀπὸ
τοὺς ἀνθρώπους, διότι ὅλους μας φθεῖρει ἡ ἀνασφά-
λεια, ἡ δειλία καὶ ἡ ἀπόγνωσις. Κι' ἓνα ἄλλο ἀπο-
τέλεσμα αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ὅτι κάθε
ἡμέραν ὄλον καὶ περισσότεροι ἀνθρώποι μετὰ κλο-
νισμένον τὸν νευροψυχικὸν τους ὄργανισμὸν, εἴτε
ἀνθρώποι ἠθικῶς ἄρρωστοι, ἀνέρχονται τὴν κλί-

Παράδοσιν. Ἐννοεῖτε λοιπὸν τὴν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀνε-
καθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξηγουμένην καὶ ἐρμηνεύου-
σαν τὴν Γραφήν Παράδοσιν, τὴν ὄντως Ἀποστο-
λικήν; Ἐχουσι ταύτην ὑπὲρ τῶν καινοτομιῶν αὐ-
τῶν μαρτυροῦσαν οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ οἱ δια-
μαρτυρόμενοι; Τί μοῦ συγκρίνετε λοιπὸν πρὸς αὐ-
τοὺς τὴν εἰς τὴν κοινὴν κληρονομίαν τῆς ἀδριαρέτου
Ἐκκλησίας ἐμμένονσαν Ὁρθόδοξον μίαν, ἁγίαν,
καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν;

(Συνεχίζεται)

Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

μακα τῆς κοινωνικῆς ἱεραρχίας καὶ καταλαμβάνουν θέσεις τοιαύτας, ὥστε ἐκ τῶν ἀποφάσεων των νὰ ἐξαρτῶνται σπουδαία συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων. Ἐνθυμοῦμαι μὲ φρίκην τὴν κρίσιν εἰς τὸ Βερολῖνον τὸ 1938, τότε πού ὁ κόσμος ἔφθασε εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἦτο ὁ κ. Φόρρεσταλ. Ἐκάμε εἰς τὸν κόσμον ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως ἐκείνης ὁ Φόρρεσταλ ἀπέκοψε τὰς φλέβας του καὶ ἐτερμάτισε τὸν βίον του. Ἐχει σήμερον σχηματισθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἕνας κανονικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἀδύνατον νὰ παίξῃ τὸν ρόλον τοῦ ἡγέτου. Ὀλίγη τοῦλάχιστον τρέλλα καὶ μεγάλο θράσος θεωροῦνται ἀπαραίτητα προσόντα τῆς ἡγεσίας.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἔζησεν εἰς παρομοίαν ἐποχὴν. Ἡ καταπίεσις τῆς Ρώμης ἐπὶ τῆς Παλαιστίνης ἦτο μεγάλη. Ὁ φρενοβλαβὴς Ἡρώδης ἐκ τῶν ἐσόδων βαρυτάτης φορολογίας ἐκτίζεν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ἔτσι διὰ νὰ ποζάρῃ καὶ αὐτὸς ὡς μέγας καὶ σπουδαῖος βασιλεὺς. Ἀποθνήσκων ἀφήκε μίαν χώραν μὲ τοὺς πλουσίους πλουσιωτέρους, τοὺς πτωχοὺς πτωχοτέρους καὶ μὲ ἄδεια τὰ ταμεῖα. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἦτο μία σειρά ἐπανάστασεων. Ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἐξαθλίωσις ὠδηγοῦσαν τὸν λαὸν εἴτε εἰς θρησκευτικὸν παραλήρημα εἴτε εἰς τὴν ἐπανάστασιν, τὴν «ληστεῖαν», ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ ἱστορικὸς Ἰώσηπος. Μία σειρά ἀπιθάνων ρωμαίων διοικητῶν, πού ἐκυβέρνησαν τὴν χώραν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρώδου, ἔχουν μείνει εἰς τὴν ἱστορίαν παραδείγματα αἰσχροκερδεῖας, βίας καὶ ἀπάτης. Ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἔφθασε ἦτο σχεδὸν γενικὴ. Ἡ ἀπόγνωσις ὠδηγοῦσε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς πλέον τολμηρὰς ἰδέας καὶ εἰς τὰς πλέον ἀπεγνωσμένας πράξεις. Ὅλη ἐκείνη ἡ φοβερὰ ἐπανάστασις τοῦ 66 μ.Χ. δὲν ἦτο παρά τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀπογνωσεως. Τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας πού ἦτο κοινὸς δι' ὅλας τὰς τάξεις τῆς ἰουδαϊκῆς κοινωνίας διέσπασαν οἱ κοινωνικοὶ ἀγῶνες. Ἐντὸς αὐτῆς τῆς συγχύσεως ἡ τρέλλα καὶ ἡ ἀπάτη ὠργιάζαν. Δὲν εἶναι καὶ ἐκ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς καθόλου τυχαῖον ὅτι οἱ περισσότεροὶ ἄρρωστοὶ πού ἤρχοντο εἰς τὸν Ἰησοῦν διὰ νὰ θεραπευθοῦν ἦσαν καιμονιζόμενοι. Πῶς ἀντεμετώπισεν ὁ Ἰησοῦς τὴν κατάστασιν αὐτὴν; Μὲ θάρρος καὶ ἡρωϊσμόν, πού ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῆς πίστεώς Του εἰς τὸν Θεὸν Πατέρα. Ἡ πίστις Του εἰς τὸν Θεὸν Δημιουργόν, πού κυβερνᾷ καὶ δρᾷ ἐντὸς τοῦ κόσμου, τοῦ ἔδιδε θάρρος καὶ ἀνδρείαν. Πολλοὶ ἐκ τῶν συγχρόνων Του ἔβλεπαν τὸν κόσμον, ὅπως καὶ πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι σήμερον, ὡς μίαν πλεκτάνην τῶν πονηρῶν δυνάμεων, ὡς μίαν ἐνέδραν τοῦ διαβόλου, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ γλυτώσῃ κανεὶς. Ὁ Ἰησοῦς, πέραν ἀπὸ τὰς πλεκτάνας καὶ τὰς ἐνέδρας, χωρὶς καμμία ἐξ αὐτῶν νὰ τοῦ διαφεύγῃ, ἔβλεπεν εἰς τὴν θείαν διακυβέρνησιν τοῦ κόσμου τὸ πλέον ἰσχυρὸν στή-

ριγμα, τὴν πλέον κραταιὰν δύναμιν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόσμου, μὲ τὰς πλεκτάνας καὶ τὰς ἐνέδρας του, τὰ πλέον ἀπίθανα καλὰ καὶ μεγάλα ἔργα. Ἐνώπιον ἐνὸς Θεοῦ πού κρατεῖ εἰς τὴν παλάμην Του τὸν κόσμον μας καὶ τὸν συναντᾷ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς βασιλείας Του — τῆς βασιλείας Του πού εἶναι ἀλήθεια, δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει παρά, ἔναντι ὅλων τῶν ἀντιξοοτήτων, νὰ λάβῃ μίαν μεγάλην ἀπόφασιν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλείας καὶ νὰ σταθῇ μὲ θάρρος καὶ ἀνδρείαν. Ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀσφαλείας πότε εἰς τὴν μίαν καὶ πότε εἰς τὴν ἄλλην ἐκ τῶν ἰδιοτελῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, πού συνθέτουν ὅλοι μαζὶ τὸν χορὸν τοῦ διαβόλου, ὀδηγεῖ εἰς μεγαλύτεραν ἀνασφάλειαν. Εἶναι ἡ δειλία ἐκείνη πού κάμει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀναμετρᾷ τὰς δυνάμεις ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ νὰ προσπαθῇ κάθε φορὰν νὰ εὕρισκεται κοντὰ εἰς τὸν πλέον ἰσχυρὸν, καὶ τοῦτο χωρὶς τέρμα καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ αἰσθανθῇ τί εἶναι ἀσφάλεια. Μόνον ἡ πίστις ὅτι αἱ ρίζαι καὶ τὰ θεμέλια τοῦ κόσμου πού ζῶμεν εἶναι κάτι πού διάκειται μὲ ἀγάπην καὶ συμπάθειαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῶν διαφόρων πατρῶνων πού ἀναζητεῖ διὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ αἰσθημα τῆς ἀνασφαλείας. Ἡ ἀπίγνωσις καὶ ἡ τρέλλα ὀδηγοῦν εἰς τὰς πλέον ἀπιθάνους πράξεις. Ὁ σώφρων καὶ ὁμαλὸς ἄνθρωπος ἠμπορεῖ ἐντὸς τοῦ κόσμου μας νὰ εἶναι ἀνδρεῖος καὶ ἡρωϊκός, μόνον ἂν ἐντὸς τῆς ψυχῆς του ὀμιλῇ συνεχῶς ὁ Θεὸς Πατὴρ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ σελαγίζῃ ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια του συνεχῶς τὸ ὄραμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἀπόφασιν νὰ τὰ διακινδυνεύσῃ κανεὶς ὅλα χάριν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐζητοῦσε ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοὺς ὀπαδοῦς Του. Δὲν ἐδέχτο ἀμφιταλαντεύσεις. «Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. 9, 62). Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὁμοιάζει μὲ θησαυρὸν κρυμμένον εἰς ἀγρόν, πού ἕνας ἄνθρωπος εὗρηκε καὶ τὸν ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν του ἐπῆγε καὶ ἐπώλησε ὅσα εἶχε καὶ ἠγόρασε τὸν ἀγρὸν ἐκείνον (Ματθ. 13,44). Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς ἕτοιμος δι' ὅλα, ἡ ζωὴ του νὰ εἶναι καμωμένη ἀπὸ ἡρωϊκὸν ὑλικὸν καὶ νὰ μὴν ἔχῃ καθόλου ψευδαισθήσεις ὡς πρὸς τὰς διαθέσεις τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς προέλεγε τὸ τέλος Του καὶ τὰς περιπετείας πού θὰ εἶχαν οἱ μαθηταὶ Του ἐντὸς τοῦ κόσμου: «Καὶ ἔσθε μισοῦμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου» (Μάρκ. 13,9 ἐξ.). Ἐστερήθη ὁ ἴδιος τῶν πάντων. Ἀντεμετώπισε κριτικὴν πού ἤρχιζε μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι Του καὶ ἔφθανε μέχρι τὸ κριτήριον τοῦ Ἄννα καὶ τὸ πραιτώριον τοῦ Πιλάτου. Ἀντεμετώπισε ἐπιθέσεις ἀπὸ παντοῦ, ἀκόμη καὶ αὐτὴν τὴν προδοσίαν μέσα εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν μαθητῶν Του, μέχρις ὅτου, νέον ἀκόμη εἰς τὴν ἡλικίαν, οἱ ἐγγυηταὶ τῆς σταθερότητος καὶ τῆς ἀσφαλείας τὰ

χρόνια ἐκεῖνα εἰς τὴν πατρίδα Του, Ῥωμαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι, τὸν ἐθανάτωσαν μὲ τὸν ἀντιμωτικώτερον τρόπον. Ἡ πίστις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἔμεινεν ἀδιατάρακτος μέχρι τέλους. Οὔτε αἱ ἀντιξοότητες οὔτε ὁ θάνατος τὸν ἔκαναν νὰ δειλιάσῃ, νὰ διστάσῃ, νὰ συμβιβασθῇ. Ἐμεινεν ὀλοκληρωτικὰ μέχρι τέλους ἀφωσιωμένος εἰς τὸν σιδηροῦν καὶ ἀκαμπτον νόμον τῆς βασιλείας. Διὰ τοῦτο ἐγκαθιδρύθη ὡς ἀρχηγὸς καὶ Κύριος μέσα εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν ἀνασφάλειαν, ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν δειλίαν, καὶ ἀπὸ τοὺς ποικιλοῦνους προστάτας, εἰς τοὺς ὁποίους καταφεύγει κάθε φορὰν διὰ νὰ σωθῇ παρὰ ὁ τρόπος τοῦ Ἰησοῦ. Πίστις ὅτι εἰς τὰ θεμέλια τοῦ κόσμου εὐρίσκεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ θάρρος καὶ ἀνδρεία διὰ μέσου ὄλων τῶν ἀντιξοότητων ὡς ἀπάντησις ἰδικῆ μας εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν Του.

β) Εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς οὐσίας τῆς μορφώσεως.

Τὸ πρόβλημα τῆς οὐσίας τῆς μορφώσεως εἶναι ἀπὸ τὰ ζωτικώτερα τῶν χρόνων μας. Παρατηρεῖται εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου ὅτι ὅσον αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν πτυχιούχων τῶν Πανεπιστημίων τόσο μεγαλώνει καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡλιθίων. Πολλὰ γράφονται καὶ συζητοῦνται καθημερινῶς διὰ τὴν τυποποίησιν τῆς μορφώσεως εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ διὰ τὴν ἀνικανότητα τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων νὰ σκεφθοῦν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τελειώνουν τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Πανεπιστήμια εἰς τὸν τόπον μας ἓνα μικρὸν ποσοστὸν περνᾷ ἀνέτως τὰς ἐξετάσεις εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν σπουδαστῶν ἀγωνίζεται σκληρὰ μέχρι τὸ τέλος τῶν σπουδῶν διὰ τὸ πτυχίον. Τὸ τραγικὸν εἶναι ὅτι κι' οἱ ὀλίγοι ποὺ μαθαίνουν εὐκολὰ καὶ οἱ πολλοὶ ποὺ περνᾷνε δύσκολα, εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν εὐρίσκονται εἰς τὴν ἴδιαν περίπτωσιν μοῖραν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς κατανοήσεως τῶν πραγμάτων. Ἡ μόρφωσις μας ἔχει καταστήσει ἀπλῶς μία λειτουργία ποὺ ἀπασχολεῖ κυρίως τὴν μνήμην τῶν σπουδαστῶν. Δὲν εἶναι ὠρίμανσις καὶ αὐξήσις τῶν σπουδαστῶν καὶ ἐπιστημόνων καὶ ὡς ἀνθρώπων.

Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ἡ ἀνωριμότης ποὺ παρατηρεῖται σήμερον μεταξύ τῶν «μορφωμένων» τάξεων. Εἰς τὴν πραγματικότητα, διὰ νὰ εὕρῃ κανεὶς κάποιαν ὠριμότητα, πρέπει νὰ συναναστραφῇ μὲ ἀνθρώπους τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, διότι αὐτοὶ ἔχουν τὸ μυαλό τους διαρκῶς εἰς ἐπιφυλακὴν, τὸ φέρνουν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ πραγματικὰ δεδομένα τῆς δουλειᾶς των, καὶ δὲν τὸ ἀφίνουν εἰς ἀδράνειον. Ὅση μονομέρεια καὶ ἄγνοια καὶ ἂν τοὺς χαρακτηρίζῃ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα, ὅταν ὁμιλοῦν διὰ θέματα ποὺ τοὺς ἀφοροῦν, δὲν λέγουν τὰς ἀνοησίας καὶ ἀνα-

κριβείας ποὺ ἀκούει κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος, ὅταν ὁμιλοῦν διὰ πνευματικὰ ζητήματα. Ἐχομεν γίνεαι ἡμεῖς οἱ ἀνθρωποὶ τοῦ πνεύματος ἀνθρωποὶ τοῦ βιβλίου καὶ τῆς ἀποστηθισεως ὠρισμένων τύπων, ὠρισμένων «elichés».

Εἶναι πολὺ μεγάλοι οἱ κίνδυνοι ποὺ ἐγκυμονεῖ ἡ κατάστασις αὐτή. Ὅταν οἱ ἀνθρωποὶ δὲν σκέπτονται, χάνουν ἓνα βασικὸν γνώρισμα τῆς ἀνθρωπιᾶς των, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ξεχωρίσουν εὐκολὰ τὸ μαῦρο ἀπὸ τὸ ἄσπρο, τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν· κινδυνεύουν νὰ γίνουν θύματα τῆς πλέον χονδροειδοῦς ἀπάτης, ἀρκεῖ νὰ εἶναι στιλπνὴ καὶ ἔλκυστικὴ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ζωσα Ἐκκλησία καὶ ἀληθινὰ δημοκρατικὴ πολιτεία μὲ τέτοιους ἀνθρώπους. Ὁ Ἰησοῦς ἀντεμετώπισε τὸ πρόβλημα αὐτὸ εἰς τὴν ἐποχὴν Του, μέσα εἰς τὴν πατρίδα Του. Ἡ βάσις τῆς μορφώσεως ἐντὸς τῆς κοινότητος ποὺ ἀνετράφη ἦτο ἡ Π. Διαθήκη, ὅπως τὴν ἐξηγοῦσαν αἱ μεγάλαι αὐθενταὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Νόμου. Ἡ μόρφωσις γενικῶς ἦτο μόρφωσις τοῦ γράμματος, ὅπως ἡ σημερινή, καὶ τῆς αὐθεντίας τῶν νομοδιδασκάλων, μὲ τὰς ἐγκύρους ἐρμηνείας των, αἱ ὁποῖαι ὁμοιάζαν μὲ τὰς «συνταγὰς», ποὺ δίδουν τὰ φροντιστήρια εἰς τοὺς ὑποψηφίους τῶν εἰσιτηρίων καὶ τῶν τμηματικῶν ἐξετάσεων τοῦ Πανεπιστημίου. Διὰ τὸν Ἰησοῦν ἡ μόρφωσις ἦτο μία ὀργανικὴ σχέσις μὲ τὸ περιβάλλον. Ἐγνώριζε τὴν Π. Διαθήκην καὶ ἐμελέτησε τὴν φύσιν ὡς ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἀνεκάλυψε πολλὰς ἀντιστοιχίας μεταξύ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἠθικοπνευματικοῦ κόσμου. Ἐτσι ἠμποροῦσε νὰ λέγῃ ὅτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὁμοιάζει μ' ἓνα χωράφι, μ' ἓνα δίχτυ ποὺ ρίχνεται εἰς τὴν θάλασσαν, μ' ἓνα βασιλέα ποὺ προσκαλεῖ εἰς δεῖπνον κ.ο.κ. Εἶτε μέσα εἰς τὸ ἱερὸν Βιβλίον εἶτε εἰς τὴν Φύσιν ὁ Ἰησοῦς ἐκύτταξε ὄχι μὲ τὰ μάτια ἀλλοτῶν, οὔτε μὲ μάτια ἰδιοτελείας, ἀλλὰ μὲ ἀπλότητα καὶ εἰλικρίνειαν. Ἐτσι συνεδέθη ὀργανικῶς καὶ ἀπλῶς μὲ τὴν παιδαγωγικὴν παράδοσιν τοῦ Ἐθνους Του ἀφ' ἐνὸς καὶ μὲ τὸν μέγαν καὶ αἰώνιον παιδαγωγόν, τὴν φύσιν καὶ τὴν κοινωνίαν ἀφ' ἑτέρου. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῆς μορφώσεως ἦτο shocking, ἦτο μία πρόσκλησις δι' ἀναθεώρησιν τῆς κρατούσης μεθόδου. Εἶναι ἀδύνατον νὰ δημιουργηθῇ μία νέα τάξις πραγμάτων χωρὶς ἓνα νέον τρόπον σκέψεως, χωρὶς ἓνα νέον τρόπον ἀγωγῆς. Ἐτσι πρὸς τοὺς Σαδδουκαίους νομοδιδασκάλους ἔλεγε: «πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. 22,29). Καὶ πρὸς τοὺς Φαρισαίους: «ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν κῶνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες» (Ματθ. 23, 24). Μέσα ἀπὸ ὅλην τὴν πομπήν, τὴν καύχησιν, τὴν περίπλοκον σύνθεσιν καὶ τὴν ἀβάστακτον διὰ τοὺς πολλοὺς στριφνότητα τῆς σοφίας τῶν νομοδιδασκάλων ὁ Ἰησοῦς μὲ μίαν θεῖαν ὁμολογούμενως ἀπλότητα καὶ ἀμεσότητα ἀνεκάλυψε τὸν κοινὸν νοῦν (the common sense), ποὺ ἔχει λείψει τόσο πολὺ καὶ ἀπὸ τοὺς καιροὺς μας. Ἐρωτᾷ

τοὺς Φαρισαίους: «Ἐξεστὶν τοῖς σάββασιν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων» (Μαρκ. 3,4). Καὶ εἰς ἄλλην παρομοίαν περίπτωσιν: «ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βουῖν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὔσαν, ἦν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;» (Λουκ. 13,15-16). Καὶ ἄλλου: «οὐαὶ ὑμῖν, ὀδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· ὅς ἂν ὁμῶσθαι ἐν τῷ ναῶ, οὐδὲν ἐστὶν· ὅς δ' ἂν ὁμῶσθαι ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. Μωροὶ καὶ τυφλοὶ, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν;» (Ματθ. 23,16-17). Πρέπει νὰ κάμωμεν τὸν Ἰησοῦν ὀδηγὸν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆν ἰδικὴν μας καὶ τῶν παιδιῶν μας διὰ νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ σημερινὸν ὀδιέξοδον τῆς μηχανοποιημένης, τυποποιημένης καὶ ξηρᾶς παιδείας, ποὺ δὲν δημιουργεῖ ἐλευθέρως σκεπτομένους ἀνθρώπους, ἀλλὰ ραγιαδες τοῦ πνεύματος καὶ τῶν διαφόρων πνευματικῶν ἐπιπέδων τῆς μόδας.

γ) Εἰς τὴν σύγκρουσιν Ἐθνικισμοῦ—Οἰκουμενισμοῦ.

Τέλος ὁ Ἰησοῦς ἔζησεν ὡς ἀγωνιῶδες πρόβλημα τὴν σύγκρουσιν τῆς μικρᾶς ἐθνικῆς ἐνότητος ποὺ ἀνῆκε πρὸς τὴν μεγάλην ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν. Εἴμεθα καὶ ἡμεῖς πολῖται ἐνὸς μικροῦ καὶ ὑπερηφάνου Ἐθνους, μὲ πολὺ παλαιὰς παραδόσεις καὶ μεγάλην προσφορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἔτσι ἦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς. Ὅλιγα χρόνια πρὸ τῆς γεννήσεώς Του, τὸ ἰουδαϊκὸν ἔθνος μόλις εἶχε σωθῆ ἀπὸ τοῦ χάρου τὰ δόντια. Ὁ χάρος ἦτο ὁ ἐκπολιτιστικὸς ὁδοστρωτῆρ τῶν Ἑλλήνων βασιλέων τῆς Συρίας. Εἰς τὰ χρόνια τοῦ Ἰησοῦ ἡ κατάστασις δὲν ἦτο τόσον κρίσιμος, ἀλλ' ὁ ἐκρωμαϊσμός ἦτο διαρκῶς ante portas. Καὶ ἡμεῖς σήμερον—ὄχι μόνον κατὰ τὰς προεκλογικὰς περιόδους—ἀκούμε καὶ διαβάζομε συχνὰ περὶ τοῦ κινδύνου τοῦ Ἐθνικοῦ ἀφανισμοῦ μας. Μερικοὶ φοβούνται ὅτι ἂν δὲν ληφθῶν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, θὰ μᾶς καταπιῆ κάποιος ἀπὸ τοὺς πολυπληθεστέρους καὶ καλύτερον ὀργανωμένους γείτονάς μας. Ἄλλοι τονίζουν τὸν κίνδυνον ἐκ τοῦ ἑξαμερικανισμοῦ μας. Καὶ ἄλλοι φοβούνται ὅτι, ὅπως πᾶμε, θὰ γίνωμεν ἕνας τόπος ξενοδοχείων καὶ plagues διὰ τοὺς πλουσίους Εὐρωπαίους τοῦ βορρᾶ καὶ τοὺς Ἀμερικανούς καὶ ὅτι ὁ τόπος μας σιγά-σιγά θὰ πάσῃ νὰ εἶναι ἰδικὸς μας καὶ θὰ γίνῃ ἰδιοκτησία τῆς Σοράγιας, ἢ δὲν ξέρω τίνων ἄλλων μεγιστάνων τοῦ πλοῦτου. Φεβούμεθα ὅλον καὶ περισσότερο μῆπως χάσωμεν τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν ἰδιομορφίαν μας. Καὶ ὅμως τὸ οἰκουμενικὸν κίνημα τῶν ἡμερῶν μας ἀσκεῖ τρομακτικὴν ἔλξιν ἐπάνω μας. Τί ἔκαμε ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ ἰδίου προβλήματος; Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πρόβλημα particularismus versus universalismus ἐποπεθετήθη μὲ τὴν ἀποψιν τοῦ οἰκουμενισμοῦ. Μόνος ὁ

χριστιανισμὸς ἐξ ὅλων τῶν κινήματων τῆς Παλαιστίνης κατὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα ἀνέπτυξε καταπληκτικὴν ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν μεταξύ τῶν ἐθνικῶν καὶ μόνος αὐτὸς κατώρθωσε νὰ κερδίσῃ τοὺς εἰδωλολάτρας. Οὔτε ἐθνικιστὴς ἦτο ὁ Ἰησοῦς, οὔτε προδότης τοῦ Ἐθνους Του εἰς τοὺς Ρωμαίους, ὅπως ἠθέλησαν νὰ τὸν παρουσιάσουν μερικοί. Οὔτε ἐθνικιστὴς μὲ τὴν στενὴν ἔννοιαν ἦτο ὁ Ἰησοῦς, οὔτε ἀπλοϊκός, ρωμαντικὸς οἰκουμενιστὴς. Ἡ οἰκουμενικὴ Του προοπτικὴ ἦτο συνάρτησις τῆς οἰκουμενικότητος τοῦ Θεοῦ Πατρός, οἰκουμενικότητος τοῦ κακοῦ καὶ τῆς οἰκουμενικότητος τῆς θείας χάριτος. Ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς ἐποπεθέτησεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ἐαυτὸν Του ἐναντι τοῦ ἔθνους Του καὶ ἐναντι τῆς οἰκουμένης. Διὰ τὴν θρησκευτικὴν Του συνείδησιν ἦσαν ἐξ ἴσου ξένοι καὶ ὁ ρωμαϊκὸς ἱμπεριαλισμὸς καὶ ὁ ἰουδαϊκὸς σωβινισμὸς. Τὸ ἔθνος καὶ ἡ οἰκουμένη διὰ τὸν Ἰησοῦν μετεμορφώθησαν εἰς νέον τι ἐντὸς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ μυστικὸ κλειδί τῆς ἀπόψεώς Του ἦτο ἐκεῖνη ἡ ἀπέραντος ἐμπιστοσύνη Του εἰς τὸν Θεὸν Πατέρα, τὸν δημιουργὸν καὶ κυβερνήτην τοῦ κόσμου, καὶ εἰς τὴν βασιλείαν Του, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων προκαλεῖ τὴν σκέψιν καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν δούλων Του. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι μία νέα κατάσταση, τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι εὐκόλως κανεὶς νὰ περιγράψῃ διὰ τῶν γνωστῶν λέξεων καὶ τῶν γνωστῶν εἰκόνων. Αὐτὴ εἶναι ἡ καθοδηγοῦσα δύναμις ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὅλαι αἱ ἄλλαι ὑποτάσσονται εἰς αὐτὴν καὶ μεταμορφώνονται ὑπ' αὐτῆς. Ἐντὸς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ τὸ ἔθνος παύει νὰ εἶναι σκάνδαλον καὶ ἡ οἰκουμένη παύει νὰ εἶναι ἕνα ἱμπεριαλιστικὸν ὄνειρον. Εἰς τὸ σταυροδρόμι ποὺ εὐρίσκεται ὁ τόπος μας σήμερον θὰ ἀκολουθήσῃ ἄραγε τὴν λύσιν τοῦ Ἰησοῦ; Θὰ ἐμπιστευθῇ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματός μας εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἔκαμε ὁ Ἰησοῦς, ἢ θὰ φθαρῇ ἐντὸς τῶν ἀλληλοσυγκρουμένων τάσεων ἐνὸς κενοῦ σωβινισμοῦ καὶ ἐνὸς ἐπιπολαίου καὶ ἀνοήτου οἰκουμενισμοῦ;

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα καταλαβαίνει κανεὶς ποῖα ἡμπορεῖ νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς σήμερον ἡ ἔννοια τῆς μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ.

★

«Ἴδε ὁ Ἀνθρωπος». Ὅλαι αἱ Χ.Α.Ν. τοῦ κόσμου προβάλλουν αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα τῆς Προσευχῆς καὶ τῆς Φιλίας τὸν Ἰησοῦν, ὡς μέτοχον εἰς τὰς ἀγωνίας, εἰς τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἔπαθε καὶ ἡμπορεῖ διὰ τοῦτο νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ζωὴν, ποὺ ἡ ἁμαρτία ἔχει περιπλέξει ἀφόρητα. Εἶδαμε μερικὰ μόνον ἀπὸ τὰ προβλήματά μας, τὰ ὁποῖα ἦσαν καὶ προβλήματα τοῦ Ἰησοῦ, «ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ». Θὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ μᾶς ὀμιλήσῃ καὶ νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ; Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν ποὺ ἔχομεν λάβει ἀπέναντί Του.

Ἡ ἐποχὴ μας κατέχεται ἀπὸ φόβον καὶ τρόμον,

ἀπὸ ἀπόγνωσιν μπροστὰ εἰς τὸ καινούργιο ποῦ ἔμπορεῖ νὰ ξημερώσῃ. Ζοῦμε εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν θαυμάτων διὰ τὸ καλύτερον ἢ διὰ τὸ χειρότερον. Τὸ ἀπρόβλεπτον εἶναι τὸ μέλλον μας. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος δὲν ζητεῖ εἰς τὸν χῶρον τοῦ ὑπερφυσικοῦ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων ποῦ δὲν ἔμπορεῖ νὰ λύσῃ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόσμου· προτιμᾷ νὰ ἀποθάνῃ μέσα εἰς τὰ προβλήματα του παρὰ νὰ καταφύγῃ εἰς ἄλλας περιοχάς διὰ νὰ εὕρῃ λύσεις· τὰ προβλήματα δι' αὐτὸν λύνονται ἐδῶ καὶ τῶρα, ἢ ποτέ! Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος δὲν νοιώθει ὅπως ἐνωιωθεῖ εἰς τὴν ἀρχαιότητα τὴν ἀλληλεγγύην ποῦ ὑπάρχει μεταξύ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τοῦ κόσμου γενικῶς, εἴτε πρόκειται διὰ τὴν καταστροφὴν εἴτε διὰ τὴν σωτηρίαν· ἔχει γίνῃ ἀτομιστὴς καὶ πιστεύει ὅτι εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν εἴτε τῶν θεῶν εἴτε τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους καλεῖ σήμερον ἡ Ἐκκλησία νὰ μιμηθοῦν τὸν Χριστόν· νὰ μιμηθοῦν τὴν πίστιν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν μὲ τὴν ὁποῖαν Ἐκεῖνος ἐδέχετο τὸ μέλλον ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ· νὰ μιμηθοῦν τὴν πίστιν Του, ὅτι τὸ ἀπρόβλεπτον μέλλον ἔμπορεῖ νὰ εἶναι τὸ πλέον ἀπίθανον θαῦμα τοῦ Θεοῦ, ἀρκεῖ νὰ μετανοήσωμεν· νὰ μιμηθοῦν τὴν ἀνεσιν καὶ τὴν χάριν μὲ τὴν ὁποῖαν ἐκινεῖτο Ἐκεῖνος μέσα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον τῆς πλεκτάνης, τῆς ἐνέδρας, τοῦ σκότους καὶ τοῦ πονηροῦ· νὰ ζήσουν μαζί Του τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὄχι μόνον ὡς ἐλπίδα διὰ τὸ μέλλον ἀλλὰ καὶ ὡς μίαν παροῦσαν πραγματικότητα, ὡς πρόγραμμα ζωῆς ποῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πίστεως εἰς τὴν πραγματικότητα αὐτῆς τῆς βασιλείας· νὰ ζήσουν τὸν Σταυρόν Του ὡς μέρος τοῦ μυστηρίου τῆς ἀναστάσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ κόσμου.

Βεβαίως, μία τοιαύτη ζωὴ ἔχει τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῆς βιβαιότητός της καὶ τῆς ἀληθείας

τῆς ἀποκεκρυμμένου κάπου εἰς τὸ μέλλον, ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ Θεοῦ. Ὑπάρχει παρὰ ταῦτα ἓνα ποσοστὸν τῆς ἀξίας αὐτῆς τῆς ζωῆς, διὰ τὸ ὁποῖον ἔμπορεῖ μὲ τὰ μέτρα τοῦ κόσμου νὰ εἶναι βέβαιος κάθε ἄνθρωπος ἤδη ἐν τῷ παρόντι. Αὐτὴ ἡ πλευρὰ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς ἔμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ζήτημα πειραματισμοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν δὲ σήμερον ἡ Ἐκκλησία καλῇ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας, οἱ ὁποῖοι ἐκτιμοῦν τόσον πολὺ τὸ πείραμα, πρέπει νὰ τοὺς καλῇ διὰ νὰ πειραματισθοῦν αὐτὴν τὴν ἀπομιν τῆς χριστιανικῆς ἐμπειρίας. Ἡ θεολογία μας πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ ἓνα μέρος ὑπὸ τὴν ἐννοίαν αὐτῆν ἐμπειρικὴ ἐπιστήμη, ἢ ἐπιστήμη δηλ. τοῦ τί συμβαίνει ἐμπειρικῶς εἰς τὸ ἄτομον ἢ εἰς τὴν ομάδα, ὅταν δεχθοῦν τὴν πίστιν τοῦ Ἰησοῦ.

Ὁ Χριστὸς σήμερον ὡς ἀντιμετώπισις τοῦ μέλλοντος καὶ ὡς πρόγραμμα ζωῆς εἶναι κάτι ποῦ πρέπει νὰ προσφερθῇ εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ὄχι ὡς ἓνας τρόπος φυγῆς, ἢ ἀποστάσεως ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὸ παρόν, ἀλλ' ὡς μία θέσις, ἢ ὁποῖα ἐμπειρικῶς, ἐν συγκρίσει πρὸς ὅλας τὰς ἄλλας θέσεις, ἔμπορεῖ νὰ ἀποδείξῃ ἐντὸς τῆς ἐμπειρίας τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀνωτερότητα καὶ ἀποτελεσματικότητά της.

Ἡ μίμησις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐκείνη ποῦ ἔμπορεῖ νὰ βγάλῃ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδον τῆς ἀτομικότητός του, ἀρκεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι πειραματιζόμενος τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ εἰσέρχεται εἰς ἓνα κόσμον ἀπίθανου ἐλευθερίας, ἀπίθανου ἐκφράσεως τῆς ἀτομικότητός του, ἐνῶ συγχρόνως εὐρίσκεται διὰ τοῦ Χριστοῦ στερεὰ δεμένος μὲ τὸν Θεόν, τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸν κόσμον.

ΣΑΒΒΑΣ ΧΡ. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης

ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΝ ΜΑΣ*

«Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογμάτισαν, ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφώνηκεν... ἡ ἀλήθεια ὡς ἀποδέδεικται... οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν... Ἀὐτὴ ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων... τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν...».

Εἶναι ἡ φωνὴ τῶν τάφων, «τῶν τῆς Ὁρθοδοξίας προμάχων εὐσεβῶν Βασιλέων, ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων, Διδασκάλων, Μαρτύρων, Ὁμολογητῶν» κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὅπως διασώζεται εἰς τὸ σεπτὸν «Συνοδικόν» τῆς Ὁρθοδοξίας. Καὶ τῆς ρωμαλέας αὐτῆς φωνῆς ὁ ἀντίλαλος φθάνει μέχρις ἡμῶν σήμερον, καθὼς εὐρισκόμεθα συγκεντρωμένοι ἐδῶ, ἐορτασταὶ τῆς μεγάλης πανηγύρεως τῆς Ὁρθοδοξίας, μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν Βυζαντινῆς καταπόξεως. Τὴν ἐδημοσύνησαν οἱ θεσπέσιοι ὕμνοι τῆς Μ. Θεσσαρακοστῆς, καὶ δὴ ὁ τελευταῖος ἀκουσθεὶς ἐθνικοθηρακτικὸς ὕμνος πρὸς τὴν «ὑπέρμαχον Στρατηγόν» τοῦ Γένους, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, εἶναι ὄχι μόνον ἡ προστάτις ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ τὸ πρότυπον, ἀπὸ τίνος ἀπόψεως, τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἐπίσης «τάμικητήρια» καὶ τὸν θρίαμβον πανηγυρίζομεν. Καὶ προβάλλει λοιπὸν ἡ Ὁρθοδοξία μὲ ὄλον τὸ μεγαλεῖόν της, ἐπιβλητικῆ, ἀλλὰ καὶ καθημαγμένη. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς θυσίας, ἡ μαρτυρικῆ, ἀτάφοτος ὅμως ἀπὸ θριάμβους. Ἀὐτὴ ἡ ἀγνωστος ἐν πολλοῖς καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμῃ τὰ τέκνα της, ἡ παρεξηγημένη Ὁρθοδοξία, τῆς ὁποίας ὅμως τὴν δόξαν ἀντιλαλοῦν οἱ αἰῶνες.

Ποία ποτὲ γλῶσσα θὰ δυνήθῃ νὰ τονίσῃ ἐπάξιον τῆς Ὁρθοδοξίας ἐγκώμιον καὶ συνθέσῃ φθὴν μεγαλειώδη; Θὰ ἐχρειάζετο «κάλαιμος γραμματέως ὀξυγράφου», διὰ νὰ ἐξάγῃ τὸ «ἀμήχανον κάλλος» της. Ἡμεῖς θὰ ἀρκεσθῶμεν σήμερον εἰς τὸ νὰ ὑποκλιθῶμεν ἐνώπιον τοῦ ἀσυλλήπτου μεγαλείου της καὶ νὰ τὴν ὀνόμωμεν μὲ τῆς «εὐλαβείας μας τὰ ἄνθη», «εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς», ἐξ αὐτῶν τῶν λειμῶνων αὐτῆς δανειζόμενοι καὶ ὡς ἐόρτιον ἀφιέρωμα προσφέροντες αὐτά. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι, ὅτι ὁ περὶ τῆς Ὁρθοδοξίας λόγος, καὶ ὁ πλέον πενιχρός, ἀγιάζει καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκροατῶν. Ἀποτελεῖ δὲ καὶ μίαν εὐκαιρίαν ἀναβαπτισμοῦ τῆς σκέψεως ὄλων μας εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐνῶ ἡ καρδιά καὶ ἡ δλη ζωὴ μας ἀναμένουν μίαν τόνωσιν. Μᾶς μεταδίδει τὸ ρῆγος τοῦ Αἰωνίου. Ὅντως, τὸν ρυθμὸν τῆς

αἰωνιότητος ζητοῦμεν νὰ συλλάβωμεν πλησιάζοντες τὴν Ὁρθοδοξίαν, ὅπου συμπυκνωμένα βιώματα γενεῶν μᾶς μυσταγωγοῦν εἰς τὸ ἀληθές νόημα τῆς ζωῆς καὶ ἔχομεν ἐνώπιόν μας μίαν νεάν διάστασιν, τὴν διάστασιν τοῦ βάρους, τὸσον ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀβαθὴ καὶ ἀνήσυχον ἐποχὴν μας.

Α'. ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΑΤΙΜΗΤΟΣ

Δὲν ἔχουν πολλοὶ λαοὶ τὸ ἐπίφθονον ὄντως πρὸ νόμιον νὰ κατέχουν τὸν ἀτίμητον θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ ξένοι καὶ δὴ ἐτερόδοξοι ἐκφράζουν ζωηρὸν θαυμασμόν καὶ τὸν μελετοῦν ἀπλήστως. Ἀνήκομεν εἰς τὴν πρεσβυγενῆ κατὰ ἀνατολὰς Ἐκκλησίαν. Καὶ εἴμεθα ὑπερήφανοι ὄχι μόνον διότι ἐβαπτίσθημεν εἰς αὐτήν, καὶ ἄρα εὐρέθημεν ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ Μητροφόν της, ἀλλ' ἐκ πεποιθήσεως. Εἰς αὐτὴν ἀναπαύεται ἡ ψυχὴ μας.

Ἡ ἁγία Ὁρθοδοξία, ἡ σεβασμία καὶ πόντια αὐτὴ Μήτηρ, εἶναι μία Δύναμις ἢ ἀκριβέστερον ἡ συνισταμένη δυνάμειον. Μία σύνθεσις ἐδλογημένη στοιχείων μοναδικῶν καὶ ἀνεπαναλήπτων, θεσμῶν ἀτιμῆτων καὶ παραδόσεων ἱερωτάτων. Εἶναι «αὐτὸς ὁ Χριστὸς παρατείνωμενος εἰς τοὺς αἰῶνας», μία προέκτασις τῆς Πεντηκοστῆς. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, ποῦ εἶναι προβολὴ τῶν οὐρανῶν, «ἀντικατοπτρίζεται τὸ μυστικὸν βάθος τοῦ Χριστιανισμοῦ». Κρατεῖ τὴν πίστιν καὶ «συνεχίζει μόνη αὐτὴ τὴν παράδοσιν τῶν Κατακομβῶν», κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἐκφρασιν Ρωμαιοκαθολικοῦ θεολόγου, ἀσπασθέντος πρὸ τινῶν ἐτῶν τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ δι' εἰδικῆς συγγραφῆς δικαιολογήσαντος αὐτὴν τὴν μεταστροφὴν. Ἔχει τὴν συνείδησιν, ὅτι εἶναι ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία, ὄχι μία ἀπὸ τὰς πολλὰς λεγομένας Ἐκκλησίας ἢ Ὁμολογίας, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὄντως Καθολικὴ (τοῦ ὄρου λαμβανομένου, ὡς γνωστόν, ὄχι ἐν τοπικῇ ἀλλ' ἐν ποιοτικῇ ἐννοίᾳ), κατέχουσα τὴν πληρότητα καὶ τὴν ἀγνότητα τῆς σωζούσης χριστιανικῆς Ἀληθείας ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, τὸ ὁποῖον «ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας» καὶ ὀδηγεῖ αὐτὴν ἀλαθῆτως «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν», μὲ μίαν ἀδιάλειπτον ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων συνέχειαν. Τὴν σφραγίδα τοῦ Ἀλαθῆτου ἔχει οὐχὶ ἐν ἄτομον ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀποφαινομένη, τὰς ὁποίας συνεκρότησαν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι οἱ θεοφόροι Πατέρες.

Εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν Πατέρων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν 7. Ἀνωτέρας ποῆς ὀδηγοὶ ψυχῶν μέσα εἰς τὴν ροὴν τῶν αἰώνων, οἱ ἅγ. Πατέρες, συνδυάζουν τὰ δύο στοιχεῖα: διδασκαλίαν ὀρθὴν καὶ ἁγίαν ζωὴν, σοφίαν καὶ ἀγιότητα. Ἐθεολόγησαν καὶ ἐβίωσαν τὴν θρησκείαν, τὴν γνησίαν θρησκείαν. Φορεῖς ἀλλὰ καὶ φρουροὶ τῆς ὀρθῆς διδα-

* Διάλεξις γενομένη τῇ 23 Μαρτίου 1964, ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρθενός», ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου, Μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων, Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ πλήθους κόσμου, πλαισιωθεῖσα δὲ ὑπὸ ἐπικαίρων βυζαντινῶν ὕμνων, ἐκτελεσθέντων παρὰ τοῦ πολυμελοῦς Χοροῦ τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου Ἱεροσολιτῶν, τῆς ὅλης ἐορτῆς ἐκδηλώσεως χαρακτηρισθείσης ὡς «Ἀνθὴ εὐλαβείας πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν».

σκαλίας ἀντεπεξήλθον — ὡς «θεία παρεμβολή, θεη-
γόροι δπλῖται παρατάξεως Κυρίου» — κατὰ τῶν
αἱρέσεων καὶ διεφύλαξαν, ἐπίσης θεοπνεύστως, τὴν
ἰ. Παράδοσιν, δηλ. «ὅ,τι πανταχοῦ, πάντοτε καὶ
ὑπὸ πάντων ἐπιστεύθη», κατὰ τὸν παλαιὸν ὀρισμὸν,
παραλλήλως πρὸς τὸν θεόγραφον Λόγον τῆς Ἀγ.
Γραφῆς, δι' ὅπερ εἶχον τὴν παρρησίαν νὰ διακηρύξουν
κατὰ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον: «τὴν πίστιν
ἀσάλευτον κρατύνομεν». Παραδοσιακὴ εἶναι ἡ Ἐκ-
κλησία μας. Αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ συνέχεια δὲν ἔχει τὸ
στατικό, ἀλλὰ ἐγκλείει δύναμιν πνευματικῆς
πείρας. Εἶναι, ὡς παρατηρήθη, ἡ ὀλιγότερον τυπο-
ποιούσα, ἢ περισσότερον πνευματικῆ. Οἱ ἅγιοι Πατέρες
εἶχον ὡς ἀρχὴν τὸ «ἀρχαίσειν νεωτερίζον-
τας καὶ νεωτερίζειν ἀρχαίον-
τας». Ἡ Ἱστορία κάποτε θὰ ἀναγνωρίσῃ ἐπισημό-
τερον εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν τὴν μεγάλην, τὴν τεραστίαν
αὐτὴν προσφορὰν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸν
πολιτισμὸν, τὸ ὅτι δηλ. διεφύλαξεν ἀνόθευτον τὴν
Ἀλήθειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τὸσαν ἀγώνων καὶ
θυσιῶν. Θὰ ἀποτελῇ τοῦτο αἰώνιον τίτλον τιμῆς διὰ
τὴν Ὁρθοδοξίαν μας. Ἐχει τὴν κεκρυμμένην πνευματι-
κότητα (θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν: «θησαυρὸν ἐν
ὄστρακίνοις σκεύεσι») καὶ γνησίαν «εὐαγγελικότητα» —
«θεογνωσίας πλοῦτος, θεωρίας καὶ σοφίας, παν-
τα γὰρ ἐν τούτῳ τὰ πατρῶα δόγματα ὁ Λόγος ἐκκα-
λόπτει», κατὰ τὸν ὁμογράφον. Τὴν πεμπτόσταν τῆς
δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ὁρθοδοξίας οἱ ἅγιοι
Πατέρες συνεπέκνωσαν, «ἐν βραχεῖ ῥήματι καὶ πολλῇ
συνέσει», εἰς τὸ ἱερώτατον Σύμβολον τῆς Πίστεως. Τὸ
κεῖμενον τοῦτο, μοναδικὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀν-
θρωπότητος διὰ τὴν σαφήνειαν καὶ πικρότητα τῶν
ἱερῶν ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας περιλαμβάνει, ὁμοιάζει
ὡσὰν λαξευμένον ἐπάνω εἰς γρανίτην, κατὰ τινα ἐπι-
τυχῆ παρατήρησιν.

Τὸ τίμημα τῆς Ὁρθ. εἶναι βαρὺ εἰς αἷμα καὶ δάκρυ.
Τὴν ἰ. Πανακοήθηκε τῆς μαρτυρικῆς Ἐκκλησίας μας
κοσμοδὸν μορφὰν σεμνῶν καὶ ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν τῆς
Ὁρθ., τὰς ὁποίας ἐπορφύρωσαν αἱ ρανίδες τῶν μαρτυρι-
κῶν αἱμάτων. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐκ τῶν Ἀγ. Πατέρων δὲν
ἔχυσαν τὸ αἷμά των, «ἐμαρτύρησαν τῇ ἀληθείᾳ» κυρίως
διὰ τῆς ἀγίας ζωῆς των, μύσται γενόμενοι τῆς ὀρθοδό-
ξου πνευματικότητος. Ἡ Ὁρθ. εἶναι ἐναρμόνισις
δόγματος καὶ ἡθους. Ἡ ὀρθ. θεολογία εἶναι θεολο-
γία πνευματικῆς πείρας καὶ ἀγιότητος. Εἶναι «τὸ
Σύμβολον τῆς Πίστεως ἐνσαρκούμενον εἰς τὴν κα-
θημερινὴν ζωὴν». Αὐτὸ τὸ ἰδανικὸν τῆς Ἀγ. ἰ. ὁ τ ἡ-
τ ο ς φωτίζει μὲν ἐν ἰδιαιτέρον φέγγος τὴν εὐσέβειαν
τῆς Ὁρθ. πὸν εἶναι ζωὴ βάρους, ὁ συντομότερος δρό-
μος πρὸς τὸν Θεόν. Ὁδῶ τὰ Πατερικὰ ἐκεῖνα ἀνα-
στήματα — ἀγάλματα πάσης ἀρετῆς — «οὐδρά-
νωσαν τὴν γῆν». Ὡς γνωστὸν, ὁ Χριστιανισμὸς εἰς
τὰς προῦπαρχούσας τρεῖς ὑψίστας ἀξίας (τοῦ ἀλη-
θοῦς, τοῦ ὀραίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ) προσέθεσε καὶ τε-
τάρτην, τὴν ἀξίαν τοῦ ἁγίου. Ἡ δὲ Ὁρθ. ἐπεξεργα-
σθεῖσα, τρέπον τινὰ, τὰ χριστιανικὰ βιώματα, μᾶς
προσφέρει τὴν διάστασιν τοῦ βάρους, μίαν μυστικὴν
ἐνόρασιν, τὸν ὑγιᾶ μυστικισμὸν, ὅστις ὁμοῦς δὲν εἶναι

ἀγονος, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸν ἀληθῆ ρεαλισμὸν, μίαν δρα-
στηριότητα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καλωσύνης, ταπεινο-
φρονούσης ὁμοῦς. Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἡ ταπεινώ-
σις εἶναι ἡ «ὀραίου τῆς ἀγιότητος», ὄντως ὁ ψ ο-
π ο ι ὁ ς ταπεινώσις. Ἐπιτυγχάνεται, κατὰ ταῦ-
τα, ἡ θέωσις συνοδοιμενῆ ἀπὸ τοῦ «χαροποιὸν
πένθος» (ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος), τὰ δά-
κρυα τῆς «χαρμολύπης», σωτήρια δάκρυα. Τὸ ἀσκη-
τικὸν πνεῦμα, ἐξ ἄλλου, ἀποτελεῖ στοιχείον βασικὸν
τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Ἀσκησις με-
τὴν εὐρύτεραν σημασίαν τῆς λέξεως, ὡς αὐτοπειθαρχία,
ὑπερνίκησις τοῦ κατωτέρου ἑαυτοῦ μας, ἐφαρ-
μογὴ δηλ. τοῦ «ἀπαρρησάσθω ἑαυτόν», τὸ ὁποῖον
ἀπὸ ὅλων μας ἐξήτησεν ὁ Κύριος, (καὶ πολλοὶ Προ-
τεστάται ἀναγνωρίζουν τὴν σημασίαν τοῦ στοιχείου
τούτου καὶ τονίζουσιν, ὅτι ἡ Ὁρθ., παρὰ τὸ ἀσκητικὸν
τῆς πνεύμα, δὲν ἔχει τίποτε τὸ σκυθρωπὸν, τὸ βασι-
νιστικὸν καὶ ἀρρωστημένον). Ἰδιαιτέρως ὁμοῦς ἰσχύει
διὰ τοὺς πολλὰς τῆς ἐρήμου, ἀληθινῶς φιλοσόφους καὶ
Πατριάρχους τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖοι «ταῖς
τῶν δακρῶν ροαῖς τῆς ἐρήμου τὸ ἄγονον ἐγεώργησαν»,
ἐπαίξαν δὲ σπουδαιότατον ρόλον καὶ εἰς τὴν διαφύ-
λαξιν τοῦ δόγματος, ἀλλὰ καὶ τὴν βίωσιν τοῦ χρι-
στιανικοῦ ιδεώδους. Ἰδίᾳ οἱ ἐξ αὐτῶν Νηπτικὸι
Πατέρες, οἵτινες ἀφήκαν εἰς ἡμᾶς θησαυροὺς πνευμα-
τικότητος, ἀπόσταγμα τῆς πλουσίας πνευματικῆς
των πείρας. Τὰ κατεσκευασμένα ἐκεῖνα, ἐκ τῆς αὐ-
στηρᾶς ἀσκήσεως, σώματα ἐνέκλειον — τί θαυμαστόν!
— σπλάγγνα ἀγάπης ἐμπράκτως ἐκδηλουμένης, με-
ἔργα τοῦτ' αὐτὸ ἡρωϊκὰ εἰς τὸν τομέα τῆς φιλανθρω-
πίας καὶ δὴ τῆς ὀργανωμένης πολλῶν ἀσκητῶν,
καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν Στυλιτῶν, μέχρι σημείου νὰ ὁμι-
λοῦν σήμερον πολλοὶ ἐρρηνηταὶ περὶ ἐνὸς καταπλη-
κτικοῦ καὶ ὀξυμῶρου φαινομένου, τοῦ «Κοινωνικοῦ
Μοναχισμοῦ». Παραλλήλως ὁμοῦς ἔχομεν δείγματα
ἀγάπης τρυφερᾶς καὶ θερμῆς τῶν ἀσκητῶν, ἀπενθυ-
νομένης εἰς τὴν πνευματικὴν ὑπόστασιν τοῦ συναν-
θροπού, ἀγάπης καθαρῶς πνευματικῆς καὶ ἐξ ἴσου
ἂν μὴ καὶ περισσότερον συγκινοῦσης τὸν μελετητὴν.
Ἐν πρόχειρον δεῖγμα ἀποτελεῖ ἡ προσευχὴ τοῦ ὀσίου
Βαρσανουφρίου: «Κύριε, ἡ συνεισένεγκέ μοι τὰ τέ-
κνα μου εἰς τὴν βασιλείαν Σου, ἢ καμὲ ἐξάλειψον ἐκ
βίβλου Σου!» Ὁρθῶς ἔχει παρατηρηθῆ, ὅτι ἡ Ὁρθ.
δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ τὰς λέξεις τοῦ Θωμᾶ
Ἀκινάτου, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ δίκαιος ἐν τῷ Παραδείσῳ
θὰ μένη ἀδιάφορος πρὸς τὰς βασάνους τῶν ἐν τῇ κολά-
σει ἁμαρτωλῶν. Ὁλως τοῦναντίον, ἠδυνήθη νὰ παρου-
σιάσῃ τὸ ὄντως καταπληκτικὸν καὶ ἀπίστευτον πα-
ράδειγμα ἀγάπης πλατείας καὶ μέχρι «παροξυσμοῦ»
ἐξικνουμένης, τοῦ ἑτέρου ἀσκητικοῦ Ἁγίου Ἰσαὰκ
τοῦ Σύρου, ὅστις προσήχετο ἀκόμη καὶ ὑπὲρ τῶν
δαιμόνων!...

Ἄλλ' οἱ θησαυροὶ τῆς Ὁρθ. εἶναι ἀνεξάντλητοι.
Ἡ λειτουργικὴ τῆς ζωῆ λ.χ. ἡ πλουσία καὶ παλμώδης,
ἡ θεία μας Λατρεία εἶναι ἡ ἀναπνοὴ τῆς Ἐκκλησίας
μας. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἑτερόδοξοι ἀναγνωρίζουσιν, ὅτι
ἡ ὀρθ. Λατρεία ἐβλάστησεν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν
καρδίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ εἶναι πλημμο-

ρισμένη ἀπὸ ἀγ. Πνεῦμα, δι' ὅπερ δημιουργεῖ ἀτμόσφαιραν ἱερᾶς κατανύξεως. Ψάλλματα καὶ ἀναγνώσματα, τελούμενα καὶ συμβολιζόμενα, εἰκόνες καὶ ἄμφια, λιβανωτὸς καὶ σκευὴ ἱερὰ, ρυθμὸς καὶ ἁρμονία, ὑπὲρ πάντα δὲ ταῦτα ἡ ἀναίμακτος Προσφορὰ τοῦ «Ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» — ὅλα αὐτὰ ἐντὸς τοῦ ὑποβλητικῆς χώρου τῶν βυζαντινῶν μας Ναῶν, ἀποτελοῦντων ἀριστοτεχνήματα ἀρχιτεκτονικῆς, ὅπου, ὁμοῦ μὲ τὸν σπηλαιολογικὸν τῶν ἱερῶν κωδωνῶν, ἀναπέμπονται, μέσα εἰς ἓν «φῶς ἰλαρὸν ἀγίας δόξης», ὕμνοι ἀφράστου κάλλους (ποῦ ἀποτελοῦν, σημειωτέον, ποιητικὴν ἀπόδοσιν τῆς δογματικῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διδασκαλίας), μὲ μουσικὴν δὲ ἐπένδυσιν θαυμασίων («ἁρμονίης ἱερῆς μελιηδέα ἄσματα»), διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶπε: «γίνεται καὶ ὁ ἅγιος ἅγιος ἀπὸ τῆς ψαλμωδίας», ἰδοὺ ἐν συνόψει ὁ κόσμος τῆς λατρείας μας, μὲ τὴν περιστῆν γοητεῖαν, ποῦ διδάσκει, οἰκοδομεῖ καὶ καταρτίζει. Ἡ Ὁρθ. δὲν μορφώνει τὸν λαὸν μόνον διὰ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ πρὸ παντὸς διὰ τῆς λειτουργικῆς τῆς πράξεως. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Τέχνη, θεθεῖσα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὁρθ., ἐγεννη ἱερὰ, λειτουργικὴ, χωρὶς κοσμικὸν χαρακτήρα, μὲ ἰδιότυπον ρυθμὸν, ποῦ δὲν ἐπιζητεῖ νὰ τέρψη, ἀλλ' ἀποτελοῦσα ἐξωτερικέωσιν τοῦ μυστικοῦ βιώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀποβαίνει μέσον μυστικῆς ἀναβάσεως. Οὕτως ὁ Ὁρθ. Ναὸς μὲ τὴν σεμνοπρεπῆ Τελετουργίαν του, ἀποβαίνει ἐργαστήριον ψυχικῆς καλλιέργειας καὶ τόπος χαλκείσεως χαρακτήρων, μεταποιουμένης τῆς ψυχῆς εἰς Ναὸν τοῦ Κυρίου ἁγίου. Καὶ τί θαυμαστόν! Εἰς τὴν ὀρθ. Λατρείαν καταλύεται ὁ χρόνος, ἡ αἰωνιότης βιοῦται ὡς διαρκὲς παρόν. Αἱ δὲ ἑορταὶ δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἀναμνησεῖς γεγονότων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἁγίων, ἀλλὰ βιώματα πραγματικὰ τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο ἀκούομεν ἐκάστοτε ἐπαναλαμβανομένην εἰς τὰ τροπάρια καὶ τὰς εὐχὰς τὴν λέξιν: σήμερον (λ.χ. «Ἡ Παρθένος σήμερον...», «σήμερον κρεμάται...» κ.ά.). Κέντρον τοῦ εὐρολογίου μας εἶναι ἡ Ἀνάστασις, ποῦ ἀποτελεῖ τὸν ἀνώτερον καὶ ἔσχατον σκοπὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διὸ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως χαρακτηρίζεται ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Δυτικὴν, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν εἶναι ὁ Σταυρός. Ὁ Σταυρὸς δὲν παραμερίζεται βεβαίως ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, ἀλλ' «εἶναι μία ὁδός, αὐτὸς δὲ καὶ δόκλος ὁ κόσμος βαδίζων πρὸς τὴν Ἀνάστασιν».

«Ἐπιλείπει με ὁ χρόνος διηγούμενον» τὰ περὶ τῶν ἄλλων σεβασμῶν θεσμῶν τῆς Ὁρθ., ὡς ἡ νηστεία μὲ τὸ βαθύτερον πνευματικὸν καὶ κοινωνικὸν περιεχόμενον, ἡ μυστηριακὴ ἐξομολόγησις, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ὑγιᾶ ψυχανάλωσιν, τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα τὸ διέπων τὴν Ὁρθ., τὸ Κανονικὸν τῆς Δίκαιον καὶ τόσοι ἄλλοι θεσμοὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι, ὁμοῦ μὲ τὴν Ἱεράν Παράδοσιν (διότι, ὡς γνωστόν, ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ τῶν δύο τούτων), καθιστοῦν τὴν Ὁρθ. ζωντανὴν καὶ παλμώδη μὲ ἐσωτερικότητα, ἀπτομένην

ὄλων τῶν ὑψίστων προβλημάτων τοῦ Ἀνθρώπου. Ὡς ὑπερτάτη ἀξία ὁ ἄνθρωπος θεωρούμενος, ὡς προσωπικότης ἐλευθέρη, ἀποτελεῖ ἐν τῇ Ὁρθ. Ἐκκλησίᾳ ἀντικείμενον ἰδιαίτερας στοργῆς καὶ μερίμνης. Ἐδῶ, εἰς τὸ ἱατρεῖον τῆς Ἐκκλησίας «ἰάθη τὸ μέγα τραῦμα, ὁ ἄνθρωπος», κατὰ τὸν ἱ. ὑμνογράφον. Ἡ πρόσκαιρος ζωὴ του οὐδόλως παραθεωρεῖται, τὸ ναντιὸν ἐμπλονεῖται, αἱ σχέσεις του μὲ τοὺς συνανθρώπους του καὶ αἱ περιστάσεις τῆς ζωῆς του ἐξαγιάζονται. Τῆς ἐπιγείου πραγματικότητος ἡ θεώρησις γίνεται ὑπὸ τὸ πρῶμα τῆς αἰωνιότητος. Τοῦ ἀποκαλύπτεται ἡ ζωὴ ὡς χρέος καὶ ὡς θυσία, μὲ μίαν μοναδικὴν ὁρμὴν πρὸς δημιουργίαν. Εἶναι, κατὰ ταῦτα, ἀβάσιμος καὶ σοκοφαντικὸς ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι δῆθεν ἡ Ὁρθ. εἶναι νεκρὰ πνευματικῶς, ἀποστεωμένη, μόνον σεβάσμια ἐρείπια καὶ ὅτι κατήτησεν ἀπλῆ κοινωνία λατρείας. Ἡ Ὁρθ. σεμνὴ καὶ ἀνεπίδεικτος, κρούπεται, οὕτως εἶπεῖν, πάντοτε εἰς Κατακόμβας. Δὲν ἀποκαλύπτει ὄλον τῆς τὸ μεγαλεῖον, τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν τῆς. Ἀλλ' ἐπιμελῶς καὶ σιωπηλῶς ἐτήρησε τὴν μεγάλην τῆς κληρονομίαν. Διὰ τὸν λόγον δ' ἀκριβῶς τοῦτον, ἴσως δὲ καὶ διότι ἀπέφυγεν ἐπιμελῶς ἀνέκαθεν τὴν προπαγάνδαν καὶ τὸν ἀνίερον προσηλυτισμὸν, παραμένει ἐν πολλοῖς καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄγνωστος καὶ παρεξηγημένη. Διὰ νὰ τὴν κατανοήσῃ κανεὶς, εἶναι ἀνάγκη νὰ ζήσῃ τὸ μυστικὸν τῆς πνεύμα καὶ μετάσχη τῆς πείρας τῆς. Τότε «θὰ γνωρίσῃ ὁποῖαν, τεραστίαν τῶ ὄντι πολιτιστικὴν δύναμιν ἀποτελεῖ ἡ Ὁρθ., ἡ ὁποία ἔκαμεν ὥστε νὰ ἀνθίσῃ καὶ ἡ τέχνη, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον ὁ πολιτισμὸς εἰς ὅλας του τὰς ἐκφάνσεις. Λαοὺς δλοκλήρους ἔθρηψε πνευματικῶς «μὲ τὸ μάνα τῆς πίστεως καὶ τὸ γάλα τῆς εὐσεβείας», τοὺς ἐφώτισε δὲ μὲ τὸ φῶς τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ, μέχρι σημείου νὰ δημιουργῇ καὶ γραφὴν, ὅπου δὲν ὑπῆρχε!

Ἀλλ' ἡ ζωτικότης τῆς Ὁρθοδοξίας καταφαίνεται ὄλως ἰδιαίτερος εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἐθνους μας. Ἡ Ὁρθ. ἀπέβη δύναμις ἐθνικὴ τεραστία, ἡ μεγαλειότερα δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, «δέσποινα τῆς ψυχῆς του». Ἡ ἀπευδῆς ἱστορία διδάσκει, ὅτι ἡ Ὁρθ. εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία κατέστησε τὸ Βυζάντιον ἱκανὸν νὰ ζήσῃ ἐπὶ χίλια ἔτη καὶ νὰ καταστή ἡγήτης τοῦ κόσμου. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ Βυζάντιον ἔπεσε κάποτε, ἀλλ' ἔσωσε τὸν πολιτισμὸν, κατωχύρωσε τὴν πίστιν. Εἶναι ἀφαντάστως μεγάλη ἡ προσφορὰ τῆς Ὁρθ. εἰς τὸ Γένος μας. Μὲ αὐτὴν εἶναι συνδεδεμένα τόσα γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς. Ὁρθόδοξος καὶ Ἑλλην ἔχον καταστή σχεδὸν συνώνυμα. Ἀνέκαθεν ἡ Ὁρθ. Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἡ καταφυγὴ καὶ σωτηρία τοῦ ἔθνους, τὸ στήριγμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Δέκτης τῆς ἀγωνίας καὶ τῶν ἐλπίδων, τῆς θλίψεως καὶ τῆς χαρᾶς του. Οὐχὶ σπανίως καὶ αὐτὰ τὰ ἱ. σκευὴ τῶν Ναῶν τῆς πωλεῖ διὰ νὰ ἐπισχύσῃ τὸν ἀγῶνα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία ἀνεδείχθη ἀληθινὴ Μήτηρ τοῦ ἔθνους.

Κανείς ἄλλος λαός, οὔτε ὀρθόδοξος οὔτε ἑτερόδοξος, δὲν ὀνομάζει Μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐκαμεν ἰδικόν της σκοπὸν καὶ ἰδικὴν της ὑπόθεσιν, τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἔθνους καὶ ἐστάθη μοναδικὴ παρηγορία του, ἰδιαίτερος κατὰ τὰ 400 ἔτη τῆς δουλείας. Τοιοῦτοτρόπως τελεῖται τὸ θ α ὕ μ α τ ῆ ς Ἰ σ τ ο ρ ί α ς: «Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ» πρῶτον, διὰ τὴν ἀκολουθήσῃ κατόπιν καὶ τὸ ἄλλο θαῦμα: ἡ Ἀνάστασις τοῦ Γένους καὶ ἐθνικὴ παλιγγενεσία. Καὶ ἀκολουθεῖ μία δέσις τῶν μεγάλων ἀναμνήσεων... Ἄς εἶναι αἱ σκέψεις αὐταὶ ποῦ θὰ ἀκολουθήσουν εὐθὺς ἀμέσως, ὡς προανάκρουσμα εἰς τὴν μεγάλην «Συμφωνίαν» τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἡμέρας τῶν Ἑλλήνων, ποῦ προσεγγίζει, τῆς 25ης Μαρτίου.

Ἐξηγητὴν καὶ αἰμόφυρτον τὸ Γένος κατέφυγεν ἀπὸ τὴν ἐπαύριον τῆς ἀλώσεως εἰς τοὺς στοργικὸς κόλπους τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας του, ἡ ὁποία τὸ θάλλει «ὡς ἡ ὄρνις τὰ νοσσία ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς». Καὶ ὁ Πατριάρχης γίνεται ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην Ἐθνάρχης. «Πατριάρχης τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων», ὅπως ἐλέγετο Γεννάδιος ὁ Σχολάριος. «Δέσμιος βασιλεὺς ἐν μέσῳ δεσμίου λαοῦ». Τὰ Μοναστήρια καὶ οἱ Ναοί, τὰ μεγάλα αὐτὰ ἐθνικὰ κέντρα, οἱ εὐλογημένοι αὐτοὶ τόποι διαφυλάξεως τῆς ἐθνικῆς μας συνειδήσεως καὶ ὑποστάσεως, τῆς γλώσσης, παιδείας κλπ., πολλὰ ἔχουν νὰ διηγηθοῦν. Μέσα εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ τιμημένου ράσου, μὲ περισσὴν στοργὴν ἀλλὰ καὶ ἡρωισμόν καὶ αὐτοθυσίαν, ἔκρυπεν ἡ Ὁρθ. Ἐκκλησία τὴν ψυχὴν τοῦ ἀγωνιζομένου δούλου Γένους, τὸ ὁποῖον, ἂν ἐν τέλει ἐπέζησε, τὸ ὀφείλει, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, εἰς τὴν προὴν καὶ συμπαράστασιν, ἠθικὴν καὶ ὄλικην ἀκόμη, τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κλῆρος ἦτο ὁ παρήγορος ἄγγελος εἰς τὰς λύπας τοῦ ραγιά. Τότε ποῦ οἱ ὑπόδουλοι ἐκείνοι πρόγονοί μας «τὸ πῶμα αὐτῶν μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρων». Ἐρχοῦνται εἰς τὸν νοῦν μου τὰ πλήρη νοήματος λόγια ποῦ θὰ ἀπευθύνῃ βραδύτερον ὁ μεγαλοπρεπὴς καὶ μεγαλοπράγμων Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ' πρὸς τὸν Γάλλον δημοσιογράφον Dechamps, ὅταν ὁ τελευταῖος θὰ τὸν ἐπισκεφθῆ κάποτε εἰς τὸ Φανάρι: «Τί μὲ θεωρεῖτε, κύριε; Δὲν βλέπετε ἴσως τὸ λευκὸν ράσον τοῦ Ποντίφηκος; Ἀλλὰ τὸ προνόμιον τοῦ μαύρου ράσου τὸ κατέχω μόνον ἐγώ. Φέρω τὸ πένθος τοῦ Γένους μου!» Λιτὴ καὶ μετριόφρων ἔκφρασις. Ἡ Ἐκκλησία ποῦ συνεβόλιζε τὸ μέλαν πατριαρχικὸν ἔνδυμα, ἔφερε καὶ διέσωσε καὶ πρὶν καὶ μετέπειτα καὶ ἕως χθὲς ἀκόμη, αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἔθνους. Ἡ Ὁρθ. Ἐκκλησία ἐκυβέρνησεν ἐπὶ 5 αἰῶνας τὸ ἀλότρωτον Γένος, ἀσκοῦσα τεραστίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ψυχῆς του. Ὁ ἱστορικὸς Ζαμπέλιος παρατηρεῖ ὀρθῶς: «τοὺς Ἀρχηγούς καὶ Ταγούς τῆς Ὁρθ. δικαίως ἢ Ἱστορία ἐπαινεῖ καὶ ὁ Ἕλληνας λαός θεωρεῖ ὡς τοὺς μεγάλους ποιμένας, τοὺς Μιλτιάδας μὲν καὶ Θεμιστοκλεῖς τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοὺς Σόλωνας δὲ καὶ Ἀνοκλέγγους τῆς νέας κοινωνίας». Ἡ Ἐκκλησία διετήρησε «τὴν σπῆθα κρυμμένην στή σάχη». Ἡ μετὰ τὴν Ἄλωσιν ἱστορία τοῦ Ἑλλην. Ἔθνους, γράφει καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Παν/μίῳ Ἀθη-

νῶν, εἶναι κυρίως ἱστορία τῆς Ἑλλην. Ἐκκλησίας. Ποῖος ἀντετάχθη τότε εἰς τὸν ἐξισλαμισμὸν τῶν ραγιάδων; Μήπως οἱ λογάδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ ὅποιοι εἶχον καταφύγει εἰς τὴν Ἑσπερίαν; Μόνον οἱ κληρικὸι Διδάσκαλοι τοῦ Γένους, αὐτοὶ κυρίως «μείζονα πλοῦτον ἠγγισάμενοι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὄνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ, μᾶλλον ἐλόμενοι συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν» (Ἐβρ. 11, 25—26). Εἰς τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖο» ἡ Ἐκκλησία μας, πάλιν διὰ τῶν φλογερῶν Ἐθναποστόλων κληρικῶν της, «θεριεῖει τὴν ἀποσταμένην ἐλπίδα μὲ λόγια μαγικά!»

Καὶ ἡ ἐλπίς ἔγινε πραγματικότης, πάλιν μὲ τὴν συμπαράστασιν τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία μάλιστα ἐπρωτοστάτησε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξαίρουν παλαιότεροι καὶ σύγχρονοι, ἡμέτεροι καὶ ξένοι ἱστορικοί. Εἰς τὴν πρώτην λοιπὸν γραμμὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, παντοῦ καὶ πάντοτε, τὰ ράσα τὰ «φλογισμένα καὶ ματωμένα», τὰ μαρτυρικὰ καὶ ἔνδοξα ἑλληνικὰ ράσα. Τὰ Μοναστήρια καὶ αἱ Ἐκκλησίαι γίνονται τώρα τὰ ψυχικὰ στρατηγεῖα καὶ ὀρηκτῆρια τοῦ ἱ. Ἀγῶνος. Ἡ Ἐκκλησία, ἥτις ἕως χθὲς ἠσχολεῖτο μὲ τὴν ἐθνικοθηροσκευτικὴν κατήχησιν, ἀνυψώνει τώρα λάβαρα εἰς τὴν Λαύραν, μὲ τὸν Παλ. Πατρῶν Γερμανόν, ὑψώνει ἱκρίωματα εἰς τὴν Πύλῃν τοῦ Πατριαρχείου μὲ τὸν Γρηγόριον Ε', ἀνατινάσσει μοναστήρια μὲ τὸν Σαμουὴλ εἰς τὸ Κόυγκι καὶ ἐτοιμάζει τὴν σοῦβλα τῆς Ἀλαμάνας μὲ τὸν Ἀθανάσιον Διάκον, διὰ τὴν δεχθῆ ὄμως καὶ τὸ φίλημα τοῦ Ἰμπραήμ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἡρωικοῦ νεκροῦ τοῦ Παπαφλέσσα, εἰς τὸ Μανιάκι (ὅπως τόσον παραστατικὰ μᾶς ἀφηγεῖται ὁ Μητσάκης).

Δὲν ἔχουν ἄλλοι λαοὶ νὰ παρουσιάσουν παρομοίους ἥρωας μεταξὺ τῶν λευτικῶν των τάξεων. Ἡ Ἑλληνικὴ μνήμη γονατίζει εὐλαβῶς, μὲ τὸ θυματήριον τῆς εὐγνωμοσύνης, ποῦ καίει ἀκοίμητον ἔμπρὸς εἰς τὰς σεπτὰς μορφὰς ἡρωικῶν ρασοφόρων ἀγωνιστῶν τῆς Φυλῆς. Λαοὶ ποῦ θέλουν νὰ ζήσουν καὶ νὰ μεγαλοπυρρῶν, δὲν λησμονοῦν... Ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχουν εἰς τὸν βράχον τοῦτον τῆς Μεσογείου ἑλληνικαὶ καρδίαι ποῦ πᾶλλον, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσουν ὅτι ἡ Ὁρθ. Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀπέβη «ἐθνοποιοὶ ὁ δόναμις» καὶ «κατὰ ἀλήθειαν Ἑλληληνοσώτρια Ἐκκλησία», κατὰ τὸν ἱστορικόν. Ἀλλὰ καὶ κατόπιν, εἰς ὅλους τοὺς ἐπικοὺς ἀγῶνας τῆς Φυλῆς διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ποῦ οἱ ξένοι παρηκολούθουν μὲ ἀγωνίαν, ἡ Ἐκκλησία εὐρέθη κορυφαία ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων εὐλογοῦσα τὴν Σημαίαν τοῦ Σταυροῦ. Νὰ ὑπενθυμίσω τὸν ἡρωικὸν Σμύρνης Χρυσόστομον, ὅστις ἀπέβη σύμβολον τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, καὶ τὴν ἄλλην χορείαν τῶν ἐθνομαρτύρων, μέχρι τοῦ ἐπίσης θρυλικοῦ παπᾶ-Σκρέκα τῶν Τρικιάλων, τὸν ὁποῖον ἐσταύρωσαν μίαν Μ. Παρασκευῆν οἱ ἀρνηταὶ καὶ τῆς Πατρῆδος καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας; Μήπως καὶ εἰς τὴν μεγαλὴν Κόπρον ἡ Ἐθναρχοῦσα μαρτυρικὴ Ἐκκλησία δὲν πρωτοστατεῖ καὶ σήμερον; Ἴσως τὸ μαρτυρολόγιον τῆς Ἐκ-

ΤΟ ΠΡΩΤΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΩΜΗΣ

Και αἱ ὁδηγίαι αὐταὶ δὲν παρουσιάζουσι τι τὸ ἐξαιρετικόν. Οἱ ἐκ Ρώμης ἀντιπρόσωποι δὲν ἠδύνατο νὰ ριψοκινδυνεύσωσιν ἐπιδιδόμενοι εἰς δογματικὰς συζητήσεις καὶ τυχὸν ἀποφαινόμενοι ὑπὲρ τοῦ Νεστορίου. Ὁφείλον νὰ καταδικάσωσιν αὐτόν, φρονούντα οἷα ἐφρόνει καὶ ἄτινα ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἢ ἐν Ρώμῃ Σύνοδος ἀπεφάνθη κατ' αὐτοῦ. Δὲν ἔπρεπε ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τῶν βάσεων τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς κατὰ τοῦ Νεστορίου. Ἡ ὁδηγία ὅπως ἐν παντὶ ἀκολουθῶσι τὸν Κύριλλον Ἀλεξανδρείας μεταβαίνοντας ἐν ἀνάγκῃ μετ' αὐτοῦ καὶ μέχρι ΚΠόλεως εἶναι χαρακτηριστικωτάτη. Εἶνε προφανές ὅτι ὁ Κελεστίνος ἠξίωσε νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει τῆς Συνόδου ἢ καταδίκῃ τοῦ Νεστορίου, οὐχὶ διότι μόνος αὐτὸς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ αὐτόν, ἀλλὰ διότι ἐπίστευεν ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ Κύριλλος εὕρισκοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς παραδεδομένης πίστεως καὶ ἦτο πεπεισμένος περὶ τῆς πλάνης τοῦ Νεστορίου. Τούτου ἕνεκα, ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη, οἱ τοῦ Κελεστίνου ἀντιπρόσωποι διετάχθησαν νὰ συνεργάζωνται μετὰ τοῦ Κυρίλλου καὶ νὰ μεριμνήσωσιν ὅπως διατηρήσωσι τὸ κύρος τῆς ἀποστολικῆς ἔδρας προκειμένου μερὶ τῆς παραδεδομένης διδασκαλίας. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἀφίξιν αὐτῶν εἰς τὴν Σύνοδον ἐζήτησαν νὰ ἐξακριβώσωσιν ἐάν ἢ ληφθεῖσα κατὰ Νεστορίου ἀπόφασις συνάδῃ τῇ ἀρχαίᾳ καθολικῇ πίστει ⁶³.

Εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ὁ Κελεστίνος ἔδωκε διὰ τὴν Σύνοδον ἐπιστολὴν χρονολογουμένην ἀπὸ 8 Μαΐου 431. Ἐ αὐτῇ ἐξήρητο τὸ κύρος τῶν Ἐπισκόπων, τῶν διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, συνηθροισμένων ἐκεῖ ὅπου ἐδίδαξεν ὁ Ἀπ. Παῦλος καὶ παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἀπ. Ἰωάννου. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ Κελεστίνος εἶχεν ἰδιαιτέρας ἀφορμὰς ἵνα ἐξάρῃ τὸ ἑαυτοῦ ἀνώτατον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κύρος ἐάν τοιοῦτό τι τότε ἐπιστεύετο. Ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτο λέγει. Ὁ Κελεστίνος δὲν θεωρεῖ ἑαυτὸν μόνον διάδοχον τῶν Ἀπο-

63) Langen, ἐνθ' ἄν. σ. 824.

κλησίας τοῦ ἁγ. Βαρνάβα νὰ μὴ ἔχη κλείσει ἀκόμη...

Πράγματι, ἀνέκαθεν ἢ Ὁρθ. Ἐκκλησία μας προβάλλει ὡς «Κιβωτὸς τοῦ Ἔθνους» ἐν μέσῳ τοῦ βαρβαρικοῦ — ἄλλοτε — καὶ νεοβαρβαρικοῦ — εἰς τὴν ἐποχὴν μας — Κατακλισμοῦ, κύριος παράγων τῆς ζωῆς τοῦ Ἔθνους. Πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Διδάσκαλος τοῦ Γένους Ἀδ. Κοραῆς, ὅταν ἐτόνιζεν, ὅτι «εἰς τὴν Ὁρθ. Ἐκκλησίαν χρεωστοῦμεν οἱ σημερινοὶ Γραικοὶ τὴν ὑπαρξίν μας»! Δὲν διστάζομεν δὲ νὰ διακηρύξωμεν, ὅτι ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ὁρθ. Ἕλληνες «πρὲπει νὰ καυχώμεθα πρῶτον διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν μας καὶ ἔπειτα διὰ τὸν ἀρχαῖον, τὸν κλασσικὸν μας πολιτισμόν».

(Συνεχίζεται) Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

στόλων καὶ ἀσφαλῶς ἀναμένει ὅτι ἡ μεγάλη ἐν Ἐφέσῳ συνέλευσις τῶν Ἐπισκόπων θὰ τύχῃ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Φρονεῖ ὅτι ἡ Σύνοδος θὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν ληφθεῖσαν κατὰ Νεστορίου ἀπόφασις διότι αὕτη εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν παραδεδομένην πίστιν ⁶⁴. Ὁ ἰσχυρισμός, καθ' ὃν συνήλθεν ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀπλῶς καὶ μόνον ὅπως ἐπαναλάβῃ τὴν ληφθεῖσαν ἤδη ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἀπόφασιν κατὰ Νεστορίου, δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῶν πραγμάτων.

Ἡρξάτο, ὑπὸ τὰς γνωστὰς δυσκόλους περιστάσεις, τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, οὐχὶ τῇ 7 ἀλλὰ τῇ 22 Ἰουνίου, διότι ἐβράδυνον ἵνα προσέλθωσι καὶ οἱ «Ἀνατολικοὶ» ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας Ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἐκ Ρώμης ἀντιπρόσωποι. Προήδρευσε τῆς Συνόδου ὁ Κύριλλος, ἰδίῳ ἀξιώματι καὶ ἄνευ εἰδικῆς ἐντολῆς τινος, ἐπέχων καὶ τὸν τόπον τοῦ Κελεστίνου, οὐδεὶς δὲ εἶπεν ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἡ Σύνοδος ἐν ἀπουσίᾳ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ρώμης, ἀλλὰ καὶ προσελθόντων αὐτῶν βραδύτερον ὁ Κύριλλος ἐξηκολούθησεν ἐπέχων καὶ τὸν τόπον τοῦ Κελεστίνου. Δὲν παρίστατο ἐν τῇ Συνόδῳ ὡς ἀπλῶς ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ Κελεστίνου, ἀλλ' ὡς ἐπέχων καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἄλλοι Ἐπίσκοποι ἐπέιχον τὸν τόπον ἀπόντων Ἐπισκόπων, ὡς λ.χ. ὁ Φλαβιανὸς Φιλίππων τοῦ Ρούφου Θεσσαλονίκης, ὅθεν δὲν εἶναι ἀκριβῆς ὁ ἰσχυρισμός τῶν λατίνων θεολόγων ὅτι ὁ Κύριλλος προήδρευσε ἐξ ὀνόματος τοῦ Κελεστίνου καὶ ὡς ἐντολοδόχος αὐτοῦ ⁶⁵. Κωλυομένου τοῦ Κυρίλλου προήδρευσε ὁ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος, οὐχὶ δὲ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κελεστίνου, χωρὶς βεβαίως νὰ ἔχη ἐντολὴν τινα παρὰ τούτου. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κελεστίνου ὑπῆρξαν μέλη τῆς Συνόδου καὶ εἰς αὐτὴν ὑπέκειντο. Ὁ Κύριλλος μετ' ἀξιοθαυμάστου φρονήσεως ἀλλὰ καὶ τόλμης διεξέγαγεν τὸ ἔργον τῆς Συνόδου, ἧς ἐκυριάρχησεν ἢ ἐπιβλητικῇ αὐτοῦ φυσιογνωμίᾳ, εἶχε ἀνάγκην νὰ δείξῃ ὅτι πρὸς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἦτο σύμφωνος καὶ ὁ πρωτόθρονος Ρώμης, ὅθεν ἐν τῇ πρώτῃ συνεδρίᾳ τῆς Συνόδου ἀνεγνώσθη καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κελεστίνου πρὸς τὸν Κύριλλον, ἐκτὸς τῶν τριῶν ἐπιστολῶν τούτου πρὸς Νεστόριον, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἀπουσιάζοντος Ἐπισκόπου Καρχηδόνας Καπρέλου, ἧς τὸ περιεχόμενον ἐπευφήμησεν ἡ Σύνοδος. Αὕτη δὲ τρεῖς καλέσασα καὶ μὴ προσελθόντα τὸν Νεστόριον, προέβη εἰς καθάρσιν αὐτοῦ, τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς θεωρήσασα ὡς ἀπόφασιν αὐτοῦ τοῦ βλασφημηθέντος ὑπὸ τοῦ Νεστορίου Χριστοῦ. Ἡ Σύνοδος δὲν ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἐν

64) Mansi IV, 1284, Schwartz, I, I, 3, σ. 55. Πρβλ. Langen ἐνθ' ἄν. σ. 825.

65) A. d'Alès, Le dogme d'Éphèse, σ. 142. Οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ἐθεώρουν «ἐξάρχους τῆς Συνόδου» τὸν τε Κύριλλον καὶ τὸν Μέμωνα, Mansi, IV, 1441. Schwartz, I, I, 3, σ. 48.

Ρώμη καὶ ἐν Ἀλεξανδρεία κατὰ τοῦ Νεστορίου ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, ἀλλ' ἐζήτησεν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ αὐτοτελῶς τὸ ζήτημα τοῦ Νεστορίου καὶ κατεδίκασεν αὐτόν, εὐροῦσα τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ αἰρετικὴν, ἐπιβλοῦσα δὲ αὐτῷ τὴν εἰς τοὺς αἰρετικούς ἐπιβαλλομένην ποινὴν τῆς καθαιρέσεως. Τούτου ἕνεκα καὶ προσκαλέσασα τὸν Νεστόριον εἰς ἀπολογίαὶν οὐδεμίαν μνεῖαν ἐποίησατο ὑφισταμένης κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως. Ἐν τῷ διασκεπτικῷ τῆς ἀποφάσεως ἐγένετο μνεῖα καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κελεστίνου, ἵνα δειχθῆ ὅτι καὶ οὗτος ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν καταδικὴν τοῦ αἰρετικοῦ, «φωρίσαντες αὐτὸν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀναγνωσθέντων καὶ ἐκ τῶν ἀρτίως παρ' αὐτοῦ ρηθέντων κατὰ τήνδε τὴν μητρόπολιν καὶ προσμαρτυρηθέντων δυσσεβῶς φρονοῦντα καὶ κηρύττοντα, ἀναγκαίως καταπειχθέντες ἀπὸ τῶν κανόνων καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀγιωτάτου πατρὸς ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ Κελεστίνου (τοῦ) Ἐπισκόπου τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας, δακρῦσαντες πολλὰκις ἐπιταύτην τὴν σκωθροπὴν κατ' αὐτοῦ ἐχωρήσαμεν ἀπόφασιν». Ἡ ἀπόφασιν δὲ ἡ κατὰ τὸν Νεστορίου, ἡ ἐξαγγελθεῖσα πρὸς αὐτόν, δὲν ἦτο ἀπλῶς ποινὴ ἀκοινωνησίας, ἀλλὰ πλήρης καὶ τελεία καθαιρέσις: «Γίνωσκε σεαυτὸν, ἀνεκόινου ἡ Σύνοδος, διὰ τὰ δυσσεβῆ σου κηρύγματα καὶ τὴν πρὸς τοὺς κανόνας ἀπειθειαν, κατὰ τὰ δοκοῦντα τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς, Ἰουλίον μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος δευτέρου καὶ εἰκάδι, παρὰ τῆς ἁγίας Συνόδου καθηρῆσθαι καὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ ὑπάρχειν ἀλλότριον»⁶⁶.

Μετὰ τὰ δεδομένα ταῦτα δικαιούμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς, καθ' ὃν ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος δὲν ἀπεφάνθη περὶ νέας καταδικῆς τοῦ Νεστορίου ἀλλ' ἐξετέλεσε τὴν ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου ἐξενεχθεῖσαν, εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμος. Κατὰ τοὺς λατίνους θεολόγους παρίσταται ἡ Σύνοδος ὡς ἀναγκασθεῖσα νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἢν ἐξέδωκεν ἀπόφασιν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κελεστίνου, παρερμηνεύεται δὲ ἡ λέξις «καταπειχθέντες». Ἀλλ' ἡ ἴδια Σύνοδος δύο ἡμέρας μετὰ τὴν καθαιρέσιν γράφουσα πρὸς τὸν Βασιλέα ἔλεγε, πρὸς τοὺς ἄλλους, «τούτου οὖν ἕνεκα αὐτὸν μὲν (τὸν Νεστόριον) τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς διεφθαρμένης ἐπαύσαμεν διδασκαλίας, καθαιρέσιν αὐτοῦ κανονικὴν ποιησάμενοι καὶ ἐπαινέσαντες τὸν θεοφιλέστατον καὶ ἀγιώτατον ἐπίσκοπον τῆς μεγάλης Ρώμης, πρὸ τῆς ἡμῶν ψήφου καταγρόντα τῶν αἰρετικῶν δογμάτων Νεστορίου, διὰ τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἀσφάλειαν καὶ τὴν τῆς παραδοθείσης ἡμῖν εὐσεβοῦς καὶ σωτηριώδους

66) Mansi IV, 1212, 1228. Schartz I, I, 3, 54, 64. Ἡ διατυπωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου ποινὴ ἦτο ἡ τῆς ἀκοινωνησίας (Mansi IV, 1036. Schwartz I, I, 1, σ. 83), ἡ Σύνοδος ὅμως ἐπέβαλε τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως. Ὅτι δὲ μετὰ τὴν ἀκοινωνησίας καὶ καθαιρέσεως ὑπάρχει διαφορὰ καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς: Ἐν τῇ αὐτῇ Γ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ οἱ περὶ τὸν Κύριλλον ἐπέβαλον τῷ Ἀντιοχείᾳ Ἰωάννῃ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν τὴν ποινὴν τῆς ἀκοινωνησίας (Mansi IV, 1324—1325. Schwartz I, I, 1, 3, 25, 27). Ἐνῶ οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας ἐπέβαλον τὸν μὲν Κύριλλον καὶ τὸν Μέμνονα ὑπὸ καθαιρέσιν, τοὺς δὲ ἀκολουθοῦντας αὐτοῖς ὑπὸ ἀκοινωνησίαν (Mansi IV, 1268. 1272, 138. Schwartz, I, I, 5, σ. 122, 124, 125, 130, 134).

πίστεως...»⁶⁷. Οὕτως ἡρμήνευσεν ἡ ἁγία Σύνοδος τὴν σχέσιν τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Νεστορίου πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν κατάγνωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου. Δὲν εἶπεν ὅτι ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ ὅ,τι ἐπραξεν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κελεστίνου ἢ ὅτι ἐξετέλεσε τὴν προηγηθεῖσαν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι ἐπήνεσε τὸν Κελεστίνον, διότι καὶ αὐτὸς κατέγνω τοῦ Νεστορίου, εὐρεθεῖς οὕτω σύμφωνος πρὸς τὴν Σύνοδον.

Κατὰ τὴν β' συνεδρίαν τῆς Συνόδου (10 Ἰουλίου) παρέστησαν οἱ ἐν τῷ μεταξύ ἀφικόμενοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ρώμης, ὅτε δὲ ἀνεγνώσθη ἡ πρὸς τὴν Σύνοδον ἐπιστολὴ τοῦ Κελεστίνου, σύμφωνος οὕσα πρὸς τὴν ληφθεῖσαν καταδικαστικὴν περὶ Νεστορίου ἀπόφασιν, οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ἀνεβόησαν «Ἄττη δικαία κρίσις· νέω Παύλῳ Κελεστίνῳ, νέω Παύλῳ Κυρίλλῳ, Κελεστίνῳ τῷ φύλακι τῆς πίστεως, Κελεστίνῳ τῷ ὁμοφύχῳ τῆς Συνόδου, Κελεστίνῳ εὐχαριστεῖ πᾶσα ἡ Σύνοδος. Εἰς Κελεστίνος, εἰς Κύριλλος· μία πίστις τῆς Συνόδου, μία πίστις τῆς οἰκουμένης»⁶⁸. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ Σύνοδος προσφωνεῖ τὸν Κελεστίνον διότι εὗρεν αὐτὸν ὁμοφύχον καὶ σύμφωνον πρὸς ἑαυτήν. Μὴ θεωροῦσα δ' αὐτὸν ἀνώτερον τοῦ Κυρίλλου, οὐδεμίαν ποιεῖται διάκρισιν μετὰ τούτου καὶ τοῦ Κελεστίνου, ἀλλ' ἐκάτερον αὐτῶν ὀνομάζει νέον Παῦλον, ἔχουσα ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ Ἀπ. Παῦλος ἐκήρυξεν ἐν Ἐφέσῳ. Ἐὰν ἡ Σύνοδος παρεδέχετο τὸ Πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, εἶχεν εὐκαιρίαν ἵνα διακηρύξῃ αὐτό. Ὀνομάζει τὸν Κελεστίνον «φύλακα τῆς πίστεως», ἀλλ' ὁ Κελεστίνος ὀνόμασε τὸν Κύριλλον «ἐκδικιον τῆς πίστεως»⁶⁹, καὶ ἄλλους ὡς περαιτέρω θὰ ἴδωμεν ἀπένειμεν ἐπαίνους. Ἐδείξαμεν δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι δὲν ἐθεώρει μόνον ἑαυτὸν θεματοφύλακα τῆς πίστεως.

Ὅ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ρώμης Ἐπ. Προτεκτος ὑπέμνησε μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐπιφωνήσεις ὅτι δέον ν' ἀχθῶσιν «εἰς πέρας πληρέστερον» τὰ περὶ Νεστορίου ἀποφασισθέντα καὶ ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Ρώμης, ὁ δὲ Φίρμος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας εἶπεν ὅτι ταῦτα γινώσκουσιν οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ἐκ τῶν προτέρων γραμμάτων τοῦ Κελεστίνου πρὸς τὸν Κύριλλον Ἀλεξανδρείας καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους καὶ ὅτι προέβη ἡ Σύνοδος εἰς καταδικὴν τοῦ Νεστορίου χρόνον πολὺν μετὰ τὴν πάροδον τῆς ταχθείσης αὐτῷ προθεσμίας, ἔτι δὲ καὶ τῆς ταχθείσης ὑπὸ τοῦ Βασιλέως προθεσμίας τῆς Συνόδου καὶ μετὰ προηγηθείσας διατυπώσεις μεθ' ἧς ἡ κανονικὴ καὶ ἀποστολικὴ περὶ τοῦ Νεστορίου ἐξεθόδη κρίσις. Οἱ δύο ἕτεροι ἀντιπρόσωποι ἐζήτησαν νὰ μάθωσι λεπτομερείας περὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνόδου καὶ ἐξέφρασαν τὴν χαρὰν αὐτῶν διότι αὕτη ἐμμένουσα ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ἐμερίμνησε περὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Πρεσβύτερος Φίλιππος εὐχαριστήσας τῇ Συνόδῳ διὰ τὰς ὑπὲρ

67) Mansi IV, 1240. Schwartz I, I, 3, σ. 5.

68) Mansi IV, 1288. Schwartz I, I, 3, σ. 57.

69) Ἐν τῇ πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας ἐπιστολῇ καλεῖ αὐτὸν ὁ Κελεστίνος «ἀκριβῆ τῆς καθολικῆς πίστεως ἐκδικιον» Schwartz, I, I, 1, σ. 91.

του «πάπα» Κελεστίνου επιφωνήσεις, προσέθηκον ὅτι δι' αὐτῶν τὰ μέλη ἠνώθησαν μετὰ τῆς κεφαλῆς «ὅτι κεφαλή τῆς ὄλης πίστεως καὶ τῶν Ἀποστόλων ὁ μακάριος Πέτρος», ἀπὸ τῆς θεωρίας διαδιδουμένης ἤδη, ὡς εἴπομεν, ἐν τῇ Δύσει. Ἡ Σύνοδος ἀντιπαρῆλθε τὴν φράσιν ταύτην διὰ πλήρους σιωπῆς, εἰς δὲ τῶν διαπρεπεστέρων ἱεραρχῶν τῆς Συνόδου, ὁ Θεόδοτος Ἀγκύρας, ἀπαντῶν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου εἰρημένα, παρετήρησεν ἀπλῶς ὅτι καὶ τὰ γράμματα τοῦ Κελεστίνου καὶ ἡ παρουσία ἀντιπροσώπων αὐτοῦ, μαρτυροῦντων τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ τὴν περὶ τὴν εὐσεβῆ πίστιν σπουδῆν, ἀποδεικνύουσι δικαίαν τὴν ἐξενεχθεῖσαν ἤδη ψῆφον τῆς Συνόδου, παρέπεμψε δὲ ὁ Θεόδοτος τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Κελεστίνου εἰς τὴν μελέτην τοῦ πρακτικοῦ τῆς Συνόδου, ὅπως μάθωσι καὶ τὸν ζῆλον αὐτῆς καὶ τὴν συμφωνίαν τῆς πίστεως, ἣν καὶ ὁ Κελεστίνος διὰ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ διακηρύσσει⁷⁰. Κατὰ τὴν ἐφεξῆς συνεδρίαν (11 Ἰουλίου) ἐδήλωσεν ὁ Φίλιππος ὅτι ἀναγνούς τὰ πεπραγμένα ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ Νεστορίου ἔγω «πάντα κανονικῶς καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστήμην κεκρίσθαι», ἀλλὰ παρέκάλεσεν ὅπως καὶ αὐτὸς ἐν συνεδρίᾳ ἀναγνωσθῶσι ταῦτα. Γενομένης δὲ τῆς ἀναγνώσεως ἐπέστη ὅτι κανονικῶς ἡ Σύνοδος τρεῖς προσκαλέσασα τὸν Νεστόριον καὶ μὴ προσελθόντα, ἠναγκάσθη νὰ καθαιρέσῃ αὐτόν.

Τὴν γνώμην ὅμως αὐτοῦ ὁ Φίλιππος φέρεται συνοδεύσας διὰ τῆς ἐξῆς ὅπως ἀδοκῆτου δηλώσεως: «Οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστι μᾶλλον δὲ πᾶσι τοῖς αἰῶσιν ἐγνώσθη ὅτι ἅγιος καὶ μακαριώτατος Πέτρος, ὁ ἔξαρχος καὶ ἡ κεφαλή τῶν Ἀποστόλων, ὁ κίον τῆς πίστεως, ὁ θεμέλιος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ τοῦ γένους τοῦ ἀνθρωπίνου τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας ἐδέξατο· καὶ αὐτῷ δέδοται ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἀμαρτίας· ὅστις ἕως τοῦ νῦν καὶ αἰεὶ ἐν τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ καὶ ζῆ καὶ δικάζει. Τοῦτου τοιγαροῦν κατὰ τάξιν ὁ διάδοχος καὶ τοποτηρητῆς ὁ ἅγιος καὶ μακαριώτατος πάπας ἡμῶν Κελεστίνος ὁ ἐπίσκοπος, εἰς ταύτην τὴν ἁγίαν Σύνοδον, διαδόχους ἡμᾶς τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἀπέστειλεν ἢν τινα Σύνοδον οἱ χριστιανικώτατοι καὶ φιλανθρωπώτατοι Βασιλεῖς ὤρισαν... ἵνα ἡ πίστις ἡ καθολικὴ, ἥτις ἀπ' αἰῶνων ἕως τοῦ νῦν πεφύλακται οὕτω καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς ἀσάλευτος διαμένη»⁷¹.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Φιλίππου, οὗς ἡ ἐν Βατικανῷ Σύνοδος (1870) πρὸς στήριξιν τοῦ «ἀλαθῆτους» προσήγαγε χωρὶς νὰ εἴπῃ ὅτι ἐλέγχθησαν ἐν τῇ Γ' Οἰκουμ. Συνόδῳ, φαίνονται παρέγγραπτοι ἐν τοῖς Πρακτικοῖς, εὐρίσκονται δὲ εἰς ἀντίθεσιν πρὸς αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς συγκλήσεως τῆς Συνόδου. Διότι εἰάν εἶχον τὴν ἔννοιαν, καθ' ἣν ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης εἶναι μοναδικὸς διδάσκαλος τῆς πίστεως, δικαστῆς ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, περιττὴ ἔδει νὰ θεωρηθῆ ἡ σύγκλησις τῆς Συνόδου καὶ ἡ ἀπόφασίς αὐτῆς κατὰ τοῦ αἰρετικοῦ Νεστορίου. Ἐνῶ αὐτὸς ὁ Πρεσβύτερος Φίλιππος μετὰ τὴν

ἀνωτέρω δήλωσιν καὶ ὡσεὶ λησμονήσας αὐτὴν ἐξῆρε τὴν κανονικότητα τῆς Συνόδου, γενομένην «κατὰ τὴν τῶν κανόνων ἐπιστήμην» καὶ ἀσφαλῆ οὖσαν, ἄτε, μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ Νεστορίου ὅπως ἐμφανισθῆ καὶ μετὰ τὴν ἐπιτραπεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας πάροδον τῆς ταχθείσης προθεσμίας καὶ ἄλλου πολλοῦ χρόνου, ἐξενεχθεῖσαν ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐν ἣ ἀντεπροσωπεύοντο πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι διὰ τῶν παρόντων καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένων Ἐπισκόπων «ἀπὸ τε τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας». Καὶ προσέθηκον ὁ Φίλιππος «διὰ τοῦτο, ἀκολοθήσασα τοῖς τύποις τῶν πατέρων καὶ ἡ παροῦσα ἁγία Σύνοδος, ὥρισε κατὰ τοῦ προπετοῦς καὶ βλασφήμου προενεγκοῦσα ἀπόφασιν... ὅθεν γνωσκέτω Νεστόριος ἀλλότριον ἑαυτὸν εἶναι τῆς κοινῆς τῆς ἱερῶς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας». Κατὰ τοὺς λόγους τοῦτο τοῦ Φιλίππου ἢ κατὰ τοῦ Νεστορίου ἀπόφασίς τὸ κύρος αὐτῆς προσέλαβε μόνον παρὰ τῆς Συνόδου, οὐχὶ δὲ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Τοῦτο ἐπανέλαβον καὶ οἱ ἐπίσκοποι Ἀρκάδιος καὶ Προϊεκτος, ὁ δὲ Πρόεδρος τῆς Συνόδου ἅγιος Κύριλλος ἐζήτησεν ὅπως υπογράψωσι τὴν συναίνεσιν αὐτῶν πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας καὶ ἀπάσης τῆς κατὰ Δύσιν ἁγίας Συνόδου τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων». Πράγματι δὲ ὑπέγραψε πρῶτος ὁ Φίλιππος, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Κελεστίνου, καὶ εἶτα ὁ Ἀρκάδιος καὶ ὁ Προϊεκτος ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Συνόδου τῶν δυτικῶν Ἐπισκόπων, συναίνεσαντες «τῇ δικαίᾳ κρίσει τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου». Οἱ Πατέρες τῆς ἁγίας Συνόδου ἄριστα καθορίζοντες τὴν σημασίαν τῆ συμμετοχῆς τῆς Ρώμης ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν γενομένη καθαιρέσει τοῦ Νεστορίου ἔγραφον πρὸς τὸν Βασιλεῖα Θεοδόσιον ὅτι ὁ Θεὸς ἀνεπτέρωσεν εἰς ἐκδίκησιν τοῦ ὕβρισμένου Χριστοῦ τὰς ψυχὰς τῶν κατὰ τὴν Δύσιν Ἐπισκόπων⁷². Διότι καὶ μὲν οὗτοι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν Σύνοδον, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως συναχθέντες αὐτόθι, παρόντος καὶ τοῦ τῆς μεγάλης Ρώμης ἐπισκόπου Κελεστίνου «τὸ ἡμέτερον τῆς πίστεως φρόνημα μετὰ πολλῆς ἀνεκλήρουσας τῆς συμφωνίας καὶ τοὺς ἔξω τοῦτο φρονούντας ἀλλοτρίους εἶναι παντελῶς ἱερατικοῦ κλήρου καὶ βαθμοῦ», ἦτοι συγκατετέθησαν εἰς τὴν ἐπιβληθεῖσαν τῷ Νεστορίῳ καθαιρέσει, «ταῦτα μὲν δὴ καὶ πρότερον καὶ ὁ τῆς μεγάλης Ρώμης ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Κελεστίνος, πρὶν συλλεγῆναι τὴν ἀγιωτάτην ταύτην Σύνοδον διὰ τῶν ἑαυτοῦ γραμμάτων ἐμήνησεν, ἐπιτρέψας τῷ ἀγιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Κυρίλλῳ τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας μεγαλοπόλεως καὶ τὸν αὐτοῦ ἐπέχειν τόπον καὶ νῦν δὲ αὐτὸς δι' ἑτέρων γραμμάτων ταῦτα δὴλα τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ κατέστησεν, ἢν συναχθῆναι τὸ ἡμέτερον προσέταξε κράτος ἐπὶ τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως, ὁ καὶ ἀπέστειλε διὰ τῶν ἀγιωτάτων

72) Ὡς παρετήρησεν ἤδη ὁ Langen, ἐνθ' ἄν. σ. 826, σημ., τρεῖς ἔτη μετὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον γράφον ὁ ἐκ Λειρῖνου Βικέντιος τὸ περίφημον *Commonitorium* (σ. 30) ἐτόνιζεν ὅτι ἐν Ἐφέσῳ αἱ μαρτυρίαι τῆς παραδόσεως παρεσχέθησαν οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς Δύσεως.

70) Mansi IV, 1289. Schwartz, I, I, 3, σ. 58, 59.

71) Mansi VI, 1296. Schwartz, I, I, 3, σ. 60, 61.

ἐπισκόπων Ἀρχαδίου καὶ Προϊέκτου καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου Φιλίππου τοῦ τῆς μεγάλης Ρώμης, ἀναπληροῦντος τὴν παρουσίαν τοῦ ἀγιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Κελεστίνου». Τίς ἀναγινώσκων ταῦτα δὲν πείθεται ὅτι ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων τῆς Δύσεως καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Ρώμης Ἐπισκόπου Κελεστίνου δὲν προσήγαγε τούτου ἐντολὰς καὶ ἀποφάσεις ἐκτελεστέας, ἀλλ' ἀπλῶς συνεφώνησε τῇ Συνόδῳ; Ἀλλὰ περαιτέρω οἱ Πατέρες λέγουσιν «ἐπεὶ οὖν οἱ ἄνδρες παραγενόμενοι τὴν γνώμην πάσης τῆς κατὰ Δύσιν ἀγίας συνόδου φανεράν τῇ ἐνταῦθα γινομένη συνόδῳ πεποιθήσασθαι διὰ τῶν γραμμάτων, σύμφωνόν τε ἡμῖν τὸ φρόνημα τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας ἔδειξαν καὶ ἡμῖν ὁμώφηροι διὰ τε τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν ἐντεταλμένων αὐτοῖς, ἃ καὶ ἐγγράφως κατέθεντο, γεγένηται, ἀναγκάως καὶ περὶ τῆς αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς συμφωνίας πράξαντες τὰ εἰκότα ἐπὶ τὸ ὑμέτερον ἀνηρέγκαμεν κράτος, ὡς εἶδεναι ἔχει ἡ ἡμῶν εὐσέβεια ὅτι μία κοινὴ ψῆφος ἀπάσης τῆς Οἰκουμένης ἢ παρ' ἡμῶν ἔναγχος ἔξενηχθεῖσα κρίσις γεγένηται»⁷³. Κατὰ ταῦτα ἡ Σύνοδος δὲν ἐξετέλεσεν ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης Κελεστίνου, ἀλλ' ἐξέδωκεν ἰδίαν ἀπόφασιν, πρὸς ἣν συνεφώνησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τούτου καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Δύσεως Ἐπισκόπων.

Οὕτω δὲ οἱ λόγοι τοῦ Φιλίππου, ἐὰν τῷ ὄντι ἐξηγήθησαν, ἔμειναν μετέωροι εἰς τὸν ἀέρα, διὰ τῆς ἀπολύτου σιωπῆς τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου, μηδεμίαν σχόντες ἐν αὐτῇ ἀπήχησιν⁷⁴. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προσαχθέντων χωρίων ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἀγ. Κυρίλλου, Προέδρου τῆς Οἰκουμένης Συνόδου ἀποδείκνυται ὅτι τὸ φρόνημα αὐτοῦ περὶ τοῦ Ἀπ. Πέτρου ἦτο ὅλως ἀντίθετον πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Φιλίππου, ἀναμφιβόλως δὲ τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἠσπάζοντο καὶ οἱ λοιποὶ Πατέρες. Νομίζομεν δὲ ὅτι ὁ ἐν τῇ ἀνωτέρω ὡς καὶ ἐν τῇ προηγουμένη δηλώσει τοῦ Φιλίππου τίτλος «ὁ ἅγιος καὶ μακαριώτατος ἡμῶν Πάπας Κελεστίνος ὁ Ἐπίσκοπος» εἶναι πρόωρος δι' ἣν ἐποχὴν ὁμιλεῖ ὁ Φίλιππος, ἐφ' ὅσον εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι ὁ τοῦ Ἀλεξανδρείας τίτλος τοῦ «Πάπα» λίαν μεταγενεστέρως ἀπενέμετο τῷ Ρώμης. Ἡ Σύνοδος, ὡς γνωστόν, διετέλει ὑπὸ συνθήκας εἰς ἄκρον δεσχερεῖς. Ἡ πολιτικὴ Ἀρχή, εὐνοοῦσα τὸν αἰρεσιάρχη, ὑπέθαλψε διαίρεσιν τῶν συνελθόντων ἐν Ἐφέσῳ, συνεκροτήθη δὲ ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας «Ἀποστατικὸν συνέδριον», ὁ δὲ Βασιλεὺς Θεοδόσιος πεισθεὶς εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ Κανδιδιανοῦ, διὰ διατάγματος ἀπὸ 29 Ἰουνίου κατήργει τὴν κατὰ Νεστορίου ἀπόφασιν. Ἡ Σύνοδος, χάρις εἰς τὴν σταθερότητα καὶ τὴν ἀτρόμητον παρρησίαν τοῦ Προέδρου αὐτῆς, δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν Βασιλικὴν διαταγὴν. Ἐἴχεν ἐπομένως ἀνάγκη νὰ ἔχη μεθ' ἑαυτῆς σύμφωνον τὸν πρωτόθρονον Ἐπίσκοπον Ρώμης. Ὅθεν διὰ τῶν λόγων τοῦ Πρεσβυτέρου Φιλίππου παρουσιάζετο μοναδικὴ εὐκαιρία ἵνα κολακεύσῃ τὸν Κελεστίνον. Ἀλλ'

ἡ δὲν ἀπηγγέλθησαν πράγματι οἱ λόγοι τοῦ Πρεσβυτέρου Φιλίππου, ἡ δὲν εἶχον τὴν ἐννοίαν καθ' ἣν ὁ Ρώμης Ἐπίσκοπος ἀσχεῖ πρωτεῖον ἐξουσίας καὶ μόνος ἀποφαίνεται περὶ δογματικῶν ζητημάτων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Σύνοδος ἀντιπαρήλθεν ἄνευ παρατηρήσεως οἰασθήποτε τοὺς λόγους τοῦ Φιλίππου, τοὺς ὅλως ἀντιθέτους πρὸς τὰ γεγονότα, ὡς ἀντιπαρήλθε καὶ τὰς κατὰ τὴν δ' συνεδρίαν γενομένας ὅλως ἀπροσδοκίτους δηλώσεις τοῦ Ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, καθ' ἃς ὁ θρόνος Ἀντιοχείας διηρθύνητο καὶ ἐδικάζετο ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, «ἔθος αὐτὸν τὸν Ἀντιοχείας θρόνον, ἐξ ἀποστολικῆς ἀκολουθίας καὶ παραδόσεως ἰθύνεσθαι καὶ παρ' αὐτῷ δικάζεσθαι»⁷⁵.

Ἡ Σύνοδος, χωρὶς νὰ παραλείπη τοὺς δικαίους ἐπαίνους πρὸς τὸν Κελεστίνον, δὲν θεωρεῖ αὐτὸν ἀσκοῦντα τὴν ὑπεράτην μοναρχικὴν ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξουσίαν, ἀλλ' ἀναγνωρίζει αὐτὸν ὡς πρωτόθρονον, ἔχουσα προδήλως ὑπ' ὄψιν τὸν ἴσον κανόνα τῆς Α' Οἰκουμένης Συνόδου, καθορίζοντα τὴν σειράν τῶν Προέδρων τῶν Ἐκκλησιῶν Ρώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας. Διότι κατὰ τὴν γ' συνεδρίαν μετὰ τ' ἀνωτέρω γεγονότα ἐξαγγέλλουσα ἡ Σύνοδος πρὸς τὸν Κελεστίνον τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς καὶ τὰς ἀντικανονικὰς ἐνεργείας τῶν περὶ τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχείας, ἐπαινεῖ μὲν προσωπικῶς τὸν Κελεστίνον ἐπὶ τῷ ζῆλῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως, «ἔθος γὰρ ὑμῖν τοῖς οὕτω μεγάλοις εὐδοκίμειν εἰς πάντα ἔρεισμα τε τῶν Ἐκκλησιῶν τὰς ἑαυτῶν ποιεῖσθαι σπουδάς», ἀλλ' ὁ ἐπαινος οὗτος δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται ὡς δηλωτικὸς ἐξουσίας. Βραδύτερον ὁ διάδοχος τοῦ Κελεστίνου Εὐστός γ' (432—440) ἀνωμολογεῖ ὅτι ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἠθικῶς ἐκυριάρχει ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐπιστέλλων δὲ πρὸς αὐτὸν ἔλεγε «τοσοῦτον γὰρ σοι ὀφείλει ἡ κοσμικὴ (= ἡ ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ) Ἐκκλησία, ὅσον σοι πάντες εἰσὶν ὑποχέριον, ὅς γε πανταχοῦ πάντας νενίκηκας»⁷⁶. Ταῦτα ἡμῶν δὲν σημαίνουσιν ὅτι ἡ ὅλη Ἐκκλησία κατὰ τι δικαίωμα ἀλλ' ἠθικῶς καὶ προσωπικῶς ἦτο ὑποχέριος τῷ Κυρίλλῳ. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀγία Σύνοδος ἐξαγγέλλουσα πρὸς τὸν Κελεστίνον τὰ κατὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Νεστορίου, οὐδεμίαν ἀπολύτως μνείαν ποιεῖται τῆς προηγηθείσης τούτου καταδίκης ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου. Ἀπλῶς λέγει ὅτι ἀνεγνώσθησαν αἱ πρὸς Νεστορίον ἐπιστολαὶ τοῦ Κυρίλλου καὶ ἡ πρὸς τούτον τοῦ Νεστορίου, ἐπίσης ἀνεγνώσθησαν αἱ ὁμιλίαι («ἐξηγήσεις») τοῦ Νεστορίου, προσέτι δὲ καὶ ἡ τοῦ Κελεστίνου πρὸς Νεστορίον («ἐτι μὴν καὶ τῆς γραφείσης πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς παρὰ τῆς σῆς ὀσιότητος, δι' ἧς εὐλόγως κατεκρίνετο ὡς δύσφημα γεγραφέως») τῶν ἐπιστολῶν λοιπὸν καὶ τῶν ὁμιλιῶν ἀναγνωσθεῖσάν «ψῆφος ἐξενήκεται δικαία καθαιρέσεως κατ' αὐτοῦ», διότι, λέγει περαιτέρω ἡ Σύνοδος, οὐ μόνον δὲν μετενόησε δι' ὅσα ἐδυσφήμησεν ἐν ΚΠόλει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἐφέσῳ διετύπωσε νέας βλασφημίας καὶ

73) Mansi IV, 1301. Schwartz, I, I, 3, σ. 63, 64.

74) Langen, ἐνθ' ἀν. σ. 827.

75) Mansi IV, 1312. Schwartz, I, I, 3, σ. 18, 19.

76) Schwartz, I, I, 7, σ. 143.

προστίθῃσιν «ὡς οὖν ἀνοσίαν καὶ μιαιωτάτην αἵρεσιν καὶ ἀνατρέπουσαν τὴν εὐαγεστάτην ἡμῶν θρησκείαν καὶ ὄλην ἐκ βάρθρων ἀφαιροῦσαν, καθέλωμεν, ὡς ἤδη φθάσαντες εἴπομεν»⁷⁷. Ὡστε ἡ Σύνοδος καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Κελεστίνου ἀπευθυνομένη δὲν λέγει ὅτι ἐξετέλεσε τὴν κατὰ Νεστορίου ἐξενεχθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ καταδίκην, οὐδὲ κἀν μνημονεύει αὐτῆς. Μνημονεύει ἀπλῶς τῆς πρὸς Νεστορίον ἐπιστολῆς τοῦ Κελεστίνου καὶ θεωρεῖ εὐλογον τὴν κατάκρισιν αὐτοῦ. Τὴν δὲ ἐξενεχθεῖσαν κατὰ Νεστορίου ἀπόφασιν αὐτῆς περὶ καθαιρέσεως αὐτοῦ θεωρεῖ ἡ Σύνοδος ὡς ἰδίαν ἑαυτῆς καὶ ὅπως ἀνεξάρτητον πράξιν. Ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐπιστολῇ αὐτῆς πρὸς τὸν Κελεστίνον ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἀντικανονικῶν πράξεων τοῦ Ἀντιοχείας, ὅστις ἐν τῷ «Ἀποστατικῷ Συνεδρίῳ» προέβη εἰς αὐθαίρετον, ἄνευ δίκης καὶ ἀπολογίας, καθαιρέσιν οὐ μόνον τοῦ Μέμνονος Ἐφέσου, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Πάπα Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου, κατέχοντος ἐπισκοπικὸν θρόνον ὑπερκείμενον τοῦ τῆς Ἀντιοχείας, «εἰ γὰρ δοθείη τοῖς ἐθέλουσιν ἄδεια καὶ τοὺς μείζονας ὑβρίζει θρόνους καὶ καθ' ὧν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν παρανόμους οὕτω καὶ ἀκανονιστοὺς ἐκφέρειν ψήφους, μᾶλλον δὲ ὕβρεις, καὶ ταῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τοσοῦτους ὑπομεμενηκόσιν ἄθλους, ὧν ἕνεκα καὶ νῦν ἡ εὐσέβεια διὰ τῶν εὐχῶν τῆς σῆς ὁσιότητος ἀνέλαμψεν, οἰχῆσεται πρὸς ἐσχάτην ἀταξίαν τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, σωφρονισθέντων δὲ καθ' ὧν προσήκει τρόπον τῶν τὰ τοιαῦτα τετολημηκότων, οἰχῆσεται πᾶς θόρυβος καὶ ἡ πρόπευσα τοῖς κανόσιν αἰδῶς παρὰ πάντων σωθήσεται»⁷⁸.

Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶναι καὶ ἡ φράσις, ἣν μετεχειρίσθησαν οἱ μοναχοὶ ΚΠόλεως, ζητοῦντες παρὰ τοῦ Βασιλέως τὴν ἐγκρίσιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου (ἐξαιτουμένων... καὶ παρ' ὑμῶν βεβαιωθῆναι τὴν τῶν πλειόνων ψήφον, τῶν καὶ τῇ κατὰ τοὺς θρόνους αὐθεντία»⁷⁹. Λόγος γίνεται περὶ «αὐθεντίας» θρόνων καὶ οὐχὶ ἐνὸς μόνου θρόνου, ἄνευ δηλονότι διακρίσεως τοῦ θρόνου Ρώμης ἀπὸ τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας.

Οὐ μόνον δὲ ἀρνητικῶς ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῆς Συνόδου πᾶσα ἰδέα πρωτείας τοῦ θρόνου Ρώμης, ἀλλὰ καὶ θετικῶς. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως δὲ ταύτης σημαντικωτάτη ἐστὶν ἡ διάταξις τῆς Συνόδου, ἣν ἐξέδωκεν αὕτη κατὰ τὴν ζ' συνεδρίαν προκειμένου περὶ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου. Εἰποῦσα ἡ Σύνοδος ὅτι ὁ Ἀντιοχείας ἔδει νὰ σέβηται τὴν διοικητικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου προσέθηκε «τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων Διοικήσεων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ ἐπαρχιῶν παραφυλαχθήσεται, ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίαν ἑτέραν, οὐκ οὔσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ ἢ γοῦν τῶν πρὸ αὐτοῦ χεῖρα, καταλαμβάνειν· ἀλλ' εἰ τις κατέλαβε καὶ ὑφ' ἑαυτῷ πεποιήται βιασάμενος, ταύτην ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται, μηδὲ ἐν ἱεροουργίας προσήματι ἐξουσίας τύφος κοσμητικῆς παρεισδύη-

ται, μηδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες... Ἔδοξε τοίνυν τῇ ἁγίᾳ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ σώζεσθαι ἐκάστη Ἐπαρχία καθαρὰ καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσήκοντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν, κατὰ τὸ πάλαι κρατήσαν ἔθος...»⁸⁰. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκδώσῃ τοιαύτην διάταξιν ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐὰν ἀνεγνώριζε τὸ μοναρχικὸν Πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Τὴν διάταξιν δὲ ταύτην ὑπέγραψαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κελεστίνου, χωρὶς νὰ εἰπωσιν ὅτι ἐξαιρεῖται αὐτῆς ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης.

Ἄλλ' ἐπὶ πλεόν ἡδυνάτο τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐὰν, κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν λατίνων θεολόγων, ἡ Ἁγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνῆλθεν ἀπλῶς καὶ μόνον ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν κατὰ Νεστορίου ἀπόφασιν τοῦ Ρώμης Κελεστίνου, τότε πῶς δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, πῶς μετέβαλε τὴν ποινὴν τοῦ Νεστορίου καὶ πῶς προέβη καὶ εἰς ἄλλας ἀποφάσεις μεγίστης σημασίας, περὶ ὧν δὲν προϋπήρξεν ἀπόφασιν τοῦ Ρώμης Κελεστίνου, οἷον ἡ ἀνωτέρω ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ζητήματος τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἡ καταδίκη διαφόρων αἰρετικῶν, ἡ διάταξις περὶ τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως ἐν τῷ ζ' κανόνι, δι' ἧς ἀπηγορεύθη πᾶσα προσθήκη εἰς αὐτὸ ἢ ἀφαίρεσις ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τόσαι ἄλλαι, ἐν αἷς οὐδεμία μνεῖα τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης γίνεται, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ Σύνοδος ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐλευθέρως ἀποφαίνεται; Ἐν τῷ ζήτηματι τοῦ Νεστορίου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ πρωτόθρονος Ἐπίσκοπος Ρώμης, ἀλλ' ἀπλῶς οὗτος συνεφώνησε πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου διατυπωθεῖσαν διδασκαλίαν, ἣν καὶ ἡ Ἁγία Σύνοδος ὡς βᾶσιν τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἔθηκεν. Ὅθεν λίαν δικαίως ὁ Κύριλλος ἔγραψεν ὕστερον πρὸς τὸν Βασιλέα «τῇ γὰρ ἐμῇ πίστει μεμαρτύρηκε τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ Ρωμαίων Ἐκκλησία καὶ μὴν καὶ ἡ Ἁγία Σύνοδος ἡ ἐξ ἀπάσης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς ὑπ' οὐρανὸν συναγχευμένη»⁸¹.

Ἐν οὐδεμιᾷ πράξει καὶ ἐν οὐδενὶ ἐγγράφῳ τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἢ τῶν μετασχόντων αὐτῆς Πατέρων λέγεται ὅτι ὁ Ρώμης Ἐπίσκοπος Κελεστίνος ἔλυσε τὰ ζητήματα δι' αὐτὴν συνῆλθεν⁸². Αὐτὸς οὗτος ὁ Κελεστίνος μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Ἐπισκόπου ΚΠόλεως Μαξιμιανοῦ (431 - 434), γράφων πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν τῆς ΚΠόλεως ἐπῆνε τὸν Κύριλλον Ἀλεξανδρείας, ὅστις ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς καταπολεμήσεως τῆς αἵρέσεως καὶ μετὰ συνέσεως ἐπετέλεσεν ἔργον εὐλογηθὲν παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ ὅστις ἀνεδείχθη «καθολικὸς διδάσκαλος», «ἀνὴρ ἀποστολικός», προσέθετε δὲ ὁ Κελεστίνος περὶ τῆς Συνόδου ὅτι αὕτη ἡ μᾶλλον τὸ Ἁγίον Πνεῦμα, τὸ ζῶν ἐν πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις, ἀπεφάσισεν ὅτι συντελεῖ εἰς σωτηρίαν πάντων⁸³. Εἶναι

80) Mansi IV, 1217, 1218. Schwartz, I, I, 7, σ. 122.

81) Πατρ. Migne ἑλλ. 76, 481.

82) Ὡς παρατηρεῖ ὁ Lange n, ἐνθ' ἂν. σ. 827, ὡς δὲν μετέσχε ὁ Ρώμης Ἐπίσκοπος τῆς συγκλήσεως, οὕτως οὐδὲ τῆς διαλύσεως τῆς Συνόδου μετέσχε, οὐδαμῶς δὲ λόγος ἐγένετο περὶ κυρώσεως τῶν πράξεων αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Κελεστίνου.

83) Mansi V, 268—278. Schwartz, I, I, 7, σ. 131—137.

77) Mansi IV, 1332, 1333. Schwartz, I, I, 3, σ. 6, 7.

78) Mansi IV, 1329. Schwartz, I, I, 3, σ. 9.

79) Mansi IV, 1453—1456.

προφανές ὅτι ὁ μακαρίας μνήμης Ἐπίσκοπος Κελεστίνος ἦτο ξένος πρὸς τὴν διατυπωμένην ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ «Lux veritatis» θεωρίαν, καθ' ἣν ὁ Ποντίφηξ τῆς Ρώμης ἐκτιθέμενος τὴν πίστιν καὶ τὰ ἔθνη ἀπολαύει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ἐν σχέσει πρὸς ἕναστον καὶ πρὸς πάντα, ὑπερτάτου καὶ κυριάρχου κύρους.

Τὸν ἔργον τῆς Συνόδου δὲν εἶχε περατωθῆ ἔντελως οὔτε ἐν Ἐφέσῳ, οὔτε ἐν Χαλκηδόνι καὶ ἐν ΚΠόλει ἐνεκα τῆς ἀσυμφωνίας τῶν «Ἀνατολικῶν», ἀλλ' ἐπὶ δύο περίπου ἔτη διεξήχθησαν διαπραγματεύσεις μεταξύ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τοῦ Κυρίλλου, καθ' ἃς ἠγηθήτε τελειῶς ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης. Ἀπέληξαν δέ, ὡς γνωστόν, αἱ διαπραγματεύσεις εἰς τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ὄρου τῆς ἐνώσεως (433), ὅστις καὶ θεωρεῖται ὅρος τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὃν ἀπεδέχθη καὶ ἡ Ἐκκλησία Ρώμης⁸⁴. Ὁ δὲ Ἰωάννης Ἀντιοχείας ἀγγέλλων τὴν ἐπελθούσαν συμφωνίαν διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ὄρου τῆς ἐνώσεως ἔγραψε κοινῇ «Τοῖς ὁσιωτάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς Εὐστάθῳ, Κυρίλλῳ καὶ Μαξιμιανῶ» χωρὶς νὰ κάμῃ διάκρισιν τινα ὡς πρὸς τὸν διάδοχον τοῦ ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ θανόντος Κελεστίνου Ρώμης Εὐστάθου Γ'⁸⁵. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ μνημονεύων τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου λέγει «κατὰ τὸ παραγγελῆς ἔτος ἐκ θεοπείσματος τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων βασιλέων ἁγία Σύνοδος θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων συνήχθη κατὰ τὴν Ἐφεσίων μητρόπολιν, τῆς κατὰ Νεστόριον ὑποθέσεως χάριν οἱ καὶ συνεδρεύσαντες ἅμα τοῖς ἀποσταλείσιν ἐκδικίοις παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Κελεστίνου, τοῦ γενομένου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Ρωμαίων Ἐκκλησίας, ψήφῳ καθαιρέσεως ὑποβεβλήκασι τὸν μνημονευθέντα Νεστόριον ὡς βεβήλω διδασκαλίᾳ χρώμενον»⁸⁶. «Ὅτι δὲ οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιῶν ἐθεωροῦντο ἴσοι πρὸς ἀλλήλους, ἀναγγέλλοντες ἐπισήμως τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, καταδηλοῦται καὶ ἐκ τῆς ἰδιαίτερας ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου πρὸς Εὐστάθον ἀπὸ 31 Ἰουλίου 432. Ὁ Ἰωάννης ἔγραψεν ὅτι ἔχαρη μαθὼν τὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ παρὰ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καὶ ὅτι ἀνέμενε νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπίσημον τῆς ἐκλογῆς ἀναγγελίαν, «τὰ ἐξ ἔθους ἀποστελλόμενα συνοδικά, ἐν οἷς τὰ εὐαγγέλια τῆς σῆς προεδρείας ἡμῖν μνησθήσεται»⁸⁷.

Ἐκ τούτων καταδεικνύεται περιτράνως ὅτι οἱ ἰσχυρισμοί, καθ' οὓς οἱ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν, οἱ ἐν Ἐφέσῳ συνελθόντες, ἀνεκήρυξαν τὸ Πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης καὶ παρεδέχθησαν τοῦτον ὡς ὑπέρτατον Κριτὴν καὶ Διδάσκαλον ἀλάθητον, ὅτι ἡ ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος συνήλθεν ἀπλῶς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ρωμαίου Ποντίφηκος κατὰ Νεστορίου καὶ ὅτι, ἐπομένως, ὁ Ποντίφηξ εἶναι ἀνώτερος τῶν Συνόδων, οἱ τοιοῦτοι ἰσχυρισμοί εἰσιν ὅλως ἀβάσιμοι καὶ ξένοι πρὸς τὴν πραγματικότητα.

84) Πρβλ. Jos. Langen, ἐνθ' ἄν. σ. 823.

85) P. Batiffol, ἐνθ' ἄν. σ. 400, 401.

86) Πατρ. Migne ἑλλ. 77, 164. Mansi V, 285, Schwartz I, I, 4, σ. 33.

87) Mansi V, 127. Schwartz, I, I, 7, σ. 159. Πρβλ. I, I, 3, σ. 80 «τὰ περὶ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ γράμματα».

Οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐδέχοντο ἀπλῶς τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης ὡς πρῶτον τῇ τάξει καὶ πρωτόθρονον, ἅτε ἐπίσκοπον ὄντα τῆς «μεγάλῃς Ρώμης», τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσας τοῦ Κράτους, καὶ ὡς τοιοῦτον μέγα κεκτημένον κύρος. Ἡ θέσις τοῦ Κελεστίνου ὡς Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἦτο θέσις πρωτοθρόνου Ἱεράρχου, οὐχὶ ἀπολύτου μονάρχου καὶ κυριάρχου τῆς Ἐκκλησίας, θείῳ δικαίῳ κυβερνῶντος αὐτὴν καὶ ἀλαθῆτως ἐπιβλόντος τὰ δογματικά καὶ γενικά ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκάστη τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ὡς ἐμφανίζονται καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσι γεγονόσιν καὶ ἐν ταῖς ἀποφάσεσι τῆς Συνόδου, ἦτο ἀνεξάρτητος διοικητικῶς, οἱ δὲ προϊστάμενοι αὐτῶν Ἐπίσκοποι ἦσαν ἴσοι κατὰ τὸ ἀξίωμα, ἔχοντες μόνον τιμητικὴν διάκρισιν μεταξύ ἀλλήλων. Ἡ «αὐθεντία» ἐκάστου «θρόνου» δὲν ἦτο ἡ αὐθεντία ἐξουσίας, ἀλλ' ἐν τῇ τιμητικῇ διακρίσει παρίστατο ἀνάλογος καὶ ἡ ἀυθεντία τούτου ἡ ἐκείνου τοῦ θρόνου. Ἀκριβῶς δὲ τὸ σύστημα τοῦτο διοικητικῶς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ὀρίσται καὶ σήμερον ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Ἐκάστη τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν εἶναι διοικητικῶς ἀνεξάρτητος, μεταξύ δὲ τῶν Προέδρων αὐτῶν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως (ἀνεὰς Ρώμης) καὶ «Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης» κατέχει τὰ «πρεσβεῖα τιμῆς», ἅτινα ὁ τῆς παλαιᾶς Ρώμης Ἐπίσκοπος Κελεστίνος κατεῖχε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ Ἀλεξανδρείας ἔρχεται νῦν δεύτερος μετὰ τὸν ΚΠόλεως, ἐνθ' τότε ὁ ἅγ. Κύριλλος ἤρχετο τρίτος, τῇ ἱεραρχικῇ τάξει, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν κανόνων περὶ τῶν «πρεσβεῖων τιμῆς»⁸⁸.

Ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος οὐ μόνον δὲν μετέβαλεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἰδίας, ὡς εἶδομεν, διατάξεως μᾶλλον ἐστήριξε τὴν κρατούσαν τάξιν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας, ὅρισασα ὅπως μὴ παραβιάζωνται τὰ ὅρια τῶν ἐκκλησιαστικῶν Διοικήσεων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ Ἐπαρχιῶν, «ἵνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται, μηδὲ ἐν ἱεροουργίᾳ προσχῆματι ἐξουσίας τύπος κοσμικῆς παρεισδύηται, ἀλλὰ σώζωνται ἐκάστη Ἐπαρχία καθαρὰ καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσήκοντα

88) Ἦτο τοσοῦτον βαθέως ἐρριζωμένη ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας ἡ καθορισθεῖσα ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἱεραρχικὴ τάξις τῶν «θρόνων», ὥστε, ὅτε ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἅγ. Κύριλλον Διόσκορος (444—451) ἀπεπειράθη νὰ ἐπιβάλῃ τὴν μοναρχικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἔντονος ἠκούσθη ἡ διαμαρτυρία τοῦ ἐπιφανεστάτου Ἐπισκόπου Κύρου Θεοδορῆτου († περὶ τὸ 460) γράφαντος πρὸς τὸν ΚΠόλεως Φλαβιανόν (446—449) καὶ παρακαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ὑπεραγωνισθῆ τῶν καταπατουμένων κανόνων, «ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ βασιλευσίᾳ πόλει συνελθόντες οἱ μακάριοι Πατέρες, συμφώνως τοῖς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθεῖσι, τὰς διοικήσεις διέκριναν καὶ ἐκάστη διοίκησι τὰ ἐαυτῆς ἀπένειμαν, ἀντικρὺς ἀπαγορεύσαντες ἐξ ἑτέρας τινὸς διοικήσεως ἑτέρα μὴ ἐπιέναι· ἀλλὰ τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὰ τῆς Αἰγύπτου μόνα διοικεῖν καὶ ἐκάστην διοίκησιν τὰ οικεῖα. Ὁ δὲ (=Διόσκορος) τούτοις ἐπιμένει τοῖς ὅροις οὐ βούλεται, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω τοῦ μακαρίου Μάρκου τὸν θρόνον προβάλλεται· καὶ ταῦτα σαφῶς εἰδὼς ὡς τοῦ μεγάλου Πέτρου τὸν θρόνον ἡ Ἀντιοχείων μεγάλη πόλις ἔχει, ὅς καὶ τοῦ μακαρίου Μάρκου διδάσκαλος ἦν καὶ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρῶτος καὶ κορυφαῖος» (Πατρ. Migne ἑλλ. 83, 1280).

δικαία ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν κατὰ τὸ πάλαι κρατήσαν ἔθος». Χαρακτηριστικώτατα, ὡς εἶδομεν, ὁ ἄγ. Κύριλλος ἔφεγε τὸν Νεστόριον ὅτι ὑπερηφανεύετο καὶ ἐνόμιζεν ὅτι «τῇ δυναστείᾳ τοῦ θρόνου» ἐπεζήτει ὅπως ἐπιβληθῇ πάντων καὶ κατὰ τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας παρεπονείτο ὅτι ὕβριζε τοὺς «μειζονας θρόνους», καθ' ὃν οὐκ εἶχεν ἐξουσίαν, παρὰ τοὺς κανόνες ἀναπολόγητον καταδικάσας τὸν Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον.

Ἡ ἀνωτέρω δὲ σπουδαιότατη διάταξις τῆς Συνόδου ἀποκλείει ἐντελῶς πᾶσαν ἰδέαν μοναρχικῆς ἐξουσίας ἐπισκοπικοῦ τινος «θρόνου» ἐπὶ ἄλλου διοικητικῶς αὐτοτελοῦς καὶ ἴσου κατὰ τὸ τοῦ κατέχοντος αὐτὸν ἱεραρχικὸν ἀξίωμα «θρόνου», ἡμιστὰ δὲ ἐξουσίας ἐνὸς θρόνου ἐπὶ πάντων τῶν λοιπῶν, ἀποκλείει δὲ τὴν παρεϊσδυσιν «κοσμικοῦ τύπου», ἥτοι κοσμικοῦ χαρακτήρος καὶ κοσμικῶν μέσων πρὸς ἐπιβολὴν ἐνὸς οἰοῦδηποτε θρόνου ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Ἡ Γ' Οἰκουμένη Συνόδος αὐστηρῶς ἀπαγορεύσασα τὴν παραβίασιν τῶν δικαίων τῶν ἐπὶ μέρους ἐπισκοπικῶν θρόνων τῶν Διοικήσεων καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν, τῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν, κατὰ τὸ πάλαι κρατήσαν ἔθος, ἀνγκόντων αὐτοῖς, ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο ξένη πρὸς πᾶσαν ἰδέαν μοναρχικοῦ Πρωτείου, ἥτοι ἐξουσίας ἐνὸς ἐπισκοπικοῦ θρόνου ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

7. Ἡ Δ' Οἰκουμ. Σύνοδος καὶ τὸ πρωτεῖον.

Εὐνοϊκώτεραι ὑπῆρξαν αἱ περιστάσεις ὅπως προβληθῇ τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν τῇ Δ' Οἰκουμ. Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Λέοντος Α' (440—461) ἕνεκα τῆς μεγάλης προσωπικότητος αὐτοῦ καὶ τῶν προκυφασῶν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ζητήματος τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ δυσχερειῶν. Ἀρχηγὸς τῆς αἰρέσεως ὑπῆρξεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Διόσκορος (444—451) παρασύρας πρὸς καιρὸν καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιον καὶ κατορθώσας νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας. Ἡ ἀνάγκη τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ὀρθοδόξων τῆς Ἀνατολῆς ἐκ μέρους τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἦτο προφανής, πολλῶν μᾶλλον ὅτι οὗτος ἦτο ὁ Λέων Α' γνήσιος ρωμαῖος, σταθεροῦ χαρακτήρος, ὑπερβαλὼν πάντας τοὺς προκατόχους του ἐν τῇ ἐπιβολῇ ἐπὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως¹. Πρὸς αὐτὸν προσφεύγει διὰ τὴν ὑπόθεσιν του ὁ Εὐτυχιῆς, πρὸς αὐτὸν βραδύτερον καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κ/πόλεως Φλαβιανός, πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Διοσκόρου, πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ Θεοδώρητος Κύρου, διαπρεπέστατος Ἱεράρχης, ὑποπτος γενόμενος ἐπὶ νεστοριανικῷ φρονήματι. Παρὰ ταῦτα ὁ Λέων, καίτοι ἐνθουσιωδῶς πιστεύων ὅτι ἦτο διά-

δοχος τοῦ Ἀπ. Πέτρου, καίτοι ἐπιβαλὼν ἤδη ἑαυτὸν ἐπὶ πάντων τῶν Ἐπισκόπων τῆς Δύσεως, μετὰ πολλῆς μετριοφροσύνης καὶ προσοχῆς φέρεται πρὸς τὴν Ἀνατολήν.

Τῷ 448 ἔλαβεν ἔκκλησιν τοῦ Εὐτυχοῦς, καταδικασθέντος ὑπὸ τοῦ Φλαβιανοῦ ἐν τῇ Ἐνδημούσῃ Συνόδῳ, ἧς τὰς ἀποφάσεις ἀπέστειλεν οὗτος καὶ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης, οὐχὶ βεβαίως πρὸς ἐπικύρωσιν, ὡς ἰσχυρίζονται οἱ λατῖνοι θεολόγοι, ἀλλ' ὅπως ἀνακοινωθῶσι πρὸς πάντας τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Δύσεως², καθ' ὃν τρόπον ἀνεκοινώθησαν καὶ πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ μὴ γίνῃ δεκτὸς ὁ Εὐτυχιῆς εἰς ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν. Ὁ Λέων κατ' ἀρχὰς δὲν ἐνόησεν ὅτι ὁ Εὐτυχιῆς εἶναι εἰρετικὸς, ὅθεν μονονουχί ἐδέχθη αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν του, ἐζήτησε δὲ λεπτομερεῖς ἐξηγήσεις παρὰ τοῦ Φλαβιανοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ δηλώσῃ ὅτι ἐπενέβαινε ὡς διαιτητῆς ἢ ὡς δικαστῆς ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ. Μετὰ τὴν ληστρικὴν Σύνοδον (449) ἀπετάθη πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ Φλαβιανός, ὡς εἴπομεν, ζήτησας τὴν συγκρότησιν Οἰκουμένης Συνόδου³. Πράγματι δὲ ὁ Λέων, καταδικάσας τὰς ἀποφάσεις τῆς ληστρικῆς Συνόδου, ἐζήτησε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β' τὴν σύγκλησιν αὐτῆς, ἀλλὰ παραδόξως πως θανόντος τοῦ Θεοδοσίου καὶ καταλαβόντος τὴν ἀρχὴν τοῦ Μαρκιανοῦ, ὁ Λέων προσεπάθει νὰ ματαιώσῃ τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου⁴. Ἐν τούτοις ἡ Σύνοδος συνεκλήθη ἐν Χαλικηδόνι (451).

Τὰ πάντα ὑπῆρξαν εὐνοϊκὰ ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ πρὸς ἐμφάνισιν καὶ κατοχύρωσιν τοῦ παπικοῦ πρωτείου. Ἦδη κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν⁵ εἰς τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Λέοντος, ὁ Πασχασίνος, εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς μεγιστᾶνας, αὐτοῦ Μακαριωτάτου καὶ Ἀποστολικοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ρωμαίων πόλεως κεφαλῆς ὑπάρχοντος πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν προστάξεις ἔχομεν, ἐν αἷς κατηξίωσε διαλαλήσαι, ὅπως Διόσκορος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, μὴ συγκαθεσθῇ τῷ Συνεδρίῳ· εἰ δ' ἐπιχειρήσει τοῦτο ποιῆσαι, ἐκβληθεῖ τὸ τοῦ ἀναγκαιὸν ἡμᾶς προφυλάξαι, ἢ ἐκεῖνος ἐξέλθει ἢ ἡμεῖς ἐξιμεν». Εἰς ἐρώτησιν δὲ περὶ τῆς αἰτίας τῆς τριακτῆς ἀξιώσεως ἕτερος τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Λέοντος, ὁ Λουκῆνσιος εἶπε (αὐτῆς ἰδίας κρίσεως λόγον ἀποδότω (ὁ Διόσκορος) πρόσωπον γὰρ ἤρπασεν τοῦ κρίνειν

2) Mansi, V, 1330.

3) Ὡς γνωστὸν ὑπάρχουσι εἰδήσεις καθ' ἃς ὁ Φλαβιανὸς ἀμέσως ἀπέθανεν ἐκ τῶν κατ' αὐτοῦ γενομένων ἐν τῇ ληστρικῇ Συνόδῳ ἐπιθέσεων, ἀλλ' αἱ εἰδήσεις δὲν εἶναι ἀκριβεῖς, διότι ὁ Φλαβιανὸς ἀπέθανε μικρὸν μετὰ τὴν Σύνοδον ἐν τῇ ἔξορίᾳ, λίαν δ' εὐλόγως ὁ Διόσκορος ἐχαρακτήρισθη ὡς «φονεὺς» τοῦ Φλαβιανοῦ, σώζεται δὲ ἡ πρὸς τὸν Λέοντα ἐπιστολὴ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἔξορας, δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν Zeitschrift für Kathol. Theologie, Innsbruck, VII, 193 ἐξ. Πρβλ. Χ ρ υ σ ο σ τ ὀ μ ο υ Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Αἱ ἐκκλησίες Φλαβιανοῦ ΚΠπόλεως καὶ Εὐσεβίου Δορυλαίου πρὸς Λέοντα Ρώμης (449). Ἐν Ἀθήναις 1934.

4) Πατρ. Migne λατ. 54, 918.920.

5) Τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνόδου παρὰ Migne τόμ. V—VII καὶ Ed. Schwartz, Acta Conciliorum II.

1) Ἐπὶ τοῦ Λέοντος Α' αἱ παραδόσεις περὶ τοῦ Ἀπ. Πέτρου ὡς ἰδρύσαντος τὴν Ἐκκλησίαν Ρώμης καὶ ἐπισκοπεύσαντος ἐν αὐτῇ ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἶχον ἤδη διαδοθῆ, ὁ δὲ Λέων ἐθεώρει ἑαυτὸν διάδοχον καὶ κληρονόμον τοῦ Πέτρου. Ἡ Ρώμη, κατ' αὐτὸν, προῦπάρξασα ἀκρόπολις τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἐγένετο ἀκρόπολις τῆς ἀποστολικῆς πέτρας καὶ «κεφαλὴ τῆς οἰκουμένης» (Roma caput mundi). P. Batiffol, Le siège apostolique, σ. 418 ἐξ. E. Gaspar, Geschichte des Papstums, I, 426 ἐξ.

ὅπερ οὐκ ἐκέκτητο· καὶ Σύνοδον ἐτόλμησε ποιῆσαι, ἐπιτροπῆς δίχα τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου, ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, οὐδὲ ἐξὸν γενέσθαι». Προσέθηκε δὲ καὶ ὁ Πασχασίνος «ἡμεῖς ὑπεναντίον τῶν προσταγμάτων τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Ἀποστολικοῦ Ἐπισκόπου καὶ χειρίζοντος τὸν ἀποστολικὸν θρόνον, ἐλθεῖν οὐ δυνάμεθα, οὔτε μὴν ὑπεναντίον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἢ πατρικῶν παραδόσεων». Αἱ μεγάλαυχοι αὐταὶ δηλώσεις μαρτυροῦσι τί ἐφρόνουσι οἱ λατῖνοι περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ὅτι ὅμως τοῦτο ἀντέκειτο πρὸς τὰ πράγματα καὶ πρὸς τὴν συνείδησίν τῆς Ἐκκλησίας, καταδεικνύει ἢ στάσις τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου. Βεβαίως ἦτο ἱστορικῶς ἀνακριβὲς τὸ λεχθὲν ὑπὸ τῶν παπικῶν ἀντιπροσώπων, ὅτι ὁ Διόσκορος ἦτο ἀξιοκατάκριτος διότι συνεκρότησε Σύνοδον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης καὶ ὅτι οὐδέποτε συνήλθε Σύνοδος ἄνευ τοιαύτης ἀδείας. Πλεῖστοι Σύνοδοι συνεκροτήθησαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἄνευ οἰασθῆποτε προηγουμένης συγκαταθέσεως τοῦ Ἐπ. Ρώμης καὶ δὴ καὶ ἄνευ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἄλλ' οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἴκου. Συνόδου οὐδὲ τὴν ἀνακριβείαν ταύτην θέλουσι ν' ἀναίρεσωσι, οὐδ' ἀναλαμβάνουσι ν' ἀποκρούσωσι διὰ συζητήσεως τὸ προβαλλόμενον πρωτεῖον, ἐφ' ὅσον ταῦτα ἦσαν ἀπλαῖ λέξεις («κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν!»), συνέβη δὲ καὶ τοῦτο ὅτι κατὰ τινὰς ἐφεξῆς συνεδριάσεις ἠκούσθησαν πολλαὶ φιλοφρονήσεις, ὠνομάσθη δὲ ὁ Λέων «οἰκουμενικὸς Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης Ρώμης». Ἡ ἐπιστολὴ τῆς Συνόδου πρὸς τὸν Λέοντα βρῖθι φιλοφρονήσεων. «Ὅτε δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ συνεδρίᾳ ἀνεγνώσθη ἡ πρὸς τὸν Φλαβιανὸν δογματικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Λέοντος, δι' ἧς ἐξετίθετο ἡ ὀρθόδοξος διδασκαλία, οἱ Ἐπίσκοποι ἐβόησαν «αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων! αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, πάντες οὕτω πιστεύομεν, οἱ ὀρθόδοξοι οὕτω πιστεύουσιν!... Πέτρος διὰ Λέοντος ταῦτα ἐξεφώνησεν, οἱ Ἀπόστολοι οὕτως ἐδίδαξαν, εὐσεβῶς καὶ ἀληθινῶς Λέων ἐδίδαξε! Κύριλλος οὕτως ἐδίδαξε, Κυρίλλου αἰωνία ἡ μνήμη! Λέων καὶ Κύριλλος ὁμοίως ἐδίδαξαν...». Αἱ ἀναφωνήσεις αὐταὶ βεβαίως δὲν δηλοῦσιν ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου ἀνεγνώρισαν τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκτιθεμένην διδασκαλίαν τοῦ Λέοντος, συμφωνοῦσαν τῇ τοῦ Πέτρου καὶ τῇ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῇ τοῦ Κυρίλλου.

Κατὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς τοῦ Λέοντος ὑπῆρξαν σοβαραὶ ἀντιρρήσεις ἰδίως παρ' Ἐπισκόπων, ὑποκειμένων τῷ Ἐξάρχῳ Θεσσαλονίκης, ἀπρητήθησαν δὲ ἰσχυρὰ μέτρα πρὸς ἄρσιν τῶν ἀμφιβολιῶν. Ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἐγένετο δεκτὴ ἀπλῶς διότι προήρχετο παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ἀλλ' ἀφοῦ ἀνεγνώσθη καὶ εὐρέθη ὀρθόδοξος, σύμφωνος πρὸς τὸ Σύμβολον Νικαίας—Κ/πόλεως καὶ πρὸς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἐνεκρίθη δὲ ὡς τοιαύτη μετὰ ψηφοφορίαν ἐπ' αὐτῆς⁶. Ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι κριτήριον τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ Λέοντος ἐθεωρήθη, ἐκτὸς τοῦ Πέτρου

6) Mansi, VII, 9 - 45.

καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κύριλλος, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ Λέων δὲν θεωρεῖται ἀνώτερος τούτου. Προκειμένης δὲ τῆς καταδίκης τοῦ Διοσκόρου μετὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐψήφισεν ὁ Κ/πόλεως Ἀνατόλιος, συμφωνήσας πρὸς αὐτούς, ὕστερον δὲ πάντες σχεδὸν ὁμοιομόρφως οἱ Ἐπίσκοποι ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Διοσκόρου, συμφώνως τῇ γνώμῃ «τῶν εὐσεβεστάτων καὶ ἀγιωτάτων Ἀρχιεπισκόπων Λέοντος καὶ Ἀνατολίου», ὁ δὲ Λουκιανὸς Ἐπίσκοπος Βύζης εἶπε «συμφωνῶ οἷς ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Συνόδῳ». Ἐπομένως εἶναι ὅλως ἀβάσιμος ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν λατίνων, καθ' ὃν ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνήλθεν ἀπλῶς καὶ μόνον ὅπως ἐπικυρώσῃ τὰς ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ληφθείσας περὶ τοῦ Διοσκόρου καταδικαστικὰς ἀποφάσεις. Ἐξ ἴσου δὲ ἀβάσιμος εἶναι ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν ὅτι ὁ Θεοδώρητος Κύρου ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς Συνόδου διότι ἠθωώθη ὑπὸ τοῦ Ρώμης. Ὁ Θεοδώρητος ἐγένετο κατ' ἀρχὰς δεκτὸς ὡς μάρτυρας κατηγορίας κατὰ τοῦ Διοσκόρου («κατηγόρου τῆς ἐπέχουσας»), ὕστερον δ' ἐν εἰδικῇ συνεδρίᾳ ἀνεγνωρίσθη ἡ ὀρθοδοξία του, ἀφοῦ προσωπικῶς ἀνεθεμάτισε τὸν Νεστόριον.

Ἡ Δ' Οἴκου. Σύνοδος δὲν ἀνεγνώρισε πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ὡς μαρτυροῦσι τ' ἀνωτέρω⁷, ἀλλ' ὡς γνωστὸν ἡ Σύνοδος αὕτη διὰ τοῦ 28ου κανόνος αὐτῆς, δι' οὗ καθώρισε τὰς προνομίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κ/πόλεως καὶ ἐξίσωσεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ρώμης, κατήνεγκε καίριον πλήγμα κατὰ πάσης ἰδέας πρωτείου ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ. Οἱ δυτικὸι ἀντιπρόσωποι πρὸς πρόληψιν τῆς διατυπώσεως τοῦ κανόνος ἐξήλθον τῆς Συνόδου, ἐλπίζαντες νὰ ἐπενεργήσωσι ψυχολογικῶς ἐπὶ τῶν μελῶν αὐτῆς. Ἄλλ' ὁ κανὼν ἐγένετο δεκτὸς, παρὰ τὸ καλίσσεργικὸν διάβημα ἐκεῖνο τῶν δυτικῶν ἀντιπροσώπων. Κατὰ τὴν ἐπομένῃν συνεδρίαν οὗτοι ἐδήλωσαν ὅτι ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῶν ἡ Συνόδου ἐξέδωκεν ἀπόφασιν ἀντίθετον πρὸς τὰς δοθείσας εἰς αὐτοὺς παρὰ τοῦ Λέοντος ὁδηγίας καὶ ὅτι ἠσκήθη πίεσις ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς Συνόδου. Ἐν συμπληρωματικῇ ὅμως συνεδρίᾳ ἐξήτάσθη τὸ ζήτημα τοῦτο, ἠρώτησαν δὲ οἱ Πατέρες τοὺς δυτικούς ἀντιπροσώπους πρὸς ποίας γνώμας τοῦ Λέοντος δὲν εἶναι σύμφωνοι αἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου. Οἱ ἀντιπρόσωποι εἶπον ὅτι κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Λέοντος δὲν ἔπρεπε νὰ μεταβληθῇ ἡ ἱεραρχικὴ τάξις τῶν ἐπισκοπικῶν ἐδρῶν, δηλαδὴ νὰ παρεμβληθῇ ὁ Κ/πόλεως μετὰ τοῦ Ρώμης καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας, διεμαρτυρήθησαν

7) Ο P. Batiffol, Le siège apostolique, σ. 536 ἰσχυρίσθη ὅλως ἀβάσιμος ὅτι ἡ Σύνοδος ἀνεγνώρισε μὲν τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα ἀλλ' ἀπέφυγε τὴν δογματικὴν αὐτοῦ διατύπωσιν! Τὸν ἰσχυρισμὸν τούτον ἐπανάλαβε καὶ ὁ Herbert Scott, The Eastern Churches and the Papacy, London 1928, μετὰ τῶν παραδοξολογιῶν ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἴκου. Συνόδου ἀνεγνώρισαν τὸ θεῖον δικαίον πρωτεῖον τοῦ Ρώμης, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως Ἀνατόλιος ἐξήτησε τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐκλογῆς του παρὰ τοῦ Ρώμης, καὶ ὅτι καὶ μὲν οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐξήτασαν τὴν δογματικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ρώμης Λέοντος, ἀλλ' ἡ ἐξέτασις ὑπῆρξεν «ἰδιαιτέρα οὐχὶ δημοσία, συνοδική» (σ. 202).

δὲ κατὰ τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς. Ἄλλ' ὅταν ἐζητήθη παρ' αὐτῶν νὰ δεῖξωσι τοῦ προσκρούει ἡ γενομένη μεταβολὴ προσήγαγον τὸν θαν κανόνα τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἴκουμ. Συνόδου, ἐντελῶς παραμεμορφωμένον ὡς ἐξῆς : Ἡ Ἐκκλησία Ρώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα. Ἐχει τοιγαροῦν καὶ ἡ Αἴγυπτος, ὥστε τὸν Ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας πάντων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ Ρώμης Ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνθητές ἐστι». Ἀνεγνώσθη τὸ γνήσιον κείμενον τοῦ κανόνος «Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατεῖται...» ἐκ τοῦ ὁποίου κατεδείχθη ὅτι ἐν τῇ Δύσει πρὸς στήριξιν τοῦ ἀνυπάρκτου πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐνοθεύθη καὶ διεστράφη τελείως ὁ κανὼν. Ἐπανελήφθη λοιπὸν ἡ ἐν Καρχηδόνι τὸ πρῶτον ἀποδειχθεῖσα μέθοδος πρὸς τοιαύτας νοθεύσεις καὶ πλαστογραφίας, χάριν τῆς προαγωγῆς τοῦ μοναρχικοῦ πρωτείου. Ἄλλ' οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἴκουμ. Συνόδου ἀποφυγόντες πᾶσαν μομφήν, ἠρέσθησαν νὰ βεβαιώσωσιν ὅτι ἐλευθέρως καὶ ὅλως ἀνεπηρέαστως ἐψήφισαν τὸν 28ον κανόνα, «αὕτη δικαία ψήφος, ταῦτα πάντες λέγομεν, ταῦτα πᾶσιν ἀρέσκει, αὕτη δικαία κρίσις, τὰ τυπωθέντα κρατεῖται... πάντες τῇ ἀποφάσει ἐμμένονεν, πάντες τὰ αὐτὰ λέγομεν».

Οὕτω λοιπὸν ἐνεφανίσθη μὲν τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ περὶ πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἀξίωσις ἐν τῇ Γ' καὶ ἐν τῇ Δ' Οἴκουμ. Συνόδῳ, ἀλλ' ἀπεκρούσθη πᾶσα ἰδέα διοικητικοῦ πρωτείου. Αἱ Σύνοδοι ἐιργάσθησαν ἐλευθέρως ἀποφανθεῖσαι περὶ τῶν ἀπασχολησάντων αὐτὰς δογματικῶν ζητημάτων, δὲν ἐξετέλεσαν ἐντολὰς καὶ ἀποφάσεις τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης κατὰ τοὺς ἀβασίμους ἰσχυρισμοὺς τῶν λατίνων θεολόγων, δὲν ἐιργάσθησαν ὡς ὄργανα αὐτοῦ. Τοιοῦτοι ἰσχυρισμοὶ ἀντιβαίνουν ὄχι μόνον πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀποφαινομένων, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ πραγματικὰ γεγονότα, ὡς ἐδείξαμεν διὰ τῶν ἀνωτέρω. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης πρόεβalon τὸ πρωτεῖον ἀλλ' ἀπεκρούσθη τοῦτο ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπὶ πλέον ἡ Δ' Οἴκουμ. Σύνοδος ἐξέδωκεν ἰδίας κανονικὰς διατάξεις καὶ θετικῶς ἀποκρούσασα πᾶσαν ἰδέαν περὶ διοικητικοῦ πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ.

8. Ὁ κη' κανὼν τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ὁρθῶς παρατηρήθη ὑπὸ δυτικοῦ ἱστορικοῦ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Δ' Οἴκουμ. Συνόδου, «οἱ ἐν Ρώμῃ πολὺ ὀλίγον ἐγνώριζον τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς μεριμνῶντες μόνον περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν τιμῆς»¹, εἰς τὴν ἀγνοίαν δὲ ταύτην ὀφείλονται αἱ κατὰ τοῦ 28ου κανόνες τῆς Δ' Οἴκουμ. Συνόδου προβληθεῖσαι ἐνστάσεις ἐκ Ρώμης. Πῶς ἐξεδόθη ὁ κανὼν ἤδη προλαβόντες εἶδομεν, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ νεώτεροι δυτικοὶ ἱστορικοὶ ἐπαναλαμβάνουσιν ὅτι

ὁ κανὼν ὀφείλεται εἰς τὴν ματαιοδοξίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κ/πόλεως Ἀνατολίου² καὶ ἐπειδὴ αἱ προβληθεῖσαι κατὰ τοῦ κανόνος ἐνστάσεις εἶχον σχέσιν πρὸς τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν εἰδικώτερον τὰ κατ' αὐτόν.

Τὸ κείμενον τοῦ κανόνος ἔχει ὡς ἐξῆς «Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων Πατέρων ὅροις ἐπόμενοι καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν συναρχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου Βασιλέως, ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλεως, Νέᾳ Ρώμῃ γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀρίζομεν τε καὶ ψηφίζομεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα. Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένευξαν τῷ τῆς Νέας Ρώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείαν καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ρώμῃ καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἐκάστου μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονούντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θεοῖς κανόνσι διηγόρευται, χειροτονεῖσθαι δὲ, καθὼς εἴρηται, τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινόμενων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων».

Ἀξισημεῖαι εἶναι, πρὸ παντός, τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἴκουμ. Συνόδου ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν πρὸς καθρισμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν, ἐκτὸς τῆς σημασίας τῆς Ἐκκλησίας πόλεως τινος, καὶ τὴν πολιτικὴν σημασίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ καὶ τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν καὶ διοίκησιν. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἴσχυσεν ἀνέκαθεν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων καὶ ἐξῆς, τεθεῖσα ὡς βᾶσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας (Πρβλ. 6 καν. τῆς Α' Οἴκουμ., 3 τῆς Β', 17 τῆς Δ'). Ἐκάστη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ρυθμίζῃ τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐκάστοτε συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἀρχὴν (Πρβλ. 5 καν. τῆς Α' Οἴκουμ. καὶ 19 τῆς Δ' πρὸς τὸν 8 τῆς ΣΤ' καὶ 6 τῆς Ζ'). Ἄλλ' ὡσαύτως ἐλάμβανον ὑπ' ὄψιν τὸ ἔθος. Τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης ἐμορφώθη ἕνεκα τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τῆς πόλεως πρεσβυτέρας Ρώμης καὶ ἕνεκα τοῦ κρατήσαντος ἔθους.

1) A. Pichler, Geschichte der Kirchlichen Trennung zwischen dem Orient und Occident, München 1864-5, II, 636.

2) I. Hergenrother, Photius, Patriarch von Konstantinopel, Regensburg 1867, I, 75 ἐξ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῆ ἄλλως.

Αἱ κατὰ τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν εὐσεβεῖς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅστις κατακλύζει τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, ἰδίως κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῶν «Χαιρετισμῶν», εἶναι ἀποστομωτικῆ ἀπάντησις εἰς πάντας ἐκείνους, οἵτινες ἀρέσκονται εἰς τὸ νὰ διακηρύττουν, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει πλέον ἀποξενωθῆ τῆς Ἐκκλησίας.

Βεβαίως πολλὰ συγκλονιστικὰ γεγονότα, ἅτινα ἐξήσαμεν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον, συντέλεσαν, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ κλονισμὸς τις εἰς τὴν συνείδησίν τινα, ἀλλ' ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τῷ συνόλω του παραμένει ἐδραῖος καὶ ἀμετακίνητος, ἀφωσιωμένος εἰς τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων του. Μάλιστα ὄχι μόνον δὲν εἶναι κατιοῦσα ἡ στάθμη τῆς ἀφοσιώσεώς του εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἀνιούσα. Τοῦτο ὁμολογοῦν τὰς τελευταίας ἡμέρας καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀντικειμενικῶς κρίνοντας τὰ πράγματα δημοσιογράφους, οἱ ὅποιοι μένουσιν ἐκπληκτοὶ πρὸ τῶν ἀδιορμήτων ἐκδηλώσεων τῆς εὐσεβείας τοῦ λαοῦ μας κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῆ ἄλλως. Ἡ ὄλον ἐπεκτεινωμένη δραστηριότης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν τομέα τῆς Ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ καθίστανται περισσότερον συνειδητὰ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ τῶν Ἑλλήνων παλλόμενα καὶ σκιρτῶντα μακροαῖνα θερησκευτικὰ βιώματα.

Ἄλλ' οἱ αὐτοὶ λόγοι συνετέλουν καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ ἐξύψωσιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κ/πόλεως. Πρὸς ἐκδοσιν δὲ τοῦ ἀνωτέρου κανόνος οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἴκου. Συνόδου τὰς ἀφορμὰς ἔλαβον ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τῶν συμβαινουσῶν ἐν ταῖς διοικήσεσι Πόντου, Ἀσίας καὶ Θράκης. Ἐνεκα τῶν ἀνωμαλιῶν ἐκείνων οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Κ/πόλεως, ἀπὸ τοῦ ἀγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἰδίως καὶ ἐξῆς, διώκουν ἐν τῇ πραγματικότητι τὰς διοικήσεις Θράκης καὶ Ἀσίας. Ἡ Δ' Οἴκου. Σύνοδος ἐν τῇ ια' καὶ ιβ' συνεδρίᾳ ἐξήτασε, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Βασιλιανῶ καὶ Στεφάνου, ἀμφοτέρων ἀντιποιουμένων τῆς Μητροπόλεως Ἐφέσου. Ἡ Σύνοδος εὖρεν ἀμφοτέρους ἀντικανονικοὺς, ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἐκλεγῆ νέος Μητροπολίτης Ἐφέσου. Διὰ τοῦ ἀνωτέρου κανόνος παρείχεται τὸ δικαίωμα εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κ/πόλεως ἵνα χειροτονῆ τοὺς Μητροπολίτας Καισαρείας, Ἐφέσου καὶ Ἡρακλείας, τῶν τριῶν διοικήσεων, τοῦτέστι ὑπήχθησαν οὗτοι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κ/πόλεως, διατηρουμένων τῶν μητροπολιτικῶν δικαίων, τοῦτέστι τῆς ὑπὸ μητροπολιτικῶν χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων. Λίαν δὲ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς ἐπιστολῆς τῆς Δ' Οἴκου. Συνόδου πρὸς τὸν Λέοντα Ρώμης, ἐν ᾗ λέγεται ὅτι ἡ πολιτικὴ σημασία τῆς Νέας Ρώμης ἀπῆται ὅπως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος αὐτῆς τιμηθῆ

Ἡ Ἐκθεσις Βυζαντινῆς Τέχνης.

Ἡ διεθνὴς Ἐκθεσις Βυζαντινῆς Τέχνης, ἡ ὁποία ἤνοιξε πρὸ ἡμερῶν τὰς πόλεις τῆς εἰς τὸ Ζάππειον μέγαρον, ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως μεγίστης σημασίας πνευματικὸν γεγονός. Εἶναι ταυτόχρονα ἐξαιρετικὴ ἢ ἐντόπιωσις, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ, ὡς σύνολον καὶ ὡς ἐπὶ μέρους ἐνότητες, ἡ ἐν αὐτῇ προβολὴ—κατ' ἀριστον τρόπον ὀργανωθεῖσα καὶ ταξινομηθεῖσα—τῶν διαφόρων ἀριστουργηματικῶν προϊόντων τῆς ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς μας αὐτῆς Τέχνης. Ἐπίσης δὲ καὶ τῶν προϊόντων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὸ ζοηφόρον πνεῦμα καὶ τὴν οἰκουμενικὴν ἀκτινοβολίαν τῆς παρήχθησαν εἰς ἐξωελληνικοὺς χώρους.

Τὰ ἐκθέματα, μὲ τὴν ἐμπνευσιν καὶ τὴν μέριμναν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, προσεφέρθησαν διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὀργανωθεῖσαν αὐτὴν Ἐκθεσιν ὑπὸ διαφόρων χωρῶν, ἐκτὸς ἐκείνων, τὰ ὁποῖα προσέφερον ἢ χώρα μας, ἀπὸ τὰ μουσεῖα τῆς καὶ τὰς Μονὰς τῆς. Εἰς τὸν Ἑλληνα δὲ ἐπισκέπτην, ἐκτὸς τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, προκαλεῖται καὶ αἴσθημα μελαγχολίας, ὅταν βλέπῃ, ὅτι ἐν μέρος τοῦ ἀνεκτιμῆτου τούτου θησαυροῦ τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας καὶ θερησκευτικότητος εὐρίσκειται εἰς τὴν κατοχήν ἄλλων λαῶν, εἰς τὴν ὁποίαν κατέληξε κυρίως διὰ τοῦ ληστρικοῦ ἔργου τῶν Στανροφοριῶν.

Πάντως, συντελεῖ ὅσον οὐδεμία ἄλλη ἐνέργεια, εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ φρο-

καὶ ὅτι ἐκυρώθη διὰ τοῦ ἀνωτέρου κανόνος «τὸ ἐκ πολλοῦ κρατήσαν ἔθος», τοῦτέστι τῆς χειροτονίας τῶν μητροπολιτῶν Πόντου, Ἀσίας καὶ Θράκης ὑπὸ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Κ/πόλεως.

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν πρεσβείων τιμῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τούτου ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ρώμης οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἴκου. Συνόδου ἐπανέλαβον ἀπλῶς τὰς πρὸ ἑβδομηκονταετίας ἐκδοθείσας διατάξεις τῆς Β' Οἴκου. Συνόδου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κ/πόλεως κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς ἐμελλε νὰ ἔρχηται μετὰ τὸν Ρώμης, ὡς εἶχεν ὀρισθῆ ὑπὸ τῆς Β' Οἴκου. Συνόδου. Ἐπομένως διτηρήθη τὸ πρωτεῖον τιμῆς τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης. Ὁρθῶς παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ Hefele ὅτι ὁ 28 κανὼν τῆς Δ' Οἴκου. εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ αὐτοῦ ἐπαναλαμβάνει καὶ κυροῖ ἀπλῶς τὸν 3 κανὼνα τῆς Β' Οἴκου. Συνόδου, εἰς τὸ δεύτερον μέρος νομιμοποιεῖ τὴν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Χρυσοστόμου πρᾶξιν, καὶ δὴ ἐκτὸς τῆς Θράκης καὶ αἱ Ἐπαρχίαι Πόντου καὶ Ἀσίας, οὐσαῖ ἄλλοτε αὐτοτελεῖς, ὑπήχθησαν ὑπὸ τὴν Κ/πολιν. Ἐπὶ πλέον κυροῦται καὶ ἕτερον ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ ἀγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου κρατήσαν ἔθος, καθ' ὃ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κ/πόλεως ἐμερίμνα περὶ τῶν Γότθων, τῶν Ἀλανῶν, Σκυθῶν καὶ ἄλλων βαρβάρων.

(Συνεχίζεται) ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (†)
Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

νήματος ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἀτενίζομεν εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐκθεμάτων της μίαν ἐκθαμβωτικὴν συμπύκνωση τῶν διὰ τῆς ἑλληνικῆς χριστιανικῆς Τέχνης, τῆς Ὁρθοδόξου Τέχνης, ἐκφραζομένων ἀθανάτων ἀξιών, πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν, εἰς τὰς ὁποίας τὸ Γένος μας ὑπηρετήσεν μεγαλουγενῆσαν κατὰ τὸ παρελθόν, ἐντὸς τῶν χρονικῶν καὶ τοπικῶν πλαισίων τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Συντελεῖ ἐπίσης καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον προβολὴν τοῦ ἑλληνικοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, ὡς μία ἀπὸ τὰς πλέον ἐγγλόττους μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Ἡ ἀρίστη ἀφετηρία τῶν συζητήσεων.

Ἡ ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» δημοσιεύσις εἰς συνεχείας τῆς περιφήμου μελέτης τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου «Τὸ Πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης» ἔτυχε, ὡς ἀνεμένετο, πολλῶν καὶ ποικίλων ἐκδηλώσεων ἐπιδοκιμασίας.

Ἡ δημοσίευσίς αὕτη οὐδόλως σημαίνει φανατισμὸν ἢ πρόθεσιν ἀναξέσεως παλαιῶν πληγῶν. Ἀντιθέτως ἀνταποκρίνεται εἰς ζωσαν ἀνάγκην τῆς σήμερον. Ὁ φιλενωτικὸς διάλογος οὐδόλως εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρχίσῃ διὰ τῆς ἀποκρύψεως τῶν χωριζουσῶν τὰς δύο Ἐκκλησίας διαφορῶν. Ἀντιθέτως μόνον ἡ ἀρίστη γνώσις τῶν διαφορῶν τούτων εἶναι ἡ ἀρίστη ἀφετηρία τῶν συζητήσεων.

Ὅτε ὁ μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας διάλογος δέον ὀπωσδήποτε νὰ λάβῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὸ ζήτημα τῆς θέσεως τοῦ Πάπα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὡς ἐσημειώσαμεν εἰς προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας», «τὸ ζήτημα περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, τὸ τόσον παραμορφωθὲν ὑπὸ τὴν ἐπίμονον τάσιν τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ρώμης πρὸς ἐπικράτησιν, κατέστη ἐπικαιρὸν καὶ πάλιν, ἐπ' ἐνκαιρία τῶν ἐνωτικῶν προσπαθειῶν. Καὶ εἶναι ἀπαραίτητος ὁ ἐπιστημονικὸς διαφωτισμὸς».

Φωτεινὰ κέντρα.

Εἰς τὰ μέχρι τοῦδε παρατηρηθέντα ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς περὶ τῆς δράσεως τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μας δέον νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ τύπου ἐσχάτως τονισθέντα περὶ τῆς δράσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Χρυσόστομου. Ὑποδειγματικὰ μοναστήρια, κατηχητικὸν καὶ ἔξομολογητικὸν κέντρον, ὄρφανοτροφεία, οἰκοτροφεία, διδασκατηρικὰ συγκροτήματα, αἰθουσαὶ διαλέξεων, κτίρια διὰ νοσοκομείων καὶ γηροκομείων καὶ ἄλλα πνευματικὰ κέντρα εἶναι μερικὰ ἐκ τῶν φωτεινῶν ἐστιῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καρυστίας.

Μάλιστα, ὡς σημειοῖ τὸ περιοδικὸν «Πειραικὴ—Πατραϊκὴ», ὁ Σεβ. Μητροπολίτης «ἔχει διαθέσει τὴν ἀτομικὴν του περιουσίαν γιὰ φιλάλληλους σκοπούς. Σ' ἓνα σπῆτι του στήν Χαλκίδα παρέχονται δωρεάν τροφή, στέγη καὶ διδάκτρα σὲ 12 ἀπόρους

σπουδαστὲς τῆς Σχολῆς Μηχανικῶν. Σ' ἄλλο σπῆτι του στὸ Μαρούσι δίδονται οἱ ἴδιες παροχὲς σὲ 12 φοιτητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὀρθὸν εἶναι τὸ συμπέρασμα τοῦ συνεργάτου τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ: «Τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ Ἕλληνες θλιβόμαστε συχνὰ πικρὰ, ὅταν ἀκούμε... ἐπικρίσεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας. Ὄπωσδήποτε ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἓνας διαφωτισμὸς στοὺς ἀφιλοσόφητους νὰ μὴ συγγέουν τὴν ἰδέαν τῆς ἁμωμῆς Ἐκκλησίας μὲ τοὺς ἐλαχίστους — ἴσως — κακοὺς ἐκπροσώπους της. Ἀλλ' ὁ καλῆς τερως, πειστικὸς καὶ ἀναμφισβήτητος ἀξίας διαφωτισμὸς θὰ ἦταν μὴ ἐπίσκεψη, μὴ ἰερὴ ἀποδημία δύσπιστων ἀτόμων ἢ ὁμάδων» εἰς τὰ φωτεινὰ κέντρα τῆς δράσεως τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μας.

Γεννᾶ σοβαρὰς ὑποχρεώσεις.

Ἡ ἀξαναομένη ἐκτίμησις τῶν ξένων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν φαίνεται καὶ ἐκ τῆς προσγενομένης ἐσχάτως τιμῆς πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αὐστρίας καὶ Ἐξάρχον Οὐγγαρίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας κ. Χρυσόστομον Τσίτερ. Πράγματι, κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ προσφάτως θανόντος τέως καγκελλάρου τῆς Αὐστρίας δόκτορος Ράαμπ, εἰς τὸν Ἕλληνα ἱεράρχην ἐδόθη ἐξαιρετικὴ τιμητικὴ θέσις, ἥτοι ὀπισθεν ἀκριβῶς τοῦ Προέδρου τῆς Ὁμοσπόνδου Δημοκρατίας καὶ παραπλευρῶς πρὸς τὸν καγκελλάριον, ἐπὶ κεφαλῆς δηλαδὴ αὐτοῦ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς χώρας.

Ἡ τιμὴ αὕτη, καθ' ἃ ἀνεγράφη εἰς τὸν τύπον, προεκάλεσε ζωηροτάτην αἰσθησὴν καὶ ἐσχολιάσθη εὐμενέστατα εἰς τὴν αὐστριακὴν πρωτεύουσαν, ἀποτελεῖ δὲ τὴν συνέχειαν μακρᾶς σειρᾶς τιμῶν ἐκδηλωθειῶν πρὸς τὸν Σεβασμώτατον ἐξ ἀφορμῆς τῆς προσφάτου ἐνθρονίσεώς του. Οὕτως αὐτὸς ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τὸν ἐδέχθη εἰς μακροτάτην ἀκράσιν, ὑποσχεθεὶς πρὸς αὐτὸν ἀμέριστον συμπαράστασιν εἰς τὸ ἔργον του. Τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ μὲ τὸν καγκελλάριον καὶ ἄλλους ἀνωτάτους ἀξιωματούχους.

Ἡ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐκτίμησις αὕτη γεννᾶ σοβαρὰς ὑποχρεώσεις εἰς πάντας τοὺς ἐκπροσωποῦντας τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην. Αὕτη πάντοτε δέον νὰ εἶναι ἡ φωτεινὴ ἐστία, ἥτις θὰ ἀκτινοβολῇ εἰς τοὺς ἑτεροδόξους λαοὺς τὸ φῶς τῆς γνησίας παραδόσεως καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ.

Θὰ ἡδύνατο νὰ παρουσιάσῃ πολλὰ.

Καθ' ἃ ἐπληροφορήθημεν ἐκ τῶν ἐφημερίδων, εἰς τὴν μεγάλην Διεθνή Ἐκθεσὴν τῆς Νέας Ὑόρκης θὰ ὑπάρχῃ περίπτερον μὲ ἱστορικὸν ὕλικόν, προβάλλον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τὴν φροντίδα τοῦ περιπτέρου τούτου ἔχει ἀναλάβει, κατόπιν κοινῆς συμφωνίας Ὁρθοδόξου καὶ Προτεσταντικῆς Ἐκ-

κλησίας Ἀμερικής, ὁ δρ. Ντάν Πόρτερ, διευθυντής τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἦδη ὁ δρ. Πόρτερ ἐπισκέφθη τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔλαβε σχετικὰς ὁδηγίας διὰ τὴν προβολὴν εἰς τὴν Ἐκθεσὶν τοῦ ὁρθοδόξου περιπτέρου. Ἐν συνεχείᾳ ἀνεχώρησε διὰ Βηρυττὸν καὶ Ἱεροσόλυμα πρὸς συνάντησιν τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ πρὸς συγκέντρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου ὕλικου.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ προβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Διεθνή Ἐκθεσὶν τῆς Νέας Ὑόρκης εἶναι τι εὐχάριστον. Ἀλλὰ τὴν φροντίδα τοῦ εἰδικου περιπτέρου θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἀναλάβει ὁρθόδοξος προσωπικότης. Ἐκτὸς τούτου ἡ πρὸς συλλογὴν τῶν ἐκθεμάτων φροντίς θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε γίνῃ ἐγκαίρως καὶ κατόπιν κοινῆς συνεργασίας καὶ συνεννοήσεως πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Εἰδικῶς ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνική Ἐκκλησία θὰ ἠδύνατο νὰ παρουσιάσῃ πολλὰ εἰς τὴν Ἐκθεσὶν ταύτην.

Ἀξιόπαινον ἔγγραφον.

Χαίρομεν, διότι αἱ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας» γενόμεναι προσφάτως ὑποδείξεις περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς οργανώσεως τοῦ ἔργου τῆς διασώσεως τῶν βυζαντινῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν μας ἤρχισαν νὰ ἐδρίσκουν εὐρύτεραν ἀπήχησιν. Οὕτως ὁ Διοικητὴς τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας λίαν ἀξιοπαίτως ἀπήντησεν ἔγγραφον πρὸς τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις, διὰ τοῦ ὁποίου οὗτος σπουδαῖος εἰς αὐτὰς νὰ ἀποστείλουν κατάλογον καὶ φωτογραφίας τῶν βυζαντινῶν εἰκόνων τῶν μητροπόλεων αὐτῶν, δοθέντος ὅτι μόνον διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ ἀναγνώρισις τῶν κλεπτομένων ἀρχαιολογικῶν εἰκόνων καὶ ἡ σύλληψις τῶν ἀρχαιοκαπήλων, οἵτινες λυμαινόνται τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας.

Ὅθεν ὁ ἱερός κληρὸς καὶ τὰ μοναστήρια τῶν διαφόρων Μητροπόλεων δέον νὰ συμμορφωθῶν πρὸς τὰς ὁδηγίας τῆς Ἀσφαλείας μὲ πλήρη ἐδυνάμωσιν καὶ κατανόησιν τῆς ὑποχρεώσεώς των, ὅπως περιφρουροῦν τοὺς πολυτίμους θρησκευτικὸς ἀρχαιολογικὸς θησαυροὺς, ἡ σημασία τῶν ὁποίων πολλὰκις ἔχει ἐξαρθῆ ὑπὸ τῆς «Ἐκκλησίας».

Ἐκφυλιστικὰ ἀποτελέσματα.

Ὁ Παγκόσμιος τύπος ἐξακολουθεῖ νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰς ψυχολογικὰς ἀντιδράσεις, τὰς ὁποίας δημιουργεῖ εἰς τὴν νεολαίαν ἡ τετράς τῶν ἀδελφῶν Μπότης, τῶν ἀκουρεῦτων καὶ ἀπλότων τούτων νεαρῶν ἀγγλων. Προσφάτως λ.χ. χιλιάδες νεαρῶν, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, κατέκλυσαν τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Λονδίνου, διὰ νὰ ὑποδεχθῶν μὲ ἐξάλλους κραυγὰς καὶ παντοειδεῖς ἐκδηλώσεις, ἐνθουσιάζουσας ἀγρίους τῆς ζούγκλας, τὰ μυστικά των ἰνδάλματα, τοὺς τέσσαρας Μπότης. Ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τοῦ ἀεροδρομίου ἐδήλωσεν, ὅτι «οἱ νεαροὶ εἰσώρμησαν καὶ κατέλαβον ὁλόκληρον τὸ ἀεροδρόμιον ὡς καταγίς». Ὑπο-

λογίζεται, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξάλλων αὐτῶν νεαρῶν ἦτο περὶ τὰς 10.000, ἦσαν δὲ τὸ μεγαλύτερον πλῆθος, τὸ ὁποῖον συνεκεντρώθη ποτὲ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Λονδίνου. Τὸ ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι πολλοὶ εἶχον κατασκηνώσῃ ἐκ τῆς προηγουμένης εἰς τὸ ἀεροδρόμιον, προφανῶς, διὰ νὰ καταλάβουν «καλὰς θέσεις» κατὰ τὴν ἀφίξιν τῶν Μπότης.

Πῶς θὰ ἐξηγήσῃ τις τὰ ἀπογοητευτικὰ ταῦτα φαινόμενα; Οἱ δημοσιογράφοι ὁμιλοῦν περὶ «παρηκμασμένων» νέων, οἱ ὁποῖοι, «μολυσμένοι ἀπὸ μίαν κωμικὴν ψύχωση, ἀρχίζουν ἀρχικῶς νὰ ἀναπηροῦν ἐν παροξυσμῷ, κατόπιν νὰ σπρώχνουν καὶ νὰ γρατζουνίζουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον». Ἄλλοι φρονοῦν, ὅτι αἱ χιλιάδες τῶν νέων τούτων φέρονται τοιοῦτοτρόπως, διὰ νὰ ἀπομακρυνθῶν «ἀπὸ βαθυτέρας σκέψεις διὰ τὰ χαμένα ἰδανικά των καὶ τὰς διαλυθείσας ἐλπίδας των». Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐν εἶναι βέβαιοι: Ἡ ἀποξένωσις τῶν νέων ἐκ τῆς ὁρθοδόξου ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς ὁδηγεῖ αὐτοὺς εἰς ἐκφυλιστικὰ ἀποτελέσματα καὶ εἰς τὴν παρακμὴν. Ὅθεν ἄς ἀγωνισθῶμεν, ἵνα μὴ συμβῆ ἡ ἀποξένωσις αὕτη καὶ εἰς τὴν νεολαίαν τῆς πατρίδος μας. Οἱ ὅλονεν ἀξενώμενοι κίνδυνοι δέον πάσῃ θυσίᾳ νὰ ἀποτραποῦν.

Τὰ τέκνα τῶν Χανσενικῶν.

Κατὰ τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα, οἱ χανσενικοὶ εἰς τὴν χώραν μας δὲν ὑπερβαίνουν τοὺς 550, οἱ δὲ 80 ἐκ τούτων εἶναι ἀρνητικοί, δυνάμενοι νὰ ζήσουν εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς χρήσιμα καὶ ἀποδοτικὰ μέλη τῆς. Τὸ πρόβλημα, λοιπόν, τῶν θυμάτων τῆς νόσου δὲν εἶναι διὰ τὴν χώραν μας σοβαρὸν, δεδομένου ἄλλοστε, ὅτι ταῦτα γυγνάνουν ὄχι μόνον ἱκανοποιητικῆς νοσοκομειακῆς περιθάλψεως, ἀλλὰ καὶ οικονομικῆς συμπαραστάσεως ἐκ μέρους τοῦ κράτους. Ὁρθῶς ὁμως ἡ ἐφημερὶς «Καθημερινή», διὰ προσφάτου σημειώματός τῆς, θίγει μίαν πλευρὰν τοῦ προβλήματος τούτου, ἡ ὁποία δὲν εἶναι οὔτε εὐχάριστος οὔτε τιμητικὴ διὰ τὸ κράτος. Πρόκειται διὰ τὰ τέκνα τῶν νοσηλενομένων εἰς τὸν ἀντιλεπτικὸν σταθμὸν τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, τὰ ὁποῖα ἐνῶ εἶναι ἐντελῶς ὄντια, στεγάζονται εἰς ἓνα ἰδιαιτέρον θάλαμον, χωρὶς νὰ γίνεταί τίποτα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντός των. Δεδομένου, ὅτι ἐπιστημονικῶς δὲν τίθεται ζήτημα κινδύνου διὰ τὴν δημοσίαν υγείαν, ὁρθῶς ἡ ἐφημερὶς προτείνει τὴν εἰσαγωγὴν εἰς ἐπαγγελματικὰς σχολὰς τῶν ἐκ τούτων ἐδρισκομένων εἰς κατάλληλον ἡλικίαν, διὰ νὰ ἐκμάθουν καὶ κάποιαν τέχνην καὶ νὰ ζήσουν μεταξὺ τῶν ὄντιων ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ περᾶσουν τὴν ζωὴν των μέσα εἰς τὴν ἀπομόνωσιν, ἡ ὁποία δι' αὐτὰ δὲν ἔχει κανένα λόγον, οὔτε ἐπιστημονικὸν οὔτε κοινωνικόν.

Οἱ Ἀθίγγανοι.

Συνήλθε προσφάτως εἰς Ρώμην διεθνὲς συνέδριον μὲ θέμα τὴν ἐκκλησιαστικὴν συμπαράστασιν τῶν Ἀθιγγάνων. Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο κατεστρώθη ἓν πρόγραμμα συστηματικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν πνευ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριότατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 1ης μέχρι τῆς 10ης Ἀπριλίου ἐ.ξ. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ναοὺς, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμ. Μητροπολιτῶν καὶ τῶν παρ' αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προήδρευσε συνεδριῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν καὶ Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργανισμῶν, ἐδέχθη διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ προσωπικότητας κ.λ.π.

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 3ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν εἰς τὸν ἱερόν ναόν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος ἐπὶ τῆς λεωφόρου Συγγρού.

— Τῆ 5ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ Προσευχῆς Ἑλλήνων Σπουδαστῶν.

Προέστη: Τῆ 5ῃ Ἀπριλίου τῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τελεσθείσης ἐπιμνημόσυνο ἀκολουθίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Ν. Θεοδωρακοπούλου.

Προήδρευσε: Τῆ 2ῃ Ἀπριλίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

— Τῆ 3ῃ Ἀπριλίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δημητριαδείου Κληροδοτήματος, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

— Τῆ 4ῃ Ἀπριλίου τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Παρέστη: Τῆ 1ῃ Ἀπριλίου μετὰ Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως Βυζαντινῆς Τέχνης.

— Τῆ 6ῃ Ἀπριλίου εἰς τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρθενοῦ ὄργανοθεῖσαν τελετὴν ἐπὶ τῇ Παγκοσμίῳ ἡμέρᾳ Ὑγείας.

Ἐδέχθη: Τῆ 1ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Κεφαλληνίας κ. Ἱερόθεον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, Κασσανδρείας κ. Συνέσιον καὶ Ρόδου κ. Σπυρίδωνα, τὸν Ἐξοχότατον Ὑφυπουργόν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Λουκῆν Ἀκρίταν, τὸν στρατηγὸν Καμάρη, τὸν Διοικητὴν Ἀστυνομίας Πόλεων κ. Κανελλάκη, τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Παναγιωτάκον, τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον, τὴν Κυρίαν Καλλιὰ καὶ τὴν κυρίαν Μάνου.

— Τῆ 2ῃ Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν καὶ τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Παναγιωτάκον.

— Τῆ 3ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Μαρωνείας κ. Τιμόθεον, Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Κυπρια-

νὸν καὶ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον, τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Μυρίνης κ. Χρυσόστομον, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἀγίας Λαύρας Καλαβρύτων, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης ἀρχιμ. κ. Γ. Προκόπην, τὸν Διοικητὴν Γενικῆς Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν κ. Ὑφαντῆν, τὴν κυρίαν Γατοπούλου ἐκ Καβάλας, τὴν κυρίαν Καρδαμάκη ἐκ Κρήτης καὶ τὸν προεδρεύοντα τῆς Σουηδικῆς Ὁμοσπονδιακῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας κ. Κάσλουντ, παρουσία τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχαΐας κ. Παντελεήμονος καὶ τοῦ κ. Μπέλ.

— Τῆ 4ῃ Ἀπριλίου τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Πετρακῆ ἀρχιμ. κ. Χαρ. Βασιλόπουλον.

— Τῆ 6ῃ Ἀπριλίου τὸν Νομικὸν Σύμβουλον Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Παναγιωτάκον, τὸν ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβον Μαλλιγρόν καὶ τὸν ἀρχιμ. κ. Γερμανὸν Δημητρόπουλον μετὰ τοῦ τέως Δημάρχου Καισαριανῆς.

— Τῆ 8ῃ Ἀπριλίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν καὶ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, τὸν Ἀρχηγόν τοῦ Κόμματος τῶν Προοδευτικῶν κ. Μαρκεζίνην μετὰ τοῦ Καθηγῆτοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κορρέ καὶ τοῦ βουλευτοῦ Κυκλάδων κ. Ἀνερούση, καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ. Βασιλείου Κόγκραν.

— Τῆ 9ῃ Ἀπριλίου τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Παναγιωτάκον, καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ. Κόγκραν.

— Τῆ 10ῃ Ἀπριλίου τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης ἀρχιμ. Γ. Προκόπην, τοὺς ἐκ Κων/πόλεως ἀπελαθέντας ἀρχιμ. Θωμᾶν Ταλιέρην καὶ τὸν Ἀρχοντα Πρωτοψάλτην κ. Θρασύβουλον Στανίτσαν, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ἐκκλ. Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης κ. Μάμαλην καὶ ἄλλα πρόσωπα.

Ἀντεπεσκέφη: Τῆ 3ῃ Ἀπριλίου τὸν προεδρεύοντα τῆς Σουηδικῆς Ὁμοσπονδιακῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας κ. Κάσλουντ, τὸν Διοικητὴν Ἀστυνομίας Πόλεων κ. Κανελλάκη καὶ τὸν Διοικητὴν Γενικῆς Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν κ. Ὑφαντῆν.

Ἡ Ἐκθεσις Βυζαντινῆς Τέχνης

Τῆ 1ῃ Ἀπριλίου ἐγένοντο εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Ζαπτείου Μεγάρου μετὰ πάσης ἐπισημότητος τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως Βυζαντινῆς Τέχνης, παρουσία τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διαδόχου Εἰρήνης, τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, Ὑπουργῶν καὶ λοιπῶν ἐπισήμων. Τοὺς ἐπισήμους προσεφώνησεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Σ. Κωστόπουλος καὶ ὁ ἀναπληρωτὴς Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης κ. Μοδινός. Ἡ Ἐκθεσις τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως.

Ἡ Ἐκθεσις διοργανώθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ «Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης», φέρει δὲ ἐπισημῶς τὸν τίτλον «Ἐνάτη Ἐκθεσις τοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης». Τῆς ἐκθέσεως μετέχουν ἡ Ἑλλὰς διὰ 365 ἐκθεμάτων, ἡ Ἰταλία διὰ 48 ἐκθεμάτων, ἡ Μ. Βρετανία διὰ 40, ἡ Ὁμοσπονδιακῆ

ματικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν ἐμφανίζουσαν ἰδιότυπον μορφήν σύνδεσιν καὶ διατήρησιν τῶν χριστιανῶν Ἀθιγγάνων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τὸ θέμα δὲν εἶναι ἀδιάφορον καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἔχει ὡς μέλη της ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐκ τῶν κινουμένων ἐντὸς τῆς χώρας μας Ἀθιγγάνων, ὅστις εἶναι πάντως ἀκαθόριστος. Τὸ σχετικὸν ποιμαντικὸν πρόβλημα ὑφίσταται καὶ παρ' ἡμῶν καὶ θὰ ἔδει νὰ μελετηθῆ ἀπὸ πάσης οὐσιώδους πλευρᾶς του. Οἱ ἐν Ἑλλάδι Ἀθιγγανοὶ εἶναι

περισσότερον ἴσως ἀπὸ ὅτι εἰς οἰανδήποτε ἄλλην χώραν «ἀφωμοιωμένοι» μὲ τὴν ἐντόπιον νοοτροπίαν καὶ αἰσθησιν καὶ δὲν ἔχουν στεγανὰ φυλετικὰ βιώματα. Ἐπομένως ἡ διατήρησις τῶν ἐκ τούτων χριστιανῶν καὶ ὁ εὐαγγελισμὸς τῶν ὑπολοίπων δὲν εἶναι τόσο δύσκολος ὑπόθεσις ὅσον εἰς ἄλλας χώρας. Ἐπιβάλλεται, λοιπὸν, νὰ μελετηθῆ καλῶς τὸ ὄλον πρόβλημα καὶ νὰ ληφθοῦν ἀποφάσεις ὀδηγοῦσαι εἰς τὴν καλύτεραν ποιμαντικὴν καὶ εὐαγγελιστικὴν προσφορὰν τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς αὐτούς.

Γερμανία, ή Αυστρία, ή Αυστραλία, ή Δανία, ή Ρουμανία, ή Γιουγκοσλαβία, ή Γαλλία, ή Ισπανία, ή 'Ολλανδία, ή Σουηδία και ή Κύπρος. Έκθέματα ώσαύτως απέστειλαν τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων και τὸ Βατικανόν. Ἐν συνόλω ἐκτίθενται 622 ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα κυριαρχοῦν αἱ φορηταὶ εἰκόνες και τὰ χειρόγραφα.

Τὰ ἐκθέματα ἔχουν κατανεμηθῆ εἰς ὀκτὼ αἰθούσας, καταλλήλως διασκευασμένας, ἀποτελοῦνται δὲ ἀπὸ χειρόγραφα, φωτογράς εἰκόνας, ὑφάσματα, κεντήματα, ἔργα μνημειακῆς τέχνης, χάλκινα, ἔλεφαντοστά, χρυσαφικά και ἀσημικά, σμάλτα, ἔργα κεραμικῆς και ξυλογλυπτικῆς, μάρμαρα κ.λ.π. Εἰς ἰδίαν αἰθούσαν ἐκτίθενται ἀντίγραφα μωσαϊκῶν και τοιχογραφιῶν.

Ἡ ἔκθεσις θὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς 15 Ἰουνίου 1964. Ὑπὸ τῶν διοργανωτῶν ἐξεδόθη ὀγκώδης κατάλογος τῶν ἐκθεμάτων, ὅστις περιέχει, πλὴν τῶν ἐπεξηγήσεων και πληροφοριῶν, ἀξιολόγους μελέτας περὶ τῆς Βυζαντινῆς τέχνης Ἑλλήνων και ξένων συγγραφέων.

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Τὴν 25ην Μαρτίου παρουσία τοῦ Ὑφυπουργοῦ κ. Νικ. Μαλιάνου ὡς ἐκπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὡς και τῶν ἀρχῶν τῆς Νήσου, ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς, μερίμνη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, ἀνεγερθεῖσης νέας πτέρυγος τοῦ Οἰκοτροφείου τῶν ἀπόρων ἀριστοῦχων Γυμνασίουπαίδων, κατ' ἐπέτασιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου.

Ὁμιλήσαν καταλλήλως ὁ τελεταρχῶν Ἱεράρχης, εἰς Οἰκοτροφος, συνεχάρησαν δὲ τὸν Σεβασμιώτατον διὰ θερμῶν λόγων ὁ κ. Ὑπουργός, ὁ κ. Νομάρχης και ὁ κ. Δήμαρχος.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐβοήθησαν τὸ Ὑπουργεῖον Κοιν. Προνοίας, τὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα Μυτιλήνης, τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Κληροδότημα τοῦ ἀειμνήστου Γεωργ. Βοστάνη, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, πολλοὶ εὐγενεῖς δωρηταὶ τοῦ τόπου και τὰ μέλη τῆς Οἰκουμενικῆς Κατασκηνώσεως.

Τὸ Οἰκοτροφεῖον διατηρεῖ 35 ἐσωτερικοὺς, ἀριστούχους Γυμνασίουπαῖδας, και 125 ἐξωτερικοὺς, ὅλοι δὲ διατινῶνται ἐντελῶς δωρεάν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ὁ τύπος τοῦ Βελιγράδιου ἐδημοσίευσεν τὴν 28ην Μαρτίου ἐ.ε. ἀνακοινωθὲν τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας συνήλθεν εἰς Βελιγράδιον ἀπὸ 27 Φεβρουαρίου μέχρι 7 Μαρτίου 1964 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Γερμανοῦ και παρουσία ὄλων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Σεβασμ. Ἀρχιερέων, πλὴν τῶν τριῶν Ἀρχιερέων Βορείου Ἀμερικῆς. Ἡ Ἱεραρχία ἠσχολήθη μὲ ἐπίκαιρα θέματα οἰκουμικῆς φύσεως, ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας κ.λ.π., καθὼς και μὲ τὸ θέμα τῶν σχέσεων μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἡ Ἱεραρχία ἀπεφάσισε νὰ ἀνοίξουν παράλληλα τμήματα τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς «Ἁγιος Σάββας» εἰς τὴν πόλιν Κάρλοβτσι και νὰ ἰδρυθῆ Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ εἰς τὴν ἱεράν Μονὴν Κρκα τῆς Δαλματίας.

Ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἠσχολήθη και μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ τέως Ἐπισκόπου Ἀμερικῆς και Καναδᾶ κ. Διονυσίου προκληθὲν σῆγμα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Ἐχούσα ὑπ' ὄψιν πρὸ παντὸς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἀπεφάσισε παμψηφεί ὅπως ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος καθαιρεθῆ «ἐνεκα παραβάσεως τοῦ ἐπισκοπικοῦ ὅρκου, ἀνυπακοῆς, τοῦ δημιουργηθέντος σχίσματος και τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς μὴ ἀρμοζούσης εἰς ἱερωμένον, πολλῶ δὲ μᾶλλον εἰς Ἐπίσκοπον».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Πρόσφατος πληροφορία ἐκ Ρουμανίας ἀναφέρει, ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι κατ' ἀπόλυτον πλειοψηφίαν ὀρθόδοξος. Πολλὰ εἰς ἱερεῖς καλοῦνται εἰς τὰς οἰκίας μελόν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, οἱτινες δὲν τολμοῦν νὰ μεταβῶν

εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς διενέργειαν ἀγιασμοῦ και συχνάκις γονεῖς προσέρχονται εἰς τοὺς ἱ. ναοὺς, διὰ νὰ βαπτίσουν τὰ τέκνα των. Ἐν σοβαρὸν τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ, ἀποτελούμενον ἐξ ἀνδρῶν μεσηλίων και ἠλικιωμένων, νέων, γυναικῶν πάσης ἠλικίας και παιδιῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν προσχολικὴν ἠλικίαν ἐκκλησιάζονται τακτικῶς και παρακολουθοῦν τὴν Θ. Λειτουργίαν μετ' εὐλαβείας. Οἱ Ρουμάνοι κληρικοὶ ἀριθμητικῶς μὲν ἐπαρκεῖς, ἔχοντες δὲ σχετικὴν μόρφωσιν και ἐνδεδυμένοι εὐπρεπῶς προέρχονται ἄλλοι ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βουκουρεστίου και οἱ λοιποὶ ἐκ τῶν δύο λειτουργουσῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν. Τὸ Κράτος καταβάλλει τὰς ἀποδοχὰς τῶν Μητροπολιτῶν και τῶν Ἱερέων. Αἱ ἀποδοχαὶ τῶν Ἱερέων ἐκ πεντακοσίων λέει μηνιαίως συμπληροῦνται ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν Ναῶν. Σημειωτέον, ὅτι τὸ κατώτατον ἡμερομίσθιον ἐν Ρουμανίᾳ ἀνέρχεται εἰς 420 λέει μηνιαίως. Ἡ Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βουκουρεστίου ἀμείβονται μὲ 4500 λέει μηνιαίως, ἥτοι μὲ μισθὸν ἱκανοποιητικόν. Τὸ Κράτος συνεισφέρει εἰς τὴν συντήρησιν τῶν Ἱ. Μονῶν και τῶν Ἱ. Ναῶν, αἱ ἐπισκευαὶ τῶν ὁποίων γίνονται ἀπὸ κοινού ὑπὸ τοῦ Δημοσίου και τοῦ Ταμείου τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὸν ἐλεγχον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας διενεργοῦνται ἀναστυλῶσεις Ἐκκλησιαστικῶν μνημείων και ἱστορικῶν ναῶν εἰς 150 διάφορα σημεῖα τῆς Χώρας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

Ὁ καθηγητῆς Dr. Urs Küry, ἐπίσκοπος τῆς «Christ-katholischen Kirche» τῆς Ἑλβετίας και Τακτικὸς Καθηγητῆς τῆς Παλαιοκαθολικῆς Συστηματικῆς Θεολογίας ἐν τῇ «Christ-katholisch—Theologischen Fakultät» τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βέρνης, ὡς και μόνιμος Γραμματικὸς τῆς Διεθνούς Παλαιοκαθολικῆς Ἐπισκοπικῆς Συνόδου, ἐξ ἀφορμῆς τῆς περιόδου τῆθ νηστείας δίδει ἐν τῇ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ποιμαντικῆ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ «περὶ τῆς Ἁγίας Κοινωνίας» μίαν σύντομον ἐπισκόπησιν και περαιτέρω διδασκαλίαν περὶ αὐτοῦ, ὅπερ οἱ παλαιοκαθολικοὶ πατέρες και νεώτεροι παλαιοκαθολικοὶ θεολόγοι διδάσκουν περὶ τοῦ νοήματος τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ ποιμαντικὴ αὕτη ἐγκύκλιος εἶναι «ἐν εἶδος ἐπιτομῆς τῆς Παλαιοκαθολικῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ Κυριακοῦ Δείπνου». Ὁ Ἐπίσκοπος Küry δεικνύει κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μαρτυριῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης πῶς και μὲ ποῖον σκοπὸν ὁ Κύριος ἴδρυσεν τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Κατόπιν ἐκθέτει ποῖαν στάσιν ἔλαβον οἱ παλαιοκαθολικοὶ πατέρες ἐναντι τῶν σπουδαιότερων περὶ Θ. Εὐχαριστίας διδασκαλιῶν τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν. Τέλος ἡ ἐγκύκλιος παρουσιάζει συνοπτικὴν ἔκθεσιν τῆς παλαιοκαθολικῆς διδασκαλίας περὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας και ἐξάγει μερικά συμπεράσματα περὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Κατὰ προσφάτους πληροφορίας ἐκ Βραζιλίας, ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐγκαθίσταται «πνεῦμα συνεργασίας» μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν και Διαμαρτυρομένων. Ρωμαιοκαθολικοὶ παρακολουθοῦν θρησκευτικὰ προγράμματα Διαμαρτυρομένων και φοιτῆται ἀνταλλάσσονται μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν και Προτεσταντικῶν ἱνστιτούτων.

Ἡ σπουδαιότερα ἡμερησία ἐφημερίς τῆς Κολομβίας «Ὁ χρόνος» σχολιάζει λίαν εὐνοϊκῶς τὴν πρώτην ἐπίσημον συμπροσυχὴν Ρωμαιοκαθολικῶν και Διαμαρτυρομένων, ἥτις συνήθροισε περὶ τοὺς χιλίους χριστιανοὺς τῶν δύο θρησκευμάτων εἰς Μπογκοτάν. Ἡ πρωτοβουλία αὕτη ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν ἐνοριακὴν σχολὴν τῆς Φάτιμα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ οἰκείου Ρωμαιοκαθολικοῦ ἐφημερίου και ἐνὸς Διαμαρτυρομένου πάστορος.

Ἡ ἐν Ἐδμβούργῳ 16ῃ συνέλευσις τῆς χριστιανικῆς νεότητος τῆς Σκωτίας, τῆς ὁποίας μετέσχον 600 νέοι, ἐδήλωσαν, ὅτι ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ εἶναι φανερά. Διὰ δηλώσεως των οἱ νέοι οὗτοι λέγουσιν, ὅτι «ἐὰν ὑπάρχη ἐνότης τις μετὰ τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν», ἡ μεγάλῃ προσπάθεια ὄλων τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων «ὀφείλει νὰ καταστήσῃ φανεράν τὴν ἐνότητα ταύτην. Ταῦτο δὲ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς

ἐν πίστει ἐργασίας, διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, διὰ τῆ προσευχῆς καὶ διὰ τῆς μελέτης τῆς Βίβλου». «Ζητοῦμεν, προσέθεσαν, ὅπως αἱ ὁμολογίαι μας δώσουν εἰς ἡμᾶς σαφεστέρας κατευθύνσεις περὶ τῆς φύσεως τῆς ἐνότητος καὶ τῆς οὐσίας τῆς πίστεώς μας».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

«Ἱερομάρτυρες τοῦ Εἰκοσιδύου». (Τέσσαρες ἐπίσκοποι τῆς Μικρασίας). Ἔκδοσις Ἀδελφότητος Θεολόγων ἡ «Ζωή», Ἀθήναι 1963.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ περιέχει ὠραίας καὶ παραστατικὰς βιογραφίας τεσσάρων μεγάλων Ἑλλήνων ἱεραρχῶν ἐθνομαρτύρων τοῦ μικρασιατικοῦ χώρου, ἦτοι τοῦ Σμύρνης Χρυσοστόμου, τοῦ Κυδωνιῶν Γρηγορίου, τοῦ Μοσχονησίου Ἀμβροσίου καὶ τοῦ Ζήλων Εὐθυμίου. Οἱ ποιμενάρχαι αὐτοὶ — ὄχι οἱ μόνοι, ἀλλὰ ἄκρως ἐπιφανεῖς — προσέφεραν τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των, ἀποδειχθέντες «πιστοὶ ἄχρι θανάτου» εἰς τὸν Κύριον καὶ εἰς τὴν Πατρίδα, κατὰ τὰς φοβεράς ἡμέρας τῆς νεωτέρας αὐτῆς ἐθνικῆς μας δοκιμασίας. Τὸ βιβλίον εἶναι γραμμένον μὲ ἱστορικὴν ἀντικειμενικότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ ὑποδειγματικὴν θέρημν, διότι δὲν προβάλλει τοὺς τιμίους αὐτοὺς ἱεράρχας τοῦ Γένους μόνον διὰ τὰ ἱκανοποίησιν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν περιέργειαν τοῦ συγχρόνου ἀναγνώστου, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ φρονηματίσῃ τοῦτον, μὲ τοιαῦτα ἅγια καὶ συγκλονιστικὰ παραδείγματα, εἰς τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν Πατρίδα. Τὸ ρέον καὶ γλαφυρὸν ὕφος, ἡ ἐνάργεια, ὁ παλμὸς καὶ συγχρόνως ὁ σεμνὸς οἶστρος τῆς γλώσσης καθιστοῦν τὸ βιβλίον τοῦτο ἐλκυστικὸν καὶ ἐξασφαλίζουν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ μνημονευθέντος σκοποῦ του. Ἰδιαίτερος ὠφέλιμος θὰ ἀποβῆ ἡ διήγησις αὐτῆ διὰ τὴν νεότητα, πρὸ τῆς ὁποίας ἡ ἐθνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μας γνώμη πρέπει νὰ στήνῃ κάθε φωτεινὸν καὶ ζῶν διδάγμα ἐκ τῆς ἱστορίας, παλαιότερας καὶ νεωτέρας, δεδομένου ὅτι ἡ νέα μας γενεὰ τελεῖ ὑπὸ τὸν κίνδυνον πολυμεροῦς καὶ πολυτρόπου κακῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπ' αὐτῆς ἡ σημερινὴ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κατάπτωσης.

B. M.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 63 τοῦ Α.Ν. 2200/40 ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 17 παρ. 1 τοῦ Ν.Δ. 979/1942 («Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων») προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Διακόνου εἰς τὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἅγιος Κων/νος» Προκοπίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Χαλκίδι τῆ 27 Μαρτίου 1964

† Ὁ Χαλκίδος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Φωκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 46 παραγρ. 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/940 Α.Ν. «Περὶ Ἑνοριακῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ μεταγενεστέρων διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κερτημένους τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις α) τοῦ ἐν Ἁγίῳ Γεωργίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ (ὁ «Ἅγιος Γεώργιος»), β) τοῦ ἐν Τρικώρφῳ Ἱεροῦ Ναοῦ (οἱ «Ἅγιοι Ἀπόστολοι»), γ) τοῦ ἐν Καστριωτίσῃ Ἱεροῦ Ναοῦ («ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου»), δ) τοῦ ἐν Γαλαξειδίῳ Ἱεροῦ Ναοῦ (ὁ «Ἅγιος Νικόλαος») καὶ ε) τοῦ ἐν Συναῖ Ἱεροῦ Ναοῦ («ἡ Ἁγία Παρασκευή»), ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἅπαντα τὰ δικαιολογητικά των μετὰ τῶν σχετικῶν αἰτήσεων.

Ἐν Ἀμφίσσῃ τῆ 30 Μαρτίου 1964

† Ὁ Φωκίδος ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 47, ἐδάφ. 3 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διατάξεων, ὡς καὶ τοὺς σχετικὸς Νόμους περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσσεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Κοζάνης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Κοζάνῃ τῆ 7 Ἀπριλίου 1964

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παναγιώτου Ν. Σιμωνιᾶ, Τὸ βιβλίον τῆς Ρουθ, Θεσσαλονικὴ 1962, σελ. 108.

Ἀρ. Ἀ. Ἀσπιώτη, ψυχιάτρου, Τὸ παιδί καὶ τὸ μάθημα. Ἔκδ. τοῦ Ἰνστιτούτου Ἱατρικῆς Ψυχολογίας καὶ Ψυχιατρικῆς Ὑγιεινῆς. Ἀθήναι 1964, σελ. 159.

Φώτου Γιοφύλλη, Ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς τέχνης (ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, χαρακτικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς καὶ διακοσμητικῆς) 1821—1941, τόμος Β', Ἀθήνα. Τὸ ἑλληνικὸ βιβλίον, σελ. 321—662.

Γ. Παπαγεωργίου—Ἐράλδου, ἐπιτίμου Γυμνασιάρχου, Πολιτικὴ μόρφωσις τῶν χριστιανικῶν καὶ μουσουλμανικῶν λαῶν. Ἀθήναι 1964, σελ. 93.

Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου νεομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ ἐκ Παραμυθίας, ψαλλομένη τῆ 18ῃ Νομβρίου, ποιηθεῖσα ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ὑπὸ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ μοναχοῦ ΜΙΚΡΑΓΙΑΝΝΑΝΙΤΟΥ, ὕμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἐκδίδεται προνοία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΥ. Παραμυθία 1963, σελ. 28.

Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Νέου τοῦ ἐξ Ἁγίου Βλασίου Ἡγουμενίτισης καταγομένου, ποιηθεῖσα ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ὑπὸ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ μοναχοῦ ΜΙΚΡΑΓΙΑΝΝΑΝΙΤΟΥ, ὕμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ

Ἐκκλησίας. Ἐκδίδεται προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΥ, ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Παραμυθία 1964. Σελ. 28.

Ἀκολουθία τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπονομαζομένης «Ἐλεούσης—Δακρυροούσης», ποιηθεῖσα ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ὑπὸ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ μοναχοῦ ΜΙΚΡΑΓΙΑΝΝΑΝΙΤΟΥ, ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἐκδίδεται προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΥ, ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Παραμυθία 1964. Σελ. 31.

Θεοδοσίου Κ. Σπεράντσα, Μετὰ πεντακόσια ἔτη, ποῖος ἐδικαιώθη ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ὁ Βησσαρίων ἢ ὁ Μάρκος ὁ Εὐγενικός; (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία»). Ἀθῆναι 1964. Σελ. 45.

Ἰωάννου Καρμίρη, Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Δογματικῆς καὶ τῆς Ἠθικῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμός. I. Ἡ Β' Βατικάνειος Σύνοδος καὶ ἡ ἐναντι αὐτῆς καὶ τῶν ἐνωτικῶν τάσεων τῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀθῆναι 1964. Σελ. 151.

Ἀλεξάνδρου Καλομοίρου, Κατὰ ἐνωτικῶν Ταπεινῶν σκέψεις ἐνὸς Ὁρθοδόξου γιὰ τὴν προσπάθειαν ἐνώσεως τῆς Μιάς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν δῆθεν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως. Πρόλογος καὶ εἰκόνας ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ. Ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἀστήρ» Ἀλ. καὶ Ἐ. Παπαδημητρίου, ὁδὸς Λυκούργου 10. Ἀθῆναι 1964. Σελ. 113.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Νικηπόλεως καὶ Πρεβέζης, Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐναντι τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία»). Ἐν Ἀθῆναις 1963. Σελ. 29.

Mgneur TIHAMER TOTH, Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βουδαπέστης, Ὁ Δεκάλογος. Ὁμιλίαι ἐπὶ τῶν Δέκα Ἐντολῶν. Μετάφρασις Ἰωάννου Γ. Παναγιωτίδου, τ. καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς. Ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἀστήρ» Ἀλ. καὶ Ἐ. Παπαδημητρίου, ὁδὸς Λυκούργου 10. Ἀθῆναι 1964. Σελ. 396.

Λεωνίδα Κ. Διαμαντοπούλου, Προσωπογραφία. Μελετήματα γιὰ νέους. Ἐκδόσεις Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», ὁδὸς Χαριλάου Τρικούπη 112. Ἀθῆναι 1964. Σελ. 160.

Γεωργίου Β. Μελέτη, Ὁ Ἅγιος τῆς ἀγάπης. Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων. Ἐκδόσεις «Ζωῆς». Ἀθῆναι 1964. Σελ. 232.

Ἀρχιμ. Γεωργίου Ι. Δημοπούλου, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Ὁ νικητὴς τοῦ θανάτου. Ἀδελφότης Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ». Ἀθῆναι 1964. Σελ. 288.

Ἀρχιμ. Σωτηρίου Δ. Κίτσου, Ἱεροκήρυκος Ἱερ. Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, Ὁ Ἱερεὺς, ὁ Ναός, ἡ κοινωμία. Τύποις Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἠθικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας. Ἀθῆναι 1963. Σελ. 98.

Νικολάου Μ. Παπαδοπούλου, Ἱερεμίου 10, 3α. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ». Ἀθῆναι 1963. Σελ. 14.

Δ' Συνέδριον Θεολόγων «Ἐφεσος». Ἀθῆναι—Θεσσαλονίκη 1963. Ἡ Θεία Λατρεία. Ἀθῆναι 1964. Σελ. 156.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φλωρινῆς, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
 Αρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
 Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
 Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Τὸ ἔαρ τῆς γῆς.

Πολυκάρπου, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, Γνώμαι θρησκευτικαὶ παλαιῶν πολιτευομένων. Μιχαὴλ Γ. Σχινᾶς.

Ἐπισκόπου Μελῆς Αἰμιλιανοῦ, Ποιμαντικὴ τοῦ Μετανάστου.

Π. Τρεμπέλα, Θεωρία ἀπαράδεκτοι περὶ τὴν Unam Sanctam.

Σάββα Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ Μίμησις τοῦ Χριστοῦ.

Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γιαλούρη, Ὑπερήφανοι διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν μας.

Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Προκηρύξεις.

Βιβλιογραφία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
 Μενάνδρου 4—Ἀθῆναι—Τηλ. 533.805

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
 Ἰασωνίδου 22—Σούρμενα